

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
SANAYİ, TİCARET, ENERJİ,
TABİİ KAYNAKLAR, BİLGİ VE
TEKNOLOJİ KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ

2'nci Toplantı
20 Ekim 2020 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A)KANUN TEKLİFLERİ

1.- İstanbul Milletvekili Nevzat Şatıroğlu ve Bursa Milletvekili Hakan Çavuşoğlu ile 88 milletvekilinin Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3116) (Alt komisyon metni)

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Elitaş'ın, vefat eden İstanbul Milletvekili Markar Eseyan'a Allah'tan rahmet dilediğine, Komisyon üyeliğine seçilen Antalya Milletvekili Çetin Osman Budak'a, Tokat Milletvekili Kadim Durmaz'a ve Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'a başarılar dilediğine ilişkin açıklaması

SANAYİ, TİCARET, ENERJİ, TABİİ KAYNAKLAR, BİLGİ VE TEKNOLOJİ KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ

20 Ekim 2020 Salı
2'nci Toplantı

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu saat 15.41'de açılarak iki oturum yaptı.

İstanbul Milletvekili Nevzat Şatıroğlu ve Bursa Milletvekili Hakan Çavuşoğlu ile 88

Milletvekilinin, Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3116) (Alt komisyon metni), tümü üzerindeki görüşmeleri tamamlanarak maddelerinin görüşmelerine başlandı.

Komisyon Başkanı Mustafa Elitaş, vefat eden İstanbul Milletvekili Markar Eseyan'a Allah'tan rahmet dilediğine, Komisyon üyeliğine seçilen Antalya Milletvekili Çetin Osman Budak'a, Tokat Milletvekili Kadim Durmaz'a ve Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'a başarılar dilediğine ilişkin açıklama yaptı.

Gündemdeki kanun teklifinin görüşmelerine devam etmek için 21 Ekim 2020 Çarşamba günü toplanmak üzere 21.57'de toplantıya son verildi.

20 Ekim 2020 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.41

BAŞKAN: Mustafa ELİTAŞ (Kayseri)

BAŞKAN VEKİLİ: Fahri ÇAKIR (Düzce)

SÖZCÜ: Ahmet ÇOLAKOĞLU (Zonguldak)

KÂTİP: İffet POLAT (İstanbul)

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun saygıdeğer üyeleri, Sayın Bakan Yardımcım, kamu kurumlarının saygıdeğer temsilcileri, değerli katılımcılar; Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun 27’nci Dönem 10’uncu Birleşimini açıyorum.(x)

Toplantı için yeter sayımız vardır.

Görüşmelere başlıyoruz.

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A)KANUN TEKLİFLERİ

1.- İstanbul Milletvekili Nevzat Şatroğlu ve Bursa Milletvekili Hakan Çavuşoğlu ile 88 milletvekilinin Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3116) (Alt komisyon metni) (**)(***)

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Gündemimizde İstanbul Milletvekili Nevzat Şatroğlu ve Bursa Milletvekili Hakan Çavuşoğlu ile 88 milletvekili tarafından 5 Ekim 2020 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlığa aynı tarihte Komisyonumuza havale edilen (2/3116) esas numaralı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi yer almaktadır.

Komisyonumuzun 6 Ekim 2020 tarihinde yaptığı 9’uncu Birleşiminde (2/3116) esas numaralı Kanun Teklifi’nin daha detaylı incelenebilmesini teminen bir alt komisyon kurulmasına ve alt komisyon çalışmalarını müteakip devam edilmesine karar verilmişti. Alt komisyonumuz 13/10/2020 tarihinde gerçekleştirdiği çalışmalarını tamamladı. Alt komisyon raporu ve metni sizlere dağıtıldı.

Alt komisyon çalışmalarına 15 kamu kurumu, 13 sivil toplum kuruluşu katıldı. Bu çalışmalarda öncelikle sivil toplum kuruluşlarının görüşlerini dinledik. Müteakiben teklifin tümü ve maddeleri üzerinde görüşmelerde bulunduk. Bu çerçevede teklifin 9, 14 ve 15’inci maddelerinde değişiklik yapıldı ve metnin tamamı gözden geçirilerek redaksiyona tabi tutuldu.

Teklifin 9’uncu maddesiyle 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu’na eklenen ek 1’inci maddenin birinci fıkrasında yer alan “bu şirketlerin Türkiye’deki şubelerinin bulunduğu yerlerde” ibaresi madde metninden çıkarılmış, metindeki mükerrerlik giderilmiştir. Ayrıca, maddeye başlık konulmuştur.

(*) Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

(**) 13/10/2020 tarihli Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Alt Komisyonu tutanakları bu tutanağa eklidir.

(***) (2/3116) esas numaralı Kanun Teklifi (alt komisyon metni) tutanağa eklidir.

Teklifin 14'üncü maddesiyle değiştirilen 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun'un 6/A maddesine "elektrik enerjisi üreten" ibaresinden sonra gelmek üzere "lisanssız elektrik üretim faaliyetinde bulunan" ibaresi eklenerek madde kapsamı daha da netleştirilmiştir.

Teklifin 15'inci maddesinde de benzer şekilde, metne açıklık kazandırılması amacıyla 5346 sayılı Kanun'un 6/B maddesinin ikinci fıkrası ve üçüncü fıkrası yer değiştirilmiştir.

Ayrıca, alt komisyonda, teklifin 9'uncu, 26'ncı ve 44'üncü maddeleri üzerinde ilgili kurumların çalışması ve Komisyonumuzda tekrar değerlendirilmesi gerektiği hususunda karar alınmıştır.

Şimdi, teklifin tümü üzerindeki görüşmelere geçiyoruz.

Teklif hakkında Komisyonumuzu bilgilendirmek üzere, ilk sözü teklifin birinci imza sahibi Milletvekilimiz Sayın Nevzat Şatiroğlu'na veriyorum.

Buyurun Sayın Şatiroğlu.

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Sayın Bakan Yardımcımız ve kıymetli bürokratlarımız; hepimizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum. Toplantımıza hoş geldiniz.

Gündemimize geçmeden önce, 16 Ekim Cuma günü aramızdan ayrılan kıymetli dostumuz, yol arkadaşımız, AK PARTİ İstanbul Milletvekilimiz Sayın Markar Eseyan'ı kaybetmiş olmanın üzüntüsünü yaşıyoruz. Kendisine Allah'tan rahmet; kederli ailesine, yakınlarına, AK PARTİ Grubumuza ve Meclisimize başsağlığı diliyorum.

Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonundaki görüşmelerine burada yapılmakta olan komisyon toplantısıyla devam ediyoruz. Bu toplantımızın ve çıkacak kararların ülkemize hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Nisan ayından itibaren üzerinde titizlikle çalıştığımız, Meclis Genel Kurulunun tatilde olduğu yaz aylarında da ara vermeden çalışmalara devam ettiğimiz kanun teklifimiz ilk imza sahibi olarak şahsım ve 88 milletvekili arkadaşımızın imzasıyla birlikte 5 Ekim 2020 tarihinde Meclisimize teslim edilmiş, 13 Ekim Salı günü de alt komisyon toplantısı gerçekleştirilmiştir.

Enerji alanında dışa bağımlılığın azaltılması, ülkemizin bölgesel ve küresel etkinliğinin artırılması ve tabii kaynaklarımızın en iyi şekilde değerlendirilmesi elzemdir. Enerji ve tabii kaynaklar alanında oluşan küresel ve bölgesel gelişmeler uluslararası piyasalardaki dinamikler ile millî enerji ve maden stratejilerimiz de göz önünde bulundurularak enerjinin nihai tüketiciye sürekli, sürdürülebilir, çevreyle uyumlu, kaliteli, güvenli ve en düşük maliyetlerle arzı ile enerji temininde kaynak çeşitlendirilmesi esas alınmalı, yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarının azami düzeyde değerlendirilmesi, enerji israfının azaltılması ve ülkemizin uluslararası enerji ticaretinde stratejik konumunun güçlendirilmesi, maden kaynaklarımızın etkin bir şekilde değerlendirilebilmesi ile madencilik verimli noktalara taşınması öncelikli hedefler arasında yer almalıdır. Enerji ithalatının azaltılması amacıyla yeni politikalar geliştirilmesi kaçınılmaz olmuştur.

Ülkemizin enerji arz güvenliği noktasındaki risklerin bertaraf edilmesi adına yerli ve yenilenebilir kaynakta enerji üretiminin artırılması gerekmektedir. Bu hedefler doğrultusunda, Enerji Bakanlığı bünyesindeki kurumlarımız tarafından gerek madencilik gerekse hidrokarbon kaynaklarının aranması konusunda yoğun çabalar sürdürülmektedir. Bu çalışmalar kapsamında ülkemizin millî petrol şirketi Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı tarafından gerek Akdeniz'de gerek Karadeniz'deki sahalarda

uzunca süredir yürütülen arama çalışmaları sonucunda sevindirici haberler gelmeye başlamıştır. 21 Ağustos 2020 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından duyurulan Sakarya gaz sahasındaki 320 milyar metreküplük gaz keşfi 17 Ekimde yine Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından açıklanan ilave keşifler sonucu 405 milyar metreküpe ulaşmış ve ülkemizi sevince boğmuştur. Ereğli'nin 175 kilometre açığında gerçekleştirilen bu gaz keşfi Karadeniz'de bugüne kadar gerçekleştirilmiş en büyük keşif olup 2020 yılında dünyada açık denizlerde yapılan keşifler arasında da birinci sırada yer almaktadır. Sahadaki mevcut sondajlarda yaklaşık 4 bin metre derinliğe ulaşılmış ve yeni keşifler için çalışmalar devam ettirilmektedir.

Ülkemizi bu keşfe götüren tüm süreçler ulusal standarda uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Bu yaklaşım, ülkemizin bu çalışmaları ne kadar profesyonelce ve ciddiyetle yürüttüğünü göstermektedir. Ülkemizin doğal gaz keşfine yönelik sismik ve sondaj çalışmalarının milli gemilerimiz ve milli petrol şirketimiz TPO tarafından yapılmış olması da ayrıca bir gurur vesilesidir.

Ülkemize ve milletimize bu müjdeyi veren, sevinci yaşatan başta Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'a, bu sürece öncülük eden Hazine Bakanımız Sayın Berat Albayrak Bey'e, Enerji Ve Tabii Kaynaklar Bakanımız Sayın Fatih Dönmez'e başta Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı olmak üzere tüm kurumlarımızın bürokratlarına, sahada görev yapan kıymetli personelimize, bu süreçte emeği geçen, katkı veren bütün çalışanları tebrik ediyor, şükranlarımızı sunuyoruz.

Birazdan siz değerli Komisyon üyelerimizin kıymetli görüşleri çerçevesinde madde madde değerlendireceğimiz kanun teklifi üzerinde genel hatlarıyla bilgi vermek isterim. 3213 sayılı Maden Kanunu'nun bu kanun taslağında 5 ayrı maddesinde yapılan düzenlemelerle tamamen maden yatırımcısı ve işletmecilerine ciddi kolaylıklar getirmeye çalıştık. Bunlar şöyle sıralanabilir: Ruhsat süre uzatanların taleplerine ilave bir altı ay, on iki ay esneklik getirmeye çalıştık. Ruhsat bedeli ödemelerindeki gecikmelere uygulanan cezalarda hafifletmeler yapmaya çalıştık. Rutin işletme faaliyetlerini kesintiye uğratılmaması için bazı iş ve işlemlerde Maliyeden istenen "borcu yoktur yazısı" koşulunun yazısının aranmaması hususunu gündeme getirdik. Ruhsat devirlerinde sil baştan alınmak zorunda olan ÇED izin belgeleriyle iş yeri açma izinlerinin muhafaza edilmesini temin etmeye çalıştık. İşletme sahiplerinin ruhsat alanında kalmak kaydıyla birtakım çalışma izin sınırı ihlallerinde maruz kaldıkları hapis cezalarını da yumuşatmaya çalıştık.

Yine, 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu'nun 4 ayrı maddesinde düzenleme yapmaya çalıştık. Bu düzenlemelerle doğal gaz kullanımının yaygınlaştırılması amaçlanmış, nihai tüketicilerin korunması hedeflenmiş, bazı tanımlar tekrar düzenlenmiş, yerli üretim doğal gazın dağıtım sistemine de bağlanmasına imkân sağlanmış, çok küçük yerleşim yerlerine de doğal gaz erişiminin daha ekonomik sağlanması için düzenlemeler yapılmıştır.

Yine, 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynakları Kanunu'nun 12 ayrı maddesinde düzenlemeler yapılmıştır. Genel hatlarıyla yine bazı tanımlarda düzenlemeler, açıklıklar getirilmiş, lisanssız elektrik üreticilerinin gerek on yıllık YEK destekleme süreci sonundaki durumlarına gerekse yerli aksam katkı paylarına ilişkin düzenlemelere açıklık getirilmiştir, arazi ihtiyacına ilişkin hususlarda da yatırımcı lehine düzenlemeler yapılmıştır.

Yine, 5686 sayılı Jeotermal Kaynaklar ve Doğal Mineralli Sular Kanunu'nun 5 ayrı maddesinde düzenleme yapılmış, bu düzenlemelerle jeotermal kaynak kullanan işletmecilerden tahsil edilen idare payı işletmeci lehine yeniden düzenlenmiş, usulsüz kullanımda cezalara açıklık getirilmiş, MTA'ya jeotermal sahaları ihale ederken altı yıla kadar taksit yapma imkânı getirilerek yatırım ortamı iyileştirilmeye çalışılmıştır.

6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun 15 ayrı maddesinde düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerle bazı tanımları yeniden ele aldık, yeniden düzenledik. Bazı lisans türlerinde şirket hissedarlarına EPDK onayı olmaksızın hisselerini devretme imkânı sağlamaya çalıştık. TEİAŞ'ın yaptırımlarına yasal dayanak getirmeye çalıştık. Elektrik dağıtım şirketlerini denetimde görevli kuruluşa Enerji Bakanlığı bütçesinden ödenek aktarılmasını sağladık. Denetim görevini yapan kamu çalışanlarımızın harcırahlarına artışlar getirdik. Kamulaştırma işlemleri taşınmaz temini olarak yeniden düzenlenerek bu işlerin yürütülmesinde EPDK ve TEDAŞ'ı ayrı ayrı yetkilendirmiş olduk. Hâlâ yürürlükte olan elektrikte fiyat eşitleme mekanizması ve ulusal tarife uygulamasıyla genel aydınlatma maliyetinin Enerji Bakanlığı bütçesinden karşılanmasına dair bu iki uygulamanın sürelerinin de 31 Aralık 2025'e kadar uzatılmasını öngördük. Elektrik üretim lisanslarında yatırımın önüne çıkan engeller ve projelerin fizibil olma koşullarının ortadan kalkması sebebiyle bu lisansların iptal edilmesiyle TEİAŞ'a ait trafoların kapasitelerinin gereksiz yere işgal edilmesinin önüne geçmiş olduk.

Sayın Başkan, kıymetli üyelerimiz; bu kanun teklifinin hazırlanmasında emeği geçen Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanımıza, sayın bakan yardımcılarımıza, kamu kurum ve kuruluşlarımızın değerli bürokratlarına ve bu toplantıyla katkı verecek siz Komisyonumuzun değerli üyelerine teşekkür eder, kanun teklifimizin ülkemize, milletimize ve sektörümüze hayırlar getirmesini temenni ederim.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Şatıroğlu'na çok teşekkür ediyorum.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.-Komisyon Başkanı Mustafa Elitaş'ın, vefat eden İstanbul Milletvekili Markar Eseyan'a Allah'tan rahmet dilediğine, Komisyon üyeliğine seçilen Antalya Milletvekili Çetin Osman Budak'a, Tokat Milletvekili Kadim Durmaz'a ve Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'a başarılar dilediğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ - Geçtiğimiz hafta aramızdan ayrılan İstanbul Milletvekilimiz Sayın Markar Eseyan'a Allah'tan rahmet diliyorum, başsağlığı diliyorum. Türkiye Büyük Millet Meclisi önemli bir değerini kaybetti, nur içinde yatsın dilekelerimizi ifade ediyorum.

Bu ara Komisyonumuza yeni katılan değerli üyelerimiz var. O üyelerimizden Antalya Milletvekilimiz Sayın Çetin Osman Budak, hoş geldiniz, başarılar diliyorum. Yine, Tokat Milletvekilimiz Sayın Kadim Durmaz, hoş geldiniz, başarılar diliyorum. Ve yine, Muazzez Orhan Işık, Van Milletvekilimiz, burada yok kendileri, o da Komisyonumuzun çalışmalarına katkı sağlayacaktır diye ümit ediyorum.

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A)KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- İstanbul Milletvekili Nevzat Şatıroğlu ve Bursa Milletvekili Hakan Çavuşoğlu ile 88 milletvekilinin Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3116) (Alt komisyon metni) (Devam)

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ - Şimdi, kanun teklifinin tümü üzerinde siyasi parti grupları adına konuşma yapacak değerli milletvekili arkadaşlarıma söz vereceğim.

Saniyorum yirmi dakikayla sınırlayabiliriz veya süre yok, süre koymuyoruz, istediğimiz kadar konuşuyoruz zaten, makul seviyede değerlendiriyoruz. Ben değerli arkadaşlarımızın bu hassasiyete ehemmiyet göstereceklerine inanıyorum.

Sayın Tahsin Tarhan...

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi hakkında söz aldım. Hepinizi saygıyla selamlarken İstanbul Milletvekili arkadaşımız Markar Eseyan'ı kaybetmenin acısını yaşıyoruz: Grubum adına, AK PARTİ Grubuna ve Meclisteki bütün yol arkadaşlarımıza ve aynı zamanda milletvekillerimize başsağlığı diliyorum, Allah rahmet eylesin.

Değerli milletvekilleri, Komisyonumuz teknik bir komisyon olduğu için bugüne kadarki çalışmalarında, birlikte çalışma anlayışını korumuştur. Alt Komisyon için her bir muhalefet partisi 1, iktidar partisi 2 milletvekili verdi. Bu şekilde teşekkül eden Alt Komisyonun kendisine bir Başkan seçmesine izin vermedi Sayın Başkan. Tek taraflı kararlar, “Ben yaptım, oldu.” anlayışı doğru bir yaklaşım değildir Sayın Başkan; bu ikazımı bildirmek istiyorum.

Sayın milletvekilleri, Sanayi Teknoloji ve Enerji Komisyonumuz bir kez daha bir torba kanun teklifiyle karşı karşıya kalmakta. Tek bir kanunla sekiz kanun değiştiriliyor. Katma Değer Vergisi Kanunu, Maden Kanunu, Doğal Gaz Piyasası Kanunu, Kamu İhale Kanunu, Elektrik Piyasası Kanunu gibi sekiz kanun maddesi değiştiriliyor. En son Maden Kanunu örneğinde gördük bu durumu 2019'da, acele bir şekilde değiştirildi Maden Kanunu, şimdi tekrar görüşüyoruz. Tekrar aynı Maden Kanunu bugün Komisyonumuza geldi. O gün kaliteli kanun yapalım dedik, kimse bizi dikkate almadı. Bir yıl geçmeden tekrar Maden Kanunu'nu görüşüyoruz. Oysa kanunu günlerce konuşmalıyız, bütün STK'lerden görüş alınmalı, geniş katımlı toplantılar düzenlemeliyiz.

Çevre kirliliği dünyanın en büyük sorunlarından biri. Bu koşullarda bütün çevre örgütlerinin görüşünü almak çok mu zor sayın milletvekilleri? Bırakın çevre örgütlerinin fikrini almayı, ne yazık ki Komisyondan kovarak gönderiyoruz çevre örgütlerini.

Değerli milletvekilleri, torba kanunun mantığı yasama faaliyetlerinin kalitesini ve ciddiyetini azaltıyor. Aslında ayrı ayrı değerlendirilmesi gereken maddeler yangından mal kaçırıcısına bir arada inceleniyor, bu yanlış. Yasama faaliyetini ayağa düşürmeyelim değerli milletvekilleri. Biz sürekli sizleri ikaz ediyoruz ama sözümüzü dinletemiyoruz. Nerede hazırlandığı belli olmayan sahipsiz kanunlar her değişikliği aynı torbaya koymaya devam ediyor.

Değerli milletvekilleri, neden böyle bir değişiklik geldi önümüze? Kanunun arkasındaki niyeti, zihniyeti ve mantığı merak ediyoruz. Önce bu hususlara değinmek gerekli. Madencilik sektöründe yaşanan iki önemli olay teklifin arka planını özetliyor. Bu yılın 23 Ocak'ta Varlık Fonu bünyesinde “Maden Sanayi ve Ticaret AŞ” adıyla bir şirket kuruldu. “Maden Holding” diye adlandırılan bu şirkete kısa zamanda 20 tane maden ruhsatı devredildi. Maden Holding rüzgâr, güneş, termik, altın ve diğer kıymetli maden alanlarında faaliyet gösterecek; asıl amacıysa, kamuya ait ve talipisi olan özelleştirilecek madencilik kuruluşu kalmadığı için kamu-özel sektör iş birliği yöntemiyle yandaşa kaynak aktarmak ve finans sağlamaktır. Varlık Fonu kamusal denetimin dışında. Bu fon bünyesinde kurulan Maden Holding kamunun kaynaklarını ortaklıklar kurarak yandaş şirketlere aktaracak. Kısa zaman içinde kamunun elindeki tüm maden ruhsatlarının, MTA tarafından bulunan maden sahalarının bedelsiz ve ihalesiz bir şekilde Varlık Fonuna geçtiğini göreceğiz. İşte Maden Holding, bu büyük rant aktarımının aracı.

AKP iktidarı kamusal madencilik bitirdi. Yıllardır uygulanan yanlış politikalarla Etibank, Türkiye Demir ve Çelik İşletmeleri, Karadeniz Bakır İşletmeleri, Türkiye Kömür İşletmeleri ve Türkiye Taşkömürü Kurumu gibi uzman ve deneyimli kuruluşlar yok edilip içi boşaltıldı. Komisyonumuzun önüne gelen teklifin ilk amacı bu, Varlık Fonu tarafından kurulan Maden Holding için madencilik alanını dikensiz gül bahçesine çevirmek. Madencilik şirketlerine her türlü imtiyaz ve ayrıcalık verilirken,

yandaşa kaynak aktarmak için kurulan Maden Holdingin önu açılıyor. Kısaca, inşaatta, köprüde, otobanda, hastanede uygulanan yap-işlet-devret modelinin bir benzeri şimdi madencilik sektöründe olacak. Ne Sayıştay ne Kamu İhale Kanunu... Yandaşa istediği gibi kaynak aktaracak iktidar.

Teklifin arkasındaki ikinci önemli nedense, ağustos ve eylül ayında 68 ilde 766 maden sahasında yapılan altın ve gümüş madeni ihalelerini alan firmaların ruhsat ve borç işlerini kolaylaştırmak.

Değerli milletvekilleri, teklifte pek çok sorunlu madde var. Mesela “Borcu yoktur.” yazısı, ruhsat devri, redevans sözleşmesi, izin alanı değişikliği, ruhsat birleştirme, ruhsat alanı küçültme, terk, mera tahsis değişikliği, geçici tatil, işletme izni, kamu yararı kararı, kamulaştırma kararı, pasa değerlendirme, pasa döküm alanı ve patlayıcı madde talebinde “Borcu yoktur.” yazısı kaldırılıyor. Kimin için getirdiniz bunu? Soruyorum size, hangi yandaş borcunu ödeyemedi? Milletvekillerimiz açıklasınlar bunu. Ona kıyak olsun diye konuldu bu madde, biz öyle düşünüyoruz.

Esnaf, KOBİ, sıradan vatandaş, borcu varken bankalardan kredi alabiliyor mu? Borcu olan bir vatandaş kamuya gittiği zaman hemen “Borcu yoktur.” yazısı isteniyor. İcra dosyaları almış başını gitmiş, icra dairelerinde bekleyen dosya sayısı 23 milyon seviyesinde, bankalardan yeni kredi talepleri kapı duvar; piyasa böyleyken devlet kendisine borç takan işletmeye yeni ihale vermeye devam edecek. Keşke maden şirketlerine gösterdiğiniz bu iyi niyeti ve şefkati vatandaşlara da gösterseniz. Bu teklifte, her şey maden ve enerji şirketleri için; vatandaşlara hiçbir indirim, zerre kadar da fayda yok.

Değerli milletvekilleri, her türlü doğal gaz ithalatını ve BOTAŞ’ın ihalelerini Kamu İhale Kanunu kapsamından çıkaran maddeler, devletin parasını kamusal denetimin dışına çıkarmak için hazırlanmış. 190 defa değiştirilmiş Kamu İhale Kanunu yine değiştiriliyor. Karadeniz’de doğal gaz bulundu, vatandaşlara müjde verdiniz ama sadece bu sene doğal gaza yüzde 34,7 zam yaptınız. Türkiye dışından, Avrupa’nın 2 katı kadar pahalı gaz alıyoruz. Düşünün, bir de bütün hatlar Türkiye üzerinden Avrupa’ya gidiyor. Avrupa, 1.000 metreküp doğal gaza 120 dolar öderken Türkiye 280 dolar ödemekte. Bu başarısızlığın mimarı, bizden, şirketler için ayrıcalıklar istiyorlar. Türkiye’nin doğal gaz politikası başarısız olmuştur. Ödediğimiz bu yüksek fatura sizin iktidarınızın eseridir.

Değerli milletvekilleri, teklifteki bir diğer sorun, 1 ve 9’uncu maddelerle yapılmak istenen değişiklikte saklı. AKP, dışarıda kurulmuş şirketleri Türkiye’nin içine taşımaya çalışıyor ama mal varlıkları ülkeye getirilen bu şirketlere devasa ayrıcalıklar verilmiş durumda. Kamu İhale Kanunu yok, Türkiye Ticaret Kanunu’nun kuruluş, tescil, nakdi sermaye ve yedek akçeye dair hükümleri de yok, Meclisin denetiminden de kaçırılıyor bu şirketler. Ne KİT Komisyonun da ne de Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda bu şirketlerin ibaresi yapılmayacak. AKP’nin mantığı şu: Yurt dışındaki şirketleri Türkiye’ye getirelim ama bu şirketler sanki yurt dışında gibi çalışmaya devam etsin. Böyle bir anlayış olabilir mi değerli milletvekilleri? Demezler mi adama o zaman niye getiriyorsunuz bu şirketleri?

Teklifin en sorunlu maddesi adrese teslim meşhur 2’nci madde. Bakan onayıyla şirketlere on iki aya kadar ruhsatsız çalışma izni veriliyor. Bu madde de gösteriyor ki AKP gözünü karartmış. Nasıl yapsak da Kaz Dağları’nda Alamos Gold, Afyon Emirdağ’da Tüprağ şirketlerini kurtarsak diye madde tanzim edilmiş. Doğayı madenlere kurban edenler işlerini rahat rahat görsün diye ruhsatsız çalışacak, üstelik bu değişiklik kimin için belli de değil. Türkiye’ye silah ambargosu koyan Kanadalı şirketler için Kaz Dağları, Fatsa, Uşak, Erzincan, Eskişehir ve Afyon Emirdağ’da altın çıkarmaya devam ediyor. Kanadalı şirketler sözde yerli ve millî; iktidar ise Kanada’ya hak ettiği cevabı vereceğine onların şirketlerinin ruhsatsız çalışması için kanun teklifi hazırlıyor. Burası Türkiye sayın milletvekilleri, burası Türkiye Büyük Millet Meclisi, Kanada’da değiliz. Yabancı devletlerin ve yabancı şirketlerin iş tabibini yapmak için kanun çıkarmak bize yakışmaz.

Değerli milletvekilleri, mücavir alanlarla ilgili değişiklik de teklifin getirdiği garabetlerden birisi. 2019 rakamlarına göre 687 maden sahasında 497 sınır aşımı olay olmuş. Sınır aşımı madencilik sektöründe büyük bir sorun. Bu şartlar altında mücavir alan tanımı daha da gevşetiliyor. Böylelikle yeni sınır ihlallerinin önü açıldığı gibi ÇED raporu ve ceza yaptırımlar da ortadan kaldırılıyor.

Değerli milletvekilleri, kanun teklifine adını veren elektrikle ilgili hükümlerde vatandaşın derdine derman olacak, sanayiciye, çiftçiye ve hane halkına yararlı bir tane madde bulamıyorsunuz. Sadece bu sene sanayinin kullandığı elektrik yüzde 21,8; hane halkının kullandığı elektrik yüzde 32,3 arttı. Pandemi koşullarına rağmen elektrik faturaları çatır çatır gönderildi, merkezî Hükümet faturalar için kılıcı bile kıpırdatmadı.

Teklifte vatandaşın cebini ilgilendiren indirim müjdesi yok; sadece şirketler memnun edilmiş, ne TRT payı kaldırılmış ne de dolarla ödenen YEKDEM bedelleri. Eski düzen olduğu gibi devam ediyor, yeni teklif “ulusal tarife” adıyla kayıp kaçak bedellerini vatandaşın sırtına bindiriyor, bindirmeye devam ediyor. Mesela, ne iktidar ne de elektrik dağıtan şirketler kayıp kaçak için ciddi bir çaba içinde olmadı. Kayıp kaçak bedelleri üzerinden ülkemizin doğusunu batısına düşman etmeye, vatandaşlarımız arasında nefret tohumları ekmeye hizmet eden bir anlayış var. Kayıp kaçak oranı ne demek? Oranı belli olmayan vergi. Güneydoğu elektriğin yüzde 6’sını tüketiyor, her fırsatta Türkiye’nin her yerinde “Ya, biz hırsızların elektrik parasını ödüyünüz.” deyip toplumu karşı karşıya getiriyorsunuz. 21 tane elektrik dağıtım şirketi var, altyapıya yatırım yapmıyor, hesabını sormuyorsunuz; sadece vatandaş karşı karşıya getirerek oranı belli olmayan vergiyi her ay çatır çatır alıyorsunuz.

Teklifte, bu adaletsizlik düzeni beş yıl, hatta Cumhurbaşkanı kararıyla beş yıl daha uzatılıyor yani toplamda on yıl. Bu durum acizetin, kötü yönetimin kabulüdür. Teklifte “Kayıp kaçığı niye önlemiyorsunuz?” demiyor; onun yerine, kanun çıkararak on yıl daha vatandaş eziyet edilmesine yardımcı oluyorsunuz.

Değerli milletvekilleri, sürdürülebilir enerji üretimi ulusal kalkınmanın yapı taşlarından biri. Ayrıca, her bir vatandaş ve her işletmeyi enerjiyi ucuza tüketmek istiyor ancak Türkiye’de enerji politikaları ne kalkınmaya hizmet etmekte ne de enerjiyi ucuza mal etmekte. Komisyonun gündemine getirilen bu teklif, mevcut sorunları çözen, yapısal reformlar üreten bir mantığa sahip değildir.

Teklif geçerse ne olacak? Vatandaş ucuza elektrik mi tüketecek? Önümüz kış, doğal gazı indirimi mi gelecek? Hayır, bunların hiçbiri olmayacak. Ne acıdır ki iki gündür Komisyonun gündeminde Soma işçisinin çılgılığı varken sanki işçilerimize nispet yaparcasına maden şirketlerine yeni ayrıcalıklar tanıyan bir kanun teklifi Komisyonumuzun önüne geldi. Toplum, esnaf ve KOBİ’ler sorunlarının Meclis gündemine taşınmasını bekliyor ama iktidar halkın sorunları yerine bir avuç şirketin ihtiyaçlarını karşılamının derdi içinde.

Değerli milletvekilleri, teklifin içeriği memleket hayrına değil. Gelin, bu yanıştan geri dönelim, teklifi tümüyle ve oy birliğiyle geri çekelim. Bu his ve düşüncelerle hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Tarhan’a teşekkür ediyorum.

İki konuyla ilgili eleştiride bulundu. Birinci konuyu, onu değerlendiririz. Yalnız “Buradan kovuldu.” ibaresine cevap vermem gerekir.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Siz o anda buradaydınız, şahittiniz.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Evet.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Biliyorsunuz, alt komisyon için “Alt komisyon üyeleri ve davetliler katılır.” hükmü vardır. Alt komisyon İç Tüzük’le düzenlenmiş bir şey değil ama geleneklerle var olmuş bir düzenleme şeklindedir. Buna saygıdeğer milletvekili arkadaşlarımız da katıldılar, fikir beyanında bulundular. Burada gelen bir misafir davetsizdi, kendisine dedik ki: “Görüşlerinizi yazılı olarak bize bildirin ya da burada oturun, dinleyin.” Fakat o “İlla ki ben konuşacağım.” dedi. “Yazılı olarak bildirin.” dedik, yazılı olarak bildirmediğinden ve izin verilmeden konuştuğundan dolayı “Lütfen, Komisyonumuzu terk edin.” dedik. Biz buradan dinlenmesine müsaade ettik, yazılı olarak görüş vermesini istedik. Çünkü biz sivil toplum örgütlerinden yazılı görüşler istedik, davet ettiklerimiz burada görüşlerini beyan ettiler, davet etmediklerimiz, yazılı görüşlerini istediklerimiz ki nitekim, onların da hepsini dağıttık. Keşke o gelen arkadaşımız da kendi görüşünü yazılı olarak beyan etseydi, biz de şimdi Komisyon üyelerimizle o görüşlerini paylaşmış olurduk. Türkiye Büyük Millet Meclisi kendi çerçevesinde çalışma usul ve esaslarını belirler, o takvime de o aldığı kararlara da hem Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri hem de dışarıdan gelen misafirler buna uyarlar. Eğer isteyen istediği gibi Komisyona gelip istediği şekilde kendisini davet ettirir veya “Ben burada konuşmak istiyorum.” dediği takdirde zaten bize ihtiyaç kalmayacak bir durum hasıl olmuş demektir. Ben birinci konuyla ilgili kısmını, Başkanlık ve alt komisyonla ilgili kısmını değerlendirmeye alacağımızı ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Buna ilişkin bir şey söyleyebilir miyim Sayın Başkan?

O zaman neden çevre dernekleri, bu kadar hassasiyetin olduğu; madenlerle ilgili, jeotermalle ilgili, enerji piyasasıyla ilgili bu kadar hassasiyetin olduğu bir süreçte, bir dalda da çevrecilerin dinlenmesi gerekmiyor muydu? Yani davet edilmemiş olması da bir handicap değil midir? Onu sormak istiyorum ben de.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Efendim, biz davet edilmesi gereken arkadaşları davet ettik, nitekim bir kısım arkadaşlar, bunlar davet edilsin diye söylediler. O söylediklerimizle ilgili davet ettiklerimiz oldu, yazılı görüşlerine ihtiyaç duyduklarımız da oldu. Yani yazılı görüşlerini beyan almamız demek, Komisyon üyesi bütün milletvekili arkadaşlarımızın ona muttali olması anlamına gelir. Bu yazılı görüşleri de dağıttık, nitekim üreticilerden, TÜREB’den, bir görüş geldi, bugün itibarıyla bir görüş geldi, bütün Komisyon üyelerimize dağıttık. Yani yazılı görüş vermekle burada, Türkiye Büyük Millet Meclisinde sözlü beyan etmek arasında bir fark olduğunu düşünüyorsanız bunu sizin taktirlerinize bırakıyorum.

Değerli milletvekili arkadaşlarımız, farklı farklı üyelerden geldi, o söylenenlerin hepsine davet yazısı gönderdik. Hepsine “Yazılı görüşlerinizi bize beyan edin.” diye yazı gönderdik. Bu arkadaşımız birdenbire buraya geldi “Ben konuşmak istiyorum.” dedi. Dedik ki: Bizim davetlilerimiz arasında değilsiniz, yazılı görüşlerinizi bize verin. Yazılı görüş vermekten imtina etti. Yani olay bundan ibaret ki siz de bunun şeyini biliyorsunuz.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Birbirimizi anladığımızı düşünüyorum Sayın Başkan, peki.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Evet, çok teşekkür ediyorum.

Şimdi siyasi parti grupları adına devam ediyoruz.

İYİ PARTİ Grubu adına Sayın Ayhan Altıntaş, buyurun.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Yasa teklifinin geneline bakacak olursak; detaylı bir teklif hazırlanmış, eksiklikler iyi düşünülmüş, firmalar çağırılmış, enerji şirketleri toplanmış, onların sorunları dinlenmiş, sonra da o sorunlar kanun teklifi olarak getirilmiş görünüyor. Fakat ufak bir şey unutulmuş: Burada, vatandaşın sorunları hiç dinlenmemiş, vatandaşın sorunları hiç kale alınmamış. Bu kanun teklifiyle vatandaş düşünülmüyorsa, buna göre bir düzenleme yapılacaksa, vatandaşın elektriğe önce erişimi sonra da ucuz erişimi sağlanmalıdır.

Bakın, dün bir e-posta geldi. Çanakkeleli bir çiftçi Avrupa Birliği uyum yasaları çerçevesinde hayvan ahırlarının köy yerleşim alanı dışına çıkarıldığını belirtmiş; ahır, yolu, suyu için kuyuyu kendi imkânlarıyla yapmışlar fakat elektrik yok. Bu insanlara elektrik lazım, elektrik olacak ki sütler bozulmasın, hemen soğuk bir ortama alınması lazım. Fakat özelleştirilen elektrik dağıtım şirketleri -ben, onlara artık, fatura dağıtım şirketleri diyorum, belki daha doğru- hat ve trafo yapımının maliyeti arttıkça hat ve trafo yatırımından vazgeçiyorlar. Durum böyle olunca da yerleşim yeri dışındaki hayvancılar, çiftçiler mağdur oluyor. Sonra da biz tarıma çok önem veriyoruz, destekliyoruz diyorsunuz. Bu sadece bir örnek. Allah bilir bu durumdan muzdarip kaç insanımız var.

Değitim gibi önce elektrik erişimi sonra da ucuz erişim gerekli. Kanun teklifinde 22'nci maddede verdiğiniz tabloya bakınca görüyoruz ki dünyada kilovatsaati 2 sent olan güneş ihalesi, bizde 7,3 sent. Bizim vatandaşımızın Avrupalılardan, Amerikalılardan ne eksiği var da bunu pahalı bir şekilde alıyoruz?

Maddi durumlarda vatandaşa çekinmeden “sabret” diyorsunuz, gelin görün ki şirketlere ya kıyamıyorsunuz ya da “sabret” diyemiyorsunuz.

Kanun teklifine ilişkin olarak alt komisyonda yapılan görüşmelerde, katılımcılığın oldukça sınırlandırıldığı, çok sesliliğin kısıtlandığı bir komisyon sürecinin uygulandığı görülmektedir. Yeterli tartışmanın olmadığı da iddia edilmiştir. Görüşmelere katılan sivil toplum kuruluşları kapsayıcılıktan uzak bir yaklaşımla belirlenmiştir. İnsan hayatını ve çevreyi bu kadar yakından ilgilendiren düzenlemelerin, sivil toplum kuruluşlarının sektör açısından çok olumlu düzenlemeler olduğu yönündeki değerlendirmeleri tutanaklarda yer almaktadır. Düzenlemelerin, çevre ve doğa üzerindeki, insan sağlığı üzerindeki yansımalarını ele alan herhangi bir değerlendirme Komisyonda dile getirilememiştir.

Sivil toplum temsilcilerinin yeterli katılımının sağlanmadığı ve halkın değil, şirketlerin çıkarlarını gözetken kanun teklifinde genel olarak şu hususlar yer almaktadır:

Maden şirketlerinin ruhsat temdit başvurularında idareden kaynaklanan değerlendirme süresinde gecikme olması hâlinde on iki ay ruhsatsız çalışmasına olanak sağlanmaktadır.

6183 sayılı Kanun'un 22/A bendi kapsamında 18 ayrı konuda talep edilen “Borcu yoktur.” belgesinin bazı durumlarda aranmaması yoluyla, madencilik sektörünün muhatap olduğu bürokratik süreçlerinin azaltılması kılıfı altında, maden şirketlerinin devlete olan borçlarına göz yumulması sağlanmaktadır. Borcunu ödemeyene kolaylık göstererek âdeta borcunu ödeyenleri cezalandırıyoruz arkadaşlar.

Havaya çeşitli kimyasal ve zehirli gazları salan, araba lastiği yakarak elde edilen enerji yenilenebilir enerji sayılmaktadır. Alt Komisyondaki görüşmeler sırasında bu konuda sivil toplum kuruluşlarının ortaya koyduğu itirazlar görmezden gelinmektedir.

Yenilenebilir enerji kaynakları destek mekanizmasının (YEKDEM) kapsamı genişletilerek Karadeniz derelerinde ekolojik yıkımlara ve sel felaketlerine neden olan nehir tipi hidroelektrik santrallerinin sayısının artmasının önü açılmaktadır.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığıyla ilgili kamu iktisadi teşebbüsleri ile bunların bağlı ortaklıkları tarafından yurt dışında kurulan şirketlerin ülkemizde kuracağı ve Türkiye Cumhuriyeti kanunlarından muaf tutulacak yeni işletmelerin Cumhurbaşkanı kararıyla kurulabilmesi sağlanmaktadır.

Enerji yatırımları için gereken taşınmazların kamu yararı kararı olmaksızın istimlak edilmesinin önü açılmaktadır.

Ekolojik yıkımlara yol açan; havayı, su kaynaklarını ve tarım alanlarını kirleten HES, JES ve RES yatırımlarının sayısının artırılmasına yönelik düzenlemelere rağmen bu yatırımların insan sağlığı ve çevre üzerindeki olumsuz etkilerini ortadan kaldırmaya yönelik hiçbir düzenleme yapılmamaktadır.

Bütün düzenlemelerde yatırımların daha hızlı şekilde hayata geçirilmesini amaçlayan değişiklik yapılmakta ancak sadece enerji ve maden şirketlerinin çıkarları gözetilerek bu süreçte ortaya çıkabilecek istimlak mağduriyetleri, vergi kayıpları, insan sağlığı ve çevre üzerindeki olumsuz etkiler gibi çok sayıda yan etki görmezden gelinmektedir.

Değerli arkadaşlar, bakın, vergilere, borçlara sürekli af çıkıyor. Biz söylüyoruz “Bu, adaletsizlik duygusu yaratır.” diye. Şirket borcunu ödemiş, iznini uzatabiliyor. Önce borcunu tahsil edin. Vergisini, borcunu günü gününe yetiştirmeye çalışan insanlara neden haksızlık yapıyorsunuz? Biliyoruz ki bazı şirketler de fırsatçı; vergisini, borcunu ödememek için zaten ellerinden geleni yapacaklar. Devlet, adil olmak durumundadır. Bu para, kanun teklifini veren değerli vekillerin cüzanlarından çıkmıyor ki “Canları sağ olsun.” ya da “Olunca ödersiniz.” diyebilirsiniz. Bu, 80 milyonun hakkıdır, kul hakkıdır.

Ayrıca, yine “kayıp/kaçak bedeli” diye bir ifade var. Bu “kaçak” tabiri de doğru değil, bu hırsızlık. Hırsızlığın üzerine gitmiyor, buradaki maliyetini de alakası olmayan vatandaşa ödetiyorsunuz. Yine, ödeyen kendini hatalı hissediyor; adaletsizlik duygusu yaratıyor. Bu, sadece burada da geçerli değil; sürekli her sektörde verdiğiniz garantiler de böyle; köprü, hastane için verilen garantiler. Deli Dumrul misali, kullansak da ödüyörüz, kullanmasak da. Enerji şirketlerine de alım garantisi verilmemelidir.

Değerli arkadaşlar, kul hakkı demişken; çevre, doğa bunlar da haktır, size ait değildir; yalnızca bugüne de ait değildir, geleceğin de hakkı vardır bunlarda, torunlarımızın da onların torunlarının da. Bu ülkede sadece muhalefetin çocukları, torunları yaşamayacak; iktidardakilerin de çocukları, torunları yaşayacaklar fakat maalesef bu durumu göz ardı ediyorsunuz.

Bakınız, Alt Komisyon toplantısı yapıldı, çevreyle ilgili kaç STK temsilcisi vardı? TEMA Vakfının ya da diğerlerinin itirazları ve önerileri dinlendi mi? Kanun teklifini hazırlayan arkadaşlar çevre için çalışan gönüllülere ya da alanın uzmanlarına yeterince başvurdu mu? Başvurmamış ki bu teklif, bahsi geçen STK’lerden tepki çekti.

Değerli arkadaşlar, bunları bir eleştiri olarak söylüyorum ama yıkıcı bir eleştiri olarak değil. Bir yandan şöyle de düşünebilirsiniz: Dost acı söyler. Onun için biz oturalım, güzel bir yasa yapalım, herkese hizmet edelim. Tabii ki şirketlerin sorunlarını da çözelim ama vatandaşın da sorunlarını önceliklerimiz arasına katalım.

Sözü fazla uzatmadan, bu hâliyle bu teklif millet için değil, şirketler için... Şirketlere öncelik verdiğini düşündüğümü tekrar ediyör, Komisyona saygılarımı sunuyörüm.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Ayhan Bey’e teşekkür ediyörüm.

Şimdi HDP Grubu adına Sayın Ali Kenanoğlu.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ediyörüm Sayın Başkan.

Evet, alt komisyondaydık aynı zamanda, çalışmalarını orada da yürüttük, itirazlarımızı dile getirdik. Tabii, bunların en başında da, burada yine gündeme getirilen ve konuşmacıların da söylediği gibi çevre örgütlerinin Komisyona davet edilmemesi, yazılı sunulan görüşlerin de Komisyon aşamasında herhangi bir işe yaramaması yani dikkate alınmaması meselesidir. Bunlara ayrıca konuşmamda değineceğim.

Bu kanun, enerji ve maden şirketlerine imtiyaz, doğaya talan, halka fatura demektir. Kanun teklifiyle enerji ve maden şirketlerine verilen imtiyazların halka daha yüklü faturalar getireceği söylenebilir. Yapılmak istenen değişikliklerin büyük bir bölümü enerji ve maden şirketlerine daha fazla imtiyaz ve çeşitli hak ve muafiyetler getirirken kanun kamunun yetkilerini ve denetim sorumluluğunu da azaltmaktadır. Enerji ve maden şirketlerinin çıkarlarını değil, ekolojik sistemi gözeten, halktan yana enerji ve maden politikalarının uygulanmasını istiyoruz yani kanun böyle bir kanun olmalıdır.

Söz konusu kanun teklifi; KDV Kanunu, Maden Kanunu, Doğal Gaz Piyasası Kanunu, Kamu İhale Kanunu, Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun, Elektrik Piyasası Kanunu gibi birçok kanunda, toplamda 8 kanunda değişiklik öngörüyor. Kamu alacaklarına ilişkin getirilen bazı düzenlemeler kamu gelirinin azaltılmasına yol açıyor. Yetki ve sorumluluklar büyük oranda uzman bakanlıklardan alınıp Cumhurbaşkanlığına veriliyor.

Kanunda yapılan değişiklikler ve sonuçları üzerine de şunları ifade edebilirim: 3213 sayılı Maden Kanunu'nda yapılmak istenen değişikliklerle ruhsat süresi dolmuş ve uzatma başvurusunu yapmış ancak henüz ruhsatı yenilenmemiş olan firmalara Bakan onayıyla onay tarihinden itibaren on iki aya kadar ruhsatsız olarak faaliyetlerine devam hakkı veriliyor. Bu düzenlemeyle bir yıldır henüz ruhsatı uzatılmamış olan, Kaz Dağları'nda faaliyet yürüten Kanadalı Alamos Gold firmasına özel izin çıkartılacağı hususu da kamuoyunda çokça tartışıldı, dile getirildi. Bunu da buradan tekrar ediyoruz.

Ruhsat bedellerini ocak ayında, zamanında yatırmamış olan firmaların ödeyecekleri bedeller azaltılıyor. MAPEG tarafından şirketlere yapılacak ödemelerden önce şirketlerin varsa borçları düşürülürken ve "Borcu yoktur." belgesi aranırken düzenlemeden sonra "Borcu yoktur." belgesi istenmeyerek borçlu şirketlerin devlete ödemeleri gereken borçları takip edilmez hâle getirilerek devlet gelir kaybına uğrattılıyor, şirketler korunup kollanıyor.

Redevans sözleşmeleri kapsamında yapılan devirlerde, önceki tüm haklar aynen yeni devir alana geçiyor.

Şirketlerin madencilik faaliyetleri arasında mücavir alanlara taşma durumunda TCK kapsamında işlem yapılmaktayken, yeni değişiklikle ruhsat sahası dışındaki mücavir alanlara taşması hâlinde işlem yapılmaması getiriliyor.

Ruhsat sahası ve ÇED izni alanları ve işletme izin alanları farklı kavramlardır. Şirketler ancak işletme izin alanları, ÇED izin alanları içerisinde tanımlanmış madencilik faaliyetlerini yürütebilirler. Ruhsat alanlarının tümünde madencilik faaliyetinde bulunamazlar ama bu yasayla ÇED alanı dışına, kendi faaliyet alanı dışına taşması hâlinde de ona müsamaha gösteriliyor, herhangi bir cezai işlem yaptırılmıyor.

Şimdi, bu maden hususuyla ilgili şunları söyleyeceğim: Yani burada alt komisyon aşamasında da çevre örgütlerinin komisyona davet edilmesi gerektiğini söylediğimizde, burada çevre örgütlerini ilgilendiren bir kanun olmadığı söylenmişti, biz de buna yönelik itirazlarımızı dile getirmiştik. Şimdi bir kısmını tekrar etmek istiyorum: Yani bu kanunun çevre örgütlerini ilgilendirmediğini söylüyoruz. Şimdi, şu harita -daha geniş bir şekilde düzenledik, aldık, yaptık- Kaz Dağları yöresindeki madencilik faaliyeti. Şimdi, burada görmüş olduğunuz sadece şu beyaz alanlar, işte biraz sahil kısmında, bir de şöyle kenarlık kısımlardaki beyaz alanlar hariç, burada görmüş olduğunuz gri dâhil bütün renkli alanlar

maden sahası ilan edilmiş Kaz Dağları'nda; şimdi, bu yani durum bu. Şimdi "Burası bu çevre örgütlerini ilgilendirmiyor." deniliyor yani durum bu. Şimdi, bu Maden Yasası her hâliyle çevre örgütlerini ilgilendiriyor, hepimizi ilgilendiriyor sadece çevre örgütlerini değil, bütün insanlığın tamamını ilgilendiriyor, sadece Türkiye'yi de değil ya, bütün coğrafyaları, dünyada yaşayan bütün herkesi ilgilendiriyor çünkü bu alanlar kimsenin şahsi mülkiyetinde değildir, insanlığın ortak değerleridir, bir ekosistemdir ve bütün canlıların ortak alanıdır. Buradaki toplam ruhsat alanı yani 1 milyon 294 bin 335 hektar yani böyle bir şeyden bahsediyoruz.

Şimdi, tabii, bunları detaylandırabiliriz, yine ormanlık alanlardaki ruhsat alanlarını böyle görebiliriz bu şekliyle. Bunlar da ormanlık alanlardaki ruhsat alanları göreceğiniz şekliyle.

Yine, çalışma alanları, ormanlık alanlarla ilgili benzer bir harita da burada. Demin, aslında ilk gösterdiğim harita bunun tamamını kapsıyor. Örneğin, bu da Muğla'yla ilgili; Muğla'nın yüzde 59'u maden için ruhsatlandırılmış. Yani sadece Kaz Dağları'nda, Çanakkale'de, Balıkesir'de ya da Muğla'da değil, Türkiye'nin bir çok yöresinde, birçok bölgesinde bütün bu alanların hepsi şu anda bu şekilde ve kurulan Maden Holding de... Bunu şöyle tanımlayabiliriz: Yıllardır uygulanan yanlış politikalarla Etibank, Türkiye Demir Çelik İşletmeleri, Karadeniz Bakır İşletmeleri, Türkiye Kömür İşletmeleri ve Türkiye Taşkömürü Kurumu gibi uzman ve deneyimli kuruluşlar yok edilip içi boşaltılarak etkisizleştirilirken yeniden Maden Holding kuruyoruz meselesi inandırıcı bir şey değildir, hayal satmaktır ya da asıl amacı, özelleştirme yöntemiyle aktarılabilecek kaynak kalmadığından kamu-özel sektör iş birliğiyle yandaşa kaynak aktarmak olarak değerlendirmemiz yanlış olmaz.

Maden meselesindeki itirazımızı burada, maddelerde de sürdüreceğiz ve bu konuyla ilgili gereken hassasiyetin gösterilmesini de talep ediyoruz çünkü bu mesele hakikaten bir muhalefet ya da iktidar meselesi değil hepimizin ortak yaşam alanlarıyla ilgili bir meseledir.

Şimdi, yine bu teklifte 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nda yapılmak istenen değişikliklerle 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu'nun ek 1 maddesi kapsamında yapılan devirler KDV'den muaf tutuluyor. Getirilen bu değişikliklerle devirlerin KDV'den istisna tutulması vergi kaybına yol açacak. Burada, yine, şirketlerin düşünüldüğünü, vatandaşın düşünülmediğini ifade etmek gerekir.

4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu'nda yapılmak istenen değişikliklerle "üretici" tanımı genişletilmekte, yerli üreticilere doğrudan dağıtım şebekesine bağlanma ve satış olanağı sunulmaktadır, organize toptan gaz satış piyasası kurulmaya çalışılmaktadır. Bunu destekliyoruz yani bu önemli bir durumdur. Türkiye'de üreticilerin... Hatta Avrupa'da ben şöyle bir şey görmüştüm; Almanya'daydı sanırım gittiğim bir ülkede: İnsanlar evlerinin üzerinde, çatılarda bu sistemleri kurmuşlar hem kendi elektrikerini, evlerinin ihtiyacı olan elektrikeri üretiyorlar ya da fabrikalarında bunu yapıyorlar yani evlere dahi inmiş durumda bu durum, evlerinin üzerinde kendi elektrikerini üretiliyorlar, kullanmadığı zamanlarda da bunu sisteme yani oradaki sisteme satabiliyorlar. Böylelikle aslında her bir ev aynı zamanda elektrik üreticisi oluyor, hem maliyet açısından önemli bir kazanım elde ediliyor hem de ülke ekonomisi açısından da önemli bir kazanım elde ediliyor. Bunun bunun önünü açacağına ümit ediyoruz. Tabii, bu tek başına bu maddeyle yeterli değil, aynı zamanda bununla ilgili yüksek maliyetlerin de yani bu işletmelerin yani evlerin üzerinde bu tür tesislerin kurulabilmesi konusundaki çeşitli maliyetlerin de ve bürokratik engellerin de ortadan kaldırılması gerekir ki bu kolaylıkla yerine getirilebilsin.

Üretim şirketleri iletim lisansı almadan doğrudan dağıtım hakkına bağlantı yapabilecekler, ihracatçı şirketlere iletim lisansı alamadan satış yapabilecekler. Belediyeler, Meclis kararıyla imar planı olmayan yerlerde ve yollarda doğal gaz dağıtım hatlarının yapılmasına olanak tanıyacak, hatların değişmesi gerektiğinde bununla ilgili masrafların bazıları belediyeler tarafından yapılacak.

Organize doğal gaz satış piyasasının güçlendirilmesi, doğal gaz tedarikinde sıkıntı yaşanmaması için bir veya birden fazla lisans sahibinin son tedarikçi olarak yetkilendirilmesi amaçlanıyor. Yurt dışında kurulan şirketlerin Türkiye'deki şubelerinin bulunduğu yerlerde söz konusu şirketler tarafından işletme konuları, ticaret unvanları, sermayeleri ve ortaklık payları ayrı kalmak suretiyle özel hukuk hükümlerine tabi olmak üzere Cumhurbaşkanı kararıyla ayrı birer şirket kurabilecekler. Bu şirketlerin ortaklık yapılarının değişmesine, yeni şirket kurma ve ortak olmasına Cumhurbaşkanı izinle karar verecek. Yurt dışındaki şirketlerin mal varlıklarının devri esnasında vergi, harç ve benzeri şeyler ödenmeyecek. Bu şirketler Devlet İhale Kanunu, Kamu İhale Kanunu, Türk Ticaret Kanunu'nun kuruluş, tescil, nakdi sermaye ve kanunun yedek akçeye ilişkin tüm hükümlerinden, personel alınma ilişkin mevzuat düzenlemelerinden muaf tutulacaklar. Söz konusu şirketlerin bu durumda her türlü denetim mekanizmasından ve yükümlülükten uzak şekilde Türkiye'de faaliyette bulunması sağlanmış olacak.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda yapılmak istenen değişiklikle BOTAS'ın her türlü doğal gaz alım ihalelerinin 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'na tabi olması ortadan kaldırılmak istenmektedir. Bu durum ihalelerde denetimsizliği getirecektir. TPAO'ya denizlerdeki faaliyetlerinde Kamu İhale Kanunu'yla tanınmış çeşitli muafiyetlerin BOTAS'a ve kurdukları şirketlere ve ortaklarına da kararlarda bir sürü faaliyet sağlanması hedeflenmektedir.

5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarından Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun'da yapılmak istenen değişikliklerle 5346 sayılı Kanun'un "Tanımlar ve kısaltmalar" başlıklı 3'üncü maddesinde tanımlanan "biyokütle" tanımı içerisinde yer alan "atık lastiklerin işlenmesi sonucu ortaya çıkan ürünler" ifadesinin madde metninden çıkarılması gerekmektedir. Bu genel tanımın yönetmeliğe girmesi durumunda lastiğin pirolitik işlenmesi sonucu oluşan yağ ve benzeri ürünlerin biyokütle içinde kullanılması sonucunu doğuracaktır. Ayrıca, "belediye atıkları (çöp gazı dâhil)" ifadesinin "belediye alanlarının Atık Yönetimi Yönetmeliği'nin ek 4 listesinin 8 kod.lu işaretli atıklar" şeklinde değiştirilmesi gerekmektedir ki onu da maddede detaylı açıklayabiliriz. "Belediye atıkları" kavramı çok geneldir.

Ayrıca, "çöp gazı" yerine "bu tip atıkların metanizasyonu sonucu oluşan gaz" ifadesi daha doğru bir teknik tanımlama olacaktır. Alakasız bir şekilde geri dönüşüm adını taşıyan atık lastiklerin işlenmesi, YEK'leme edilmesi başlı başına bir skandaldır, adrese teslim bir maddedir, rant için yapılmaya çalışılan bir maddedir, burada bir şekilde YEK'lemeyle bağlantı kurulup yandaşa para aktarma yöntemidir. "Atık lastiklerin işlenmesi sonucu ortaya çıkan ürünler" ifadesi "yenilenebilirlik" kavramıyla çelişmektedir, bu maddenin işlenmesi hâlinde pek çok çevresel ve sağlıksal sorun ortaya çıkacaktır.

Nehir tipi ve kapasitesi 15 kilometrekarenin altındaki rezervuar tipi HES'ler ve gelgit dalga akıntıyla elektrik üreten tesisler de YEK destekleme mekanizmasından yararlanabilecekler. Güç sınırlaması yapılmamış olduğundan bu durum büyük kurulu güçteki üretim şirketlerine kaynak aktarmanın başka bir yolu olarak kullanılacaktır. Bu da tarifelerde artışa yol açabilecek ve vatandaşımızı mağdur edecektir.

2019 yılında YEK'ten yararlanan her 10 santralden 6'sı HES'ti, her 10 megavat kurulu gücün 6 megavatı ise HES şirketi idi.

Şimdi, Araklı, Ordu, Giresun, Trabzon'da yaşanan sel felaketlerinin nedenini sadece yoğun yağışa bağlamak doğru olmaz arkadaşlar, bu da doğru değildir. Şimdi, şu haritada, işte Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki HES'lerin durumunu görüyoruz. Neredeyse pınar başı kalmamış yani bırakın dereleri, çayları, pınar başlarına kadar HES yapılmaya başlanmış. Şimdi, bunlar hem doğayı tahrip ediyor hem dengeyi bozuyor hem orada tarım yapan, hayvancılık yapan insanları da mağdur ediyor hem de iste Doğu Karadeniz'de çok sıkça rastladığımız sel felaketlerine de ön açıyor.

Şöyle diyor: “HES’lere tanınan bir imtiyazla HES’lerin sayısı artırılıyor.” Enerji Bakanlığı HES’ler için “Yakıt maliyeti yok ve işletmesi ucuz.” diyor. Yani bedavaya yakın bir elektrik ürettiği söyleniyor. Dolayısıyla bu durumda elektriğin piyasada ucuz olması gerekir. Elektriğin 2019’da piyasa fiyatı 26,8 kuruş civarındaydı. Benzer şekilde elinde HES’ler de olup ama aynı zamanda kömür çıkartıp elektrik de üreten EÜAŞ’ın toplam satış fiyatı 21,3 kuruş kilovatsaat idi ama YEKDEM sayesinde HES’ler ne 26,8 kuruş ne de 21,3 kuruştan ucuza elektrik satmadı. Onları 41 kuruş gibi pahalı bir fiyattan sattılar, elektrik böyle satıldı. Yani 21,3 kuruştan ucuz olması gereken bir enerji türü 41 kuruş gibi yüksek fiyattan pahalı gelir elde edilince sadece 2019 yılında bu yolla şirketler 7 milyar lira üzerinde fazla para kazandılar, yani vatandaşa yansıyan bir durum olmadı, buradan sadece şirketler daha fazla para kazanmış oldu.

2019 yılında YEKDEM için ülkenin cebinden 38 milyar lira para çıktı. Peki bu HES’ler, RES’ler ve bu resme eklenmeye başlanan biyokütle santralleri için şirketlere verilen teşvik ne kadar? Bakanlığın açıklamasına göre 2019’da YEKDEM’le verilen teşvikin 25 milyar lira olduğu söyleniyor yani abone başına 625 lira.

Bu yasayla yenilenebilir enerji üretim tesisleri için kira ve benzeri indirimlerin lisans tarihinden itibaren başlaması ve kapsamının 2025 yılına kadar uzatılması da öngörülüyor. 2020’den sonra işletmeye geçecek GES, JES projelerinin de katkı paylarının EİAŞ’a ödenmesi sağlanacak, katkı payı tutarlarının belirlenmesinde hangi mevzuatın esas alınacağı da belli değil.

5686 sayılı Jeotermal Kaynaklar ve Doğal Mineralli Sular Kanunu’nda yapılmak istenen değişikliklerle jeotermal seracılık, kaplıca ve diğer alanlarda idare payı hesaplanırken usulsüzlük tespit durumu için ceza düzenlenmiş. “Ceza tutarı 100 bin ile 500 bin arasındadır, üçüncü kez usulsüzlük tespiti hâlinde ruhsat iptal edilmektedir.” deniliyor. 100 bin liralık alt sınırı olan bir ceza küçük işletmeler için oldukça ağır bir cezadır bunu Alt Komisyonunda da konuşmuştuk, bir öneri sunacaklardı, burada o öneriyi bekleyeceğiz. Elektrik üreten bir tesis ile bir köy kaplıcası aynı kefeye konulmamalıdır. İşletmenin cirosu veya kullanılan ısı miktarıyla orantılı bir ceza düzenlenebilir.

Jeotermal alanların ihalelerinde ihale bedelinin bir yıl içerisinde taksitle alınması sağlanarak alanların satışının kolaylaşması amaçlanmaktadır. Bu durum jeotermal alanların ihale sürecini hızlandıracak, jeotermal enerji santrallerinin sayılarının artmasına yol açacaktır. Özellikle Manisa ve Aydın’da, Çanakkale; Gülpınar ve Tuzla’da doğaya ve tarım alanlarına, bölgede yaşayan halka ciddi bir anlamda zarar veren jeotermal enerji santrali de daha da artacak durumdadır.

6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu’nda yapılmak istenen değişikliklerle enerji piyasasında tekelleşmeyi önlemek ve takip için lisans sahiplerinin, hissedarlarının lisansa dercedilmesi mevcut uygulamasından vazgeçilmektedir. Tekelleşmeyi izlemenin farklı bir şekilde yürütüleceği belirtilmektedir. Gerekçe bürokrasiden kurtarmak olarak açıklanmaktadır ancak bu durumda haksız rekabeti ve tekelleşmeyi izleme zorlaşacaktır. Bu hâliyle şirketlerdeki sermaye payı değişiklikleri kamu bilgi ve denetiminden kaçırılmış ve şeffaflık ilkesi de ihlal edilmiş olacaktır.

TEİAŞ’ın yetki ve görevleri düzenlenmiş, iletim sisteminin normal işletme koşulları içerisinde işletilmesiyle işletme güvenliği ve bütünlüğü içerisinde risk oluşturan durumlara ilişkin olarak bağlantı ve sistem kullanım anlaşmalarında düzenlenen sistem kullanım ihlallerinin takibinin yapmak, ihlal durumu tespit edilen tüzel kişilere sistem kullanım anlaşmasında düzenlenen cezai şartlar ve diğer yaptırımları uygulamak yetkisi getirilmiştir. Lisans ve ön lisans sahibi şirketlere TEİAŞ’a gerek kalmadan dağıtım şirketlerine doğrudan bağlantı yapabilme hakkı verilmektedir. Dağıtım şirketlerinin 154 kilovat gerilim seviyesinde tesis kurma hakkı kaldırılmıştır.

Dağıtım şirketlerinin Bakanlık tarafından yapılan denetimlerinde görevlendirilen kamu kurum ve kuruluşlarına ait denetim elemanlarının giderilmesiyle, denetime ilişkin her türlü masraflarının Bakanlık bütçesine dâhil edilmesi öngörülmektedir. Dağıtım şirketlerinin denetim giderleri kamuya yüklenmektedir.

Enerji yatırımları için ihtiyaç duyulan taşınmazların temininde üreticiler için EPDK, dağıtım şirketleri için TEDAŞ yetkilendirilmektedir. Madde gerekçesi bürokrasiyi azaltmak olarak gösterilmektedir. Üretim tesislerinde kamulaştırma işlemleri Maliye Bakanlığında alınarak EPDK'ye verilmektedir. Üstelik yapılan düzenlemeyle EPDK'nin kararı kamu yararı yerine geçecek ve başka kurumdaki kamu yararı kararı almaya gerek kalmayacaktır. Hiçbir makamın onayına tabi olmayan bu düzenlemeyle Kamulaştırma Kanunu'nun 6'ncı maddesindeki kamu yararı kararının onaylanmasına dair prosedür atlanmış olacaktır.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Yanlış biliniyor.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) - Aynen.

Çabuklaştırma, basitleştirme gerekçesiyle kamu yararının tespitine dair denetim mekanizması ortadan kaldırılmaktadır. Kamuoyu yararına hizmet etmeyen, sermayeyi önceleyen, kamulaştırma işlemlerini hızlı ve denetimden uzak gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır.

Bölgelerarası tarife farkını gidermek amacıyla hazırlanan “fiyat eşitleme mekanizması” ve “ulusal tarife” 2025'e kadar uzatılmaktadır. Bakanlık, tarifeleri artıran kayıp ve kaçakların önlenmesi ve tarifelerin aşağıya çekilmesi konusunda gerekli teknik çalışmaları acilen yapmalıdır. Vatandaşın elektrik faturaları ciddi anlamda yüksektir ve ödeme gücü çökülmektedir. Ayrıca, bu kayıp kaçaklarla ilgili diğer arkadaşlarda konuştu, oranların kimi yerlerde çok düşük olmasına rağmen oranların özellikle hedef gösterilmesi başka sorunlara da neden olmaktadır. Son zamanlarda, özellikle Urfa bölgesinde tarımı engelleyecek birtakım elektrik kesintileri de, haksız bir şekilde yapılan elektrik kesintileri de kamuoyuna çokça yansımış ve Urfa bölgesinde, özellikle üreticiyi çok ciddi mağdur eden sonuçlara da yol açmıştır.

Covid nedeniyle yetkilenen, yükümlülüklerini yerine getirmeyen şirketlerin lisans ve ön lisanslarını sonlandırmak istemeleri hâlinde teminatların iade edilmesi sağlanması istenmektedir. Kamusal kaynakları kullanan ve yükümlülüklerini yerine getiremeyen şirketlerin oluşturduğu kamu zararı göz önüne alınmalıdır. Şirket teminatlarının olduğu gibi iade edilmesi kamu zararına yol açabilecektir.

Enerji ve maden şirketlerini çıkarlarını değil, ekolojik sistemi gözetken, halktan yana enerji ve maden politikalarına dönüştürülmesi gerekmektedir ve kanunun da bu şekilde oluşması gerekmektedir.

Şimdi, özel bir toplumsal soruna konu olan bir meseleyi de bu kanun görüşülürken dile getirip tamamlamak istiyorum. Bu elektrik meselesi, Enerji Piyasası Kurulu meselesi üzerinde bir “ibadethane” meselesi var. Bu da şu: Çok ciddi bir şekilde şu anda Alevilerin ibadethanesi olan cemevlerinde elektrik meselesinden dolayı çok ciddi sorunlar yaşanmakta ve bu konu mahkemelik de olmaktadır. Bu nereden oluştu, onu da söyleyeyim. Burada 2003 yılında yani daha önceden İmar Kanunu'nda “Bir yerin imarı planlanırken cami yeri ayrılır.” denilmekteydi. Daha sonra 2003 yılında yapılan değişiklikle cami yerine ibadethane tanımı getirildi. Ancak, bu değişiklikten önce 2002 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla enerji aboneliğinde indirim tabii yerler tarif edilirken, 2002/4100 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın 2'nci maddesinin (f) fıkrasında ibadethanenin tanımı yapıldı. Burada ibadethaneler cami, mescit, kilise, havra olarak belirlendi, yani cemevleri bu işin içerisine sokulmadı. Ve dolayısıyla -özetle geçeyim yani çok uzatmadan- şu anda 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun geçici 6'ncı maddesinin (3)'üncü fıkrasında yer alan oradaki “ibadethaneler” ibaresindeki cami, mescit, kilise,

sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri şeklinde değiştirilip buraya cemevinin de eklenmesi gerekiyor. Yani buraya cemevi eklenmediği sürece cemevleri bu kanundan faydalanamıyor ve hem Danıştaya hem de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine kadar gitti bu durum, Alevi kurumları bunu götürdü ve orada hem Danıştayda hem de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde davalar kazanıldı. Bütün bunlara rağmen hâlâ bu işletilmiyor, hâlâ kullanılmıyor ve buradan kaynaklı olarak da Alevi toplumu ve cemevleri böyle bir sorunu yaşamaya devam ediyorlar. Bu vesileyle bunu da burada gündeme getirmek istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Kenanoğlu’na teşekkür ediyorum.

Şimdi, AK PARTİ’den Sayın Ahmet Çolakoğlu...

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri, kanun teklifini veren değerli milletvekilimiz ve değerli bürokratlar; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikli olarak da Sayın Eseyan’ın ailesine başsağlığı dileklerimi iletiyorum. Allah mekânını cennet eylesin. Bununla beraber de Komisyonumuzda, Hakk’ın rahmetine kavuşan Kazım Bey’i de tekrar rahmetle anmak istiyorum.

Evet, Elektrik Piyasası Kanunu ve bazı kanunlarla alakalı kanun teklifiyle ilgili bir önceki hafta alt komisyon toplantısını gerçekten verimli bir şekilde geçirdiğimizi düşünüyorum. Burada bu üst Komisyonunda yapılan eleştirilerin aslında birçoğunu alt komisyonumuzda dile getirmiştik ve burada tekraren bunları da gündemimize getirmemiz gerektiği anlaşılıyor ve bu eleştirileri de yine aynı şekilde Komisyondaki milletvekillerimizin ve kanun teklifini veren milletvekillerimizin de açıklaması gerekecek kanısı tekrar burada oluşmuş durumda. Aslında Komisyona katılan diğer partilerdeki, özellikle muhalefet partilerindeki arkadaşlarımız da bunları açıklıkla burada dile getirdiler ve yine kanun teklifini hazırlayan milletvekilimizin bunların gerekçelerini de çok olumlu bir şekilde açıkladığını düşünüyorum ve alt komisyonunda yaptığımız çalışmalar da çok verimli geçti. Ne yazık ki daha önceki Komisyon toplantılarımızda bütün kanunların alt komisyonunda gündeme getirilmesini ve orada uzun uzun tartışılmasını gündeme getirmiştiniz ve Başkanımızın da bu kanunla ilgili yine alt komisyonunda bütün STK’leri, özellikle konusuyla alakalı bütün STK’leri davet ederek onların görüşlerine başvurduğunu burada hep beraber gördük.

Tabii ki yine biz de Başkanımız gibi “Kovalandı.” “Buradan kovuldu.” sözünü kabul etmiyoruz. Başkanımız burada gerekli açıklamayı yaptı. Bunu da tekrar burada dile getirmek istedim.

Yine aynı şekilde aslında bu kanun teklifinin yine bizim Komisyonumuzun bünyesinde bir teklif olduğunu düşünüyorum. Bütün maddelere tek tek baktığımızda Komisyonumuzun ilgi alanına giren, Komisyonumuzla ilgili olan maddeler, kesinlikle torba kanun olarak da vurgulamamız gerekiyor. Ben bunu daha önceki konuşmamda da söyledim, bu Komisyon çalışmalarımıza bir haksızlık olduğunu açıkça söylemek istiyorum.

Yine, aynı şekilde “Nerede hazırlandığı belli olmayan kanun.” teriminin aslında bu kanun teklifini hazırlayan arkadaşlarımıza haksızlık olduğunu özellikle de vurgulamak istiyorum.

Kanun teklifinde yine bir akıl yürütme var yani daha hiçbir şey olmadan bir akıl yürütme, özellikle Varlık Fonuna devredilen şirket veya Varlık Fonunda oluşacak şirketle birçok kamu kurumunun bu şirkete devrolacağı veya bunun bünyesinde çalıştırılacağı konusunda ifadeler var. Yine, bunun bir akıl yürütme olduğunu veya -geleceği görme kabiliyeti mi diyeyim artık, nasıl vurgulamak isteyeyim- böyle bir şeyin de söylenmesinin aslında biraz daha tuhaf olduğunu özellikle vurgulamak istiyorum.

Zonguldak Milletvekili olarak şunu söyleyeyim: “Türkiye Taşkömürünün içi boşaltıldı.” deniyor. Ben Zonguldak'ta yaşıyorum, değerli arkadaşlar, Türkiye Taşkömürü yeni alınan işçilerle aktif bir şekilde çalışıyor, bununla beraber mekanize sistemler kurularak verimin artırılması için şu anda bütün Genel Müdürlüğün hızlı bir çalışma içinde olduğunu da özellikle vurgulamak istiyorum.

Tabii ki Zonguldak'ı konuşmuşken de Zonguldak açıklarında Tuna-1 kuyusunda yine 320 milyar metreküp doğal gaz rezervinin tekrar 82 milyar metreküp olarak artışı da ülkemiz için olumlu bir gelişme. İnşallah bunu da...

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Nasıl çıkaracağız?

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) – 2023'te göreceğiz hep beraber nasıl çıkarıldığını.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Bedava çıkarılmıyor ki.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) – 2023'te hep beraber göreceğiz bunu da. AK PARTİ iktidarı döneminde birçok başarıya imza attık Tahsin Bey, inşallah bunu da halkımızın hizmetine sunacağız; hep beraber göreceğiz inşallah.

Tabii, kanun teklifinde aslında tek tek maddelere değinildi, bunları da yine maddeler geldikçe konuşacağız, burada görüşlerimizi bildireceğiz ve sizler de bu konuda gerekçenizi ortaya koyacaksınız.

On iki aya kadar ruhsatın uzatılması... Değerli arkadaşlar, bunun gerekçelerini burada açıkladık, tekrar yine açıklayacağız. Mücavir alanların dışında sınır aşımının, işletme alanı ve ruhsat sahasının ne olduğunu Nevzat Bey burada güzel bir örnekle açıklamıştı, sizlerle bunun mantıklı olduğunu yine o gün konuşmuştuk. Tekrar bunun olumsuz olduğunu yine söylüyorsunuz, yine bunun böyle olmadığını tekrar burada kanun teklifini hazırlayan Nevzat Bey tekrar tekrar açıklayacaktır.

Bir de şu kayıp kaçak bedellerini gündeme getiriyorsunuz. Değerli arkadaşlar, bu devamlı gündeme geliyor, bunu gündeme getiren muhalefet. Biz AK PARTİ iktidarı olarak bunu gündeme getirmiyoruz ve halkımızı karşılıklı bir kışkırtma pozisyonunda bizler değiliz. AK PARTİ milletvekillerimiz bunu hiç gündeme getirmiyor. Yine bunu gündeme getiren muhalefet, yapmak istediğinin ne olduğunu da tam anlamış değilim. Alt komisyonda kayıp kaçaklarla ilgili oranları kurumdaki arkadaşlarımız rakamlar hâlinde sundular ve görüyoruz ki geçmiş yıllara nazaran bu rakamlar aşağıya çekilerek kayıp kaçak oranını azaltma yönünde çalışmalara devam ediliyor. 26'dan 11'e Başkanımızın söylediği. Bakın, Doğu Anadolu'daki bazı illerde 80'lerde olan rakamlar şu anda 50'lere kadar düşürülmüş durumda.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Hangi iller onlar?

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) – Yine, söyleyeyim değerli arkadaşlar, değerli Komisyon üyelerimiz; yine, yetkili arkadaşlardan rakamları istersiniz. Yine tek tek söyleyeyim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Hangi iller?

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – TEDAŞ'ın dağıtım yaptığı iller.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) – Dağıtım bölgeleriyle alakalı. Mesela Urfa'yla alakalı, Dicle'yle alakalı rakamlar burada verilmişti. Şimdi, tekrar o rakamları da isteyebiliriz.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – 50 yeterli mi sizce Ahmet Bey? 50'ye düşmüş, düşmesi yeterli mi?

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) – Şimdi “Düşmesi yeterli mi?” Tabii ki yeterli değil. Ama düşürmek için görüyoruz ki kurumlarımız gerekli çalışmaları yapıyor. Bunu da hiç görmezden gelemeyiz değerli arkadaşlar.

Bakın, burada Başkanımız dedi ki: “Yüzde 85 oranlarından yüzde 56 oranlarına kadar düşürülmüş oranlar var.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – 50’ye düşmüş düşe düşe...

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Arkadaşlar, lütfen sayın milletvekilini dinler misiniz. Yani muhalefet olmak her konuşana muhalefet etmek değildir.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın vekil arkadaşımız iyi açıklıyor. Vekil arkadaşlar şunu da istirham ediyorum: Kayıp nedir? Kaçak nedir?

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Öğrenmek istiyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Tanal, lütfen buranın insicamını bozmayın.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Hayır, güzel bir açıklama yapıyor.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın milletvekilimiz konuştuktan sonra siz gereğini yaparsınız. Sayın Kadim Durmaz da birazdan güzel bir teklifte bulundu. Alt komisyonda, bununla ilgili Sayın Bakan Yardımcımız açıklamayı yapmıştı; o açıklamayla ilgili bilgileri -kayıp kaçakla ilgili bilgileri-milletvekili arkadaşlarımıza dağıtırsak memnum olurum. Alt komisyondaki yaptığımız açıklamayla ilgili, kayıp kaçakla ilgili.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Tabloyu dağıtalım mı?

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Dağıtım Komisyona veya tekrar siz konuşursunuz.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Tabloyu vermiyorlar.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bir de o tanımlamaları... Kayıp kaçakla ilgili.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Tanal, lütfen rica ediyorum.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) – Bakın, en basitinden, “Vatandaşlarımızın hiçbir faydasına olmayan bir kanun” ibaresi yine kullanıldı. Bir önceki alt komisyondaki çalışmalarımızda bir madde vardı: Doğal gazın temini konusunda BOTAŞ’a yetkilendirme. Bakın, ani oluşabilecek, doğal gaz teminlerinde ani oluşabilecek rakamlardan halkımızın etkilenmemesi için bu kanunda bir teklif var.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Yetkisi yok muydu?

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) – Sınırlıydı, bunu da yine alt komisyon açıkladı.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sadece iptal yetkisi vardı.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) – Bakın, bunun sınırlı olduğunu ve bunun tekrar düzenlemesi gerektiğini orada gündeme getirmiştir.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Bu ülkenin tapusunu verin o zaman.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Bugün çok gerginsiniz Sayın Tarhan. Alt komisyonda bana öyle söylemişsiniz.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) – Tahsin Bey alt komisyonda daha olumluydu.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Gitti zaten alt komisyondan. Çok gergin olduğunuzu görüyorum.

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Mahmut ağabey muhalefet yapıyor.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) – Değerli Komisyon üyeleri, bakın, burada “Halkımızın hiçbir faydasına...” sözüne yine katılmıyorum.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Neden?

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Lütfen Sayın Tarhan...

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) – Bakın, bizim bölgemizde, ülkemizin birçok yerinde termik santraller var. Bakın, Maden Yasası'nda yapılan değişiklikle onların, bu tesislerin hepsine de maden anlamında, taş kömürü anlamında ihtiyaçları var. Biz, burada maden sektöründeki birçok işletmeye yaptığımız kolaylıkla bunların temini konusunda yardımcı olacağız; bu da elektrik fiyatlarına yansiyacaktır. Ya da daha doğrudan bir etkiyi söyleyeyim size: Hâlen daha ülkemizin birçok yerinde özellikle taş kömürünün ısı anlamında kullanan vatandaşlarımız var. Burada, madencilerimize, özellikle işletmelerimize yapılan kolaylıklar ile bunda dahi bir kolaylık olduğunu, dolaylı anlamın da bir kolaylık olduğunu vatandaşımıza özellikle bilmenizi istiyorum.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Vatandaşa kolaylık mı?

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) – Bakın, Ali Bey, biz bölgemizde bunları çok çok yaşayan insanlarız. Zonguldak özelinde bunları tek tek Komisyon haricinde de sizlere anlatabilirim değerli arkadaşlar.

Evet, Ali Bey, sağ olsun kanunla alakalı yaptığımız bir değişikliği destekledi. Gerçekten Enerji Bakanlığımız -lisansız elektrik üreticilerine, GES üreticilerine gibi- birçok alanda yine teşvikler ve destekler veriyor. Burada, ülkemizin enerji üretimine katkısı olduğunu özellikle vurgulamak istiyorum.

Ben, maddeler geldikçe tekrar konular hakkında görüşlerimi bildireceğim. Ben, bu kanun teklifinde emeği geçen milletvekilimize ve Bakanlığımıza çok çok teşekkür ediyorum. Komisyonumuzdan inşallah bu kanunun hayırlı bir şekilde geçmesini temenni ediyorum.

Tekrar hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Çolakoğlu'na teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, buradan konu hakkında az çok bilgimiz var ama ben Komisyon Başkanı olarak konulara doğrudan doğruya müdahil olmak istemiyorum. Değerli milletvekili arkadaşlarımızın engin fikirlerinden faydalanacağız. Her söylenenin doğru olduğunu, her iddiamızın doğru gerçek olduğunu ifade etmemiz mümkün değil. Değerli milletvekilleri burada görüşlerini beyan ediyorlar; olumlu bulanlar olumlu görüşlerini, olumsuz bulanlar da olumsuz görüşlerini dile getirecekler.

Değerli milletvekili arkadaşlarımız, Komisyon üyesi arkadaşlarımız da bu dinledikleri çerçevede oylarını kullanacaklar ve kanun teklifi Komisyonumuzdan geçmiş olacak.

Şimdi, Sayın Bakan Yardımcım, biraz önce sorulan soruyla ilgili Sayın Çolakoğlu'nun açıkladığı ve diğer milletvekili arkadaşlarımızın da üzerinde durduğu konu hakkında bilgi verebilir misiniz, notlarınız yanımızda mı?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Başkanım bize de söz verin. Hep birlikte ortaya sorular soracağız.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Bakan Yardımcımız kayıtlara geçmesi açısından açıklamasını yapsın, Komisyon üyesi arkadaşlarımızdan sonra katılan değerli milletvekili arkadaşlarımıza söz vereceğim. Siz Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nü ve komisyonları iyi takip eden bir değerli milletvekilisiniz. Biliyorsunuz, burada öncelik hakkı Komisyon üyesi...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Usul açısından söylemiştim, esas açısından değil Sayın Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Teşekkür ediyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Biliyorsunuz usul, esastan önce gelir; o anlamda istirham ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Biliyorum.

Sayın Bakan Yardımcımız, Komisyon üyesi arkadaşlarımızın sorduğu soruyla ilgili Sayın Milletvekilimizin ifade ettiği konuyu alt komisyonda dile getirmiştii; onu tekrar, burada, esas Komisyonda kayıtlara geçmesi açısından dile getirirse memnun oluruz.

Buyurun Sayın Bakan Yardımcım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yani, Sayın Başkanım, sayın vekillerimiz Türkiye’deki toplam teknik ve teknik olmayan kayıp oranlarını hem toplam olarak hem de dağıtım şirketi bazında öğrenmek istiyorlar değil mi? Onu açıklayacağım.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sizin alt komisyonda açıkladığınız, şu anda Türkiye’deki genel global kayıp kaçak oranı ne kadardır? 2003 yılında açıkladığınız bir rakam vardı “Yüzde 16’dan 11’e düştük veya 26’dan 11’e düştük.” diye ifade ettiğiniz, ben de Plan ve Bütçe Komisyonunda 2007 yılında yaptığım konuşmadan bir atıfta bulunmuştum. Yine, 21 bölge itibarıyla kayıp kaçak oranlarının ne olduğu hakkında bir açıklama yapmıştınız.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bir de kayıp nedir? Kaçak nedir? O tanımı da verebilirseniz, o ayrımı da ortaya koyalım.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Onun da tanımlamasını yaparsak...

Evet, buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Şimdi, önümde 2007 yılından 2019 yılına kadar ki rakamlar var ama bu 2002’li yıllarda Türkiye ortalaması yüzde 25, 26’lar seviyesindeydi; teknik ve teknik olmayan kayıp olarak ifade ediyoruz.

Teknik olan kayıp nedir? Elektrik, santrallerde üretilip evimizin veya iş yerimizin kapısına gelinceye kadar iletkenler üzerinden naklediliyor veya indirici trafo veya yükseltici trafo tesisleri var. Gerilim seviyesi santralde üretildikten sonra önce yükseltiyor -yani bir trafodan geçiyor- yüksek gerilim hatları vasıtasıyla şehir girişlerine kadar geliyor. Tekrar şehir girişlerinde bu voltaj düşürülüp şehir içerisinde de yine, tekrar dağıtım trafolarıyla düşülüp yani on binlerce trafodan ve hattan geçiyor. Teknik bir kural olarak santralde 100 birim enerji hatta veriliyorsa zaten evimize gelinceye kadar sırf bu şebekedeki ısınmadan kaynaklı veya demir ve bakır kayıplarından kaynaklı olarak elektrik, evimize 100 birim olarak gelmiyor. Bunun net bir hesabının yapılabilmesi çok mümkün değil ama dünya ortalamalarının yüzde 6 ve 7 civarında olduğu hesap ediliyor. Çünkü şebekenin uzunluğuna, şebekenin hangi saatte ne kadar enerji çektiğine, nüfusun yoğunluğuna göre birçok unsur var bunu etkileyen, değiştiren.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Özür dilerim. Kullanılan demirlerin kabloların etkinliği de yok mu? Kalitesi...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Tabii, tabii hepsinin etkinliği var.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Peki, bunda vatandaşın günahı ne? Şirket kalitesiz demir kullanıyor, kalitesiz kablo kullanıyor...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN –Kimsenin günahı değil. Hayır, bu günah... Ortada bir...

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Tanal, günahları teraziye koymuyoruz.

FAHRİ ÇAKIR (Düzce) – Kayıp ayrı, kaçak ayrı ya.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Tanal, günahları teraziye koymuyoruz.

Sayın Bakan Yardımcım, siz Komisyona hitap edin.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Özür dilerim, tam açıklık gelmesi açısından...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Şimdi, neticede en kaliteli iletenki de kullansanız bir kayıp var, en kalitesiz iletenki de kullansanız bir kayıp var.

TACETTİN BAYIR –(İzmir) – Yüzde 5’e düşebilir yani.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Fark eder ama -biraz sonra rakamlar da söyleyeceğim- bölgesel bazda bakarsanız bazılarında bu dünya ortalamalarının altında gerçekleşen teknik ve teknik olmayan kayıplar da söz konusu.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Örneğin Trakya, yüzde 4,49.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Öztürk...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Gibi, gibi.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Konunun açıklığa kavuşması için diyoruz Sayın Başkanım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Bunun da sebebi, oradaki hat yoğunluğunun, enerji iletim yoğunluğunun farklılaşmasından kaynaklanıyor. Dolayısıyla 2002 yılında yüzde 25’ler civarında olan bu teknik ve teknik olmayan kayıplar -2020 henüz bitmedi, rakamlar 2021’in başında ortaya çıkar- 2019 sonu itibarıyla Türkiye genelinde yüzde 11,43 olarak gerçekleşmiştir. Bunun azaltılmasında en büyük etken şudur: EPDK, dağıtım şirketlerine her yıl hedefler verir; senin teknik ve teknik olmayan kayıp hedefin -atıyorum- 15’tir, 10’dur, 8’dir; bölgeden bölgeye bunlar farklılık arz eder. Bölgelerin ulaştıkları kayıpların daha da aşağı çekilmesine yönelik hedeflerdir bunlar. Herhangi bir dağıtım şirketi, bu hedefin üzerinde kaldığı takdirde üzerinde kalmasından kaynaklı zararın tamamını kendisi karşılar. Onun için bu, dağıtım şirketlerini teknik olan ve olmayan kayıpları azaltmaya mecbur eden, zorlayan bir stratejidir, bir uygulamadır ve bunun da neticesinde gördüğünüz gibi yarı yarıyadan daha fazla bir oranda azalma olmuştur.

Şimdi eğer arzu ediyorsanız -21 tane dağıtım şirketimiz var- şirket bazında 2019 rakamlarını da söylebilirim.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Bakan Yardımcım, onu da ifade ederseniz, kayıtlara geçmesi açısından, merakını dağıtırız arkadaşların.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Evet, Akdeniz Bölgesi yüzde 5,91 -2019 yılı rakamları bunlar- AKEDAŞ yüzde 6,46; Aras yüzde 21,64; Aydem yüzde 5,63; Ayedaş yüzde 5,05; Başkent yüzde 5,89; Boğaziçi yüzde 7,96; Çamlıbel yüzde 4,75; Çoruh yüzde 7,38; Dicle yüzde 51,32; Fırat yüzde 9,93; Gediz yüzde 7,55; Kayseri yüzde 6,02; Meram yüzde 6,22; Osmangazi yüzde 6,61; Sakarya yüzde 5,96; Toroslar yüzde 11,76; Trakya yüzde 4,49; Uludağ yüzde 4,82; Van gölü yüzde 47,56; Yeşilırmak yüzde 7,13; Türkiye ortalaması 11,43. Şunu da ilave edeyim çok kısa, bu, şundan merak ediliyor: Bu ulusal tarifeye ilgili maddeden dolayı gündeme getiriliyor. Ulusal tarife, teknik ve teknik olmayan kayıplardan kaynaklanan bir gerekçe değil; maliyet farklılıklarının oluşturduğu etken... Yani sadece ondan değil, yüzde 5’i falan ancak buradan geliyor. Bölgeler arasındaki asıl maliyet farklılığını oluşturan, kimi bölgelerdeki şebeke mecburen, coğrafi yapı gereği çok yaygın bir şebeke. Mesela, Karadeniz’deki dağıtım şirketi 1 kilovatsaat enerjiyi dağıtmak için çok daha geniş alanda işletme faaliyeti göstermek zorunda ama İstanbul’un Avrupa yakasında veya Anadolu yakasında ya da Ankara’da dağıtım işini yapan bir şirket çok daha yoğun bir ortamda işletme faaliyeti göstermek zorunda. Burada işletme faaliyetleri arasında parasal olarak farklılıklar var.

İkincisi, yatırım ihtiyacı. Her bölgenin yatırım ihtiyacı henüz eşit seviyeye gelmiş değil. Yatırım da dağıtım bedelinin ana unsurlarından birisi. Dolayısıyla, henüz bazı dağıtım bölgelerine daha çok yatırım ihtiyacı var. Bu da doğal olarak maliyetleri değiştiriyor. Bölgeler arasındaki bu maliyetler birbirine yaklaşmalı ki ulusal tarifeden vazgeçilip her bölgenin kendi tarifesine geçilebilsin. Onun için bu açıdan ulusal tarifenin bir beş yıl daha uygulanması, bölgeler arasındaki maliyet farklılıklarının ortadan kalkması açısından önem arz ediyor.

Arz ederim.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Bakan Yardımcısına teşekkür ediyorum.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Başkanım, bir de şirket kârları değişiklik gösteriyor mu yani?

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sayın Başkan...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Birer fotokopi alabilir miyiz?

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Onu dağıtıyoruz.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Konuyla alakalı.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Yasin Bey, bir dakika.

Sayın Tanal çok önemli bir soru sordu, dedi ki... Ben dinlediğimi şey yapayım, izin verin. “Bu, yüzde 6’lık teknik kayıpla ilgili kısımda niye vatandaşın günahı var, bunu yüklüyorsunuz?” dedi.

Şimdi, değerli arkadaşlar, elektrikli ev aletlerinde, biliyorsunuz, kanun gereğince üzerindeki tüketim miktarını yazmak zorunda. Bir buzdolabı alıyorsanız ne kadar enerji tüketeceğini, B sınıfı mı, A sınıfı mı, A’nın hangi sınıf olduğunu yazıyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sorumu eksik aldınız.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Mesela çamaşır makinesi alırken ne kadar enerji tükettiğini, ne kadar su tükettiğini yazıyor. Bulaşık makinesi alırken ne kadar enerji, ne kadar su tükettiğini yazıyor. Biz bunları bir tüketici olarak -ki ben kamunun bunu da çok iyi incelediği varsayımıyla söylüyorum- yani “üç artı” diye ifade edilen, “three plus” diye ifade edilen şeyler gerçekten “three plus” mı? Üstünde “250 kilovat/yıl” diye söylediği bir buzdolabının tüketimi acaba 250 kilovat/yıl mı, bununla ilgili bir denetim yapıyor mu? Ya da biz tüketiciler olarak alırken ya bu üç artılı buzdolabını, bulaşık makinesini, çamaşır makinesini tercih ediyor muyuz? Kendi evimizde sayaçtan sonra yaptığımız şu ampullerde -ne bileyim- akkor ampul yerine ledli ampul -biri 50 kuruş, biri 50 lira- kullanıyor muyuz, kullanmıyor muyuz? Kullanmıyorsak “Ya, paramız yok, onun için mi kullanmıyoruz.” dediğimizde devlet “Yatırım imkânlarım da ancak bu kadar.” mı diyor? Onunla ilgili hakikaten kendimizi özellikle sayaçtan sonrasında ilgili kısım, bu beni ilgilendirir, benim cüzdanımı ilgilendirir diyebilecek pozisyonda değiliz çünkü fazla tükettiğimiz her bir enerji yurt dışından yeni bir ithalatı, yeni bir kömür, yani bir doğal gaz ithalatına sebebiyet verdiğinden dolayı hep bir katkı sağlamamız, sayaçtan sonrasına da çok dikkat etmemiz gerektiğini ben bir tüketici olarak ifade etmeye çalışıyorum. Hassasiyetle davranıyorum ama hepsinde gerçekleştiriyorum, yapamıyorum. Onun için bu anlamda özellikle Bakanlıktan istediğim –Sanayi Bakanlığının mı, Ticaret Bakanlığının yoksa Enerji Bakanlığının mı konusudur, biz bir kanun kabul etmiştik biliyorsunuz, bu denetimlerle ilgili, standartlarla ilgili, bir kurumla ilgili kanun teklifi düzenlemiştik, hangi standartta olacağıyla ilgili- piyasada üstünde yazan “A+++” denen ürünlerin A+++ olup olmadığının ve ona göre yapılıp yapılmadığını, “36 litre su tüketir.” diyor, doğru mu, yanlış mı, bunların denetlenmesi gerektiğini, tüketicinin yanıtılmaması gerektiğini ifade etmek istiyorum.

Sayın Bakan Yardımcısına verdiği bilgilerden dolayı teşekkür ediyorum.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sayın Başkan, konu çok önemli.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Komisyon üyesi Sayın Yasin Öztürk genel üzerinde görüşlerini beyan etmek üzere...

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Yok ben üzerinde değil Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Ne üzerinde Yasin Bey?

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sayın Bakan Yardımcısının konuşmasındaki bir konuyla ilgili soru soracağım.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Konuşurken soruyu sorun isterseniz.

Geneli üzerinde sayın milletvekilimiz konuşmasına devam ediyor, o arada sorularını soracak.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sayın Bakan Yardımcım biraz önce kayıp kaçak oranlarını verdi. Sizin biraz önceki bahsettiğiniz konu sayaçtan sonraki geçen miktar olduğu için tabii ki önemli ama zaten vatandaşın sayacından geçtiği için vatandaşın tahsilini, bedelini alıyoruz.

Sayın Bakan Yardımcım ortalamaları verirken dünyadaki ortalama yüzde 6-7 arasında diye çok güzel bir şekilde söyledi. Aynı zamanda Türkiye’deki ortalamanın da yüzde 10-11 civarında olduğunu da ifade etti ama 21 tane firmanın kayıp kaçak oranlarını söylerken de özellikle ben küçükleri olarak en düşük kayıp oranları olan, yüzde 4,49 Trakya, yüzde 4,75 Çamlıbel, yüzde 4,82 Uludağ gibi, yüzde 6 Denizli’deki Aydem gibi firmaları da ifade ettik ve ortalamanın altında olan firmalar. Dolayısıyla teknik kayıplardan bahsederek söylüyorum. Teknik kayıp ortalaması yüzde 10 ise bu konuda, bu daha az kayıp yaşayan firmaların nasıl kaybettiğini... Biraz önceki açıklamanın içinde bir ifadede bulundu, dedi ki: “Bölge bölge değişiyor, hat genişliğiyle ilgili değişiyor. Yatırım eksiklikleri olduğundan dolayı bu bölgelerde daha fazla teknik kayıp olabilir.” Diye ifade ettiniz, doğru mu Sayın Bakanım? Bu şekilde ifade ettiniz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Nerede geçti Sayın Vekilim?

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) - Yani yatırımlardaki eksikliklerden kaynaklı oradaki teknik kayıpların daha fazla olabileceğini de söylediğiniz yer oldu.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Hayır, hayır, maliyet farklılıklarını asıl etkileyen unsur, teknik ve teknik kayıp oranları değil.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Oradan başka bir şeye geleceğim.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – O bölgenin yatırım ihtiyacının ne kadar olduğu dedim.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Evet, bu yatırımları kimin yapması gerekiyor? Benim bildiğim kadarıyla devlet değil çünkü özelleştirirken bu firmalara yatırım yapma şartıyla o bölge teslim edildi. Dolayısıyla o yatırım eksiklikleri, oradaki mevcut dağıtım şirketlerinin yatırım eksiklikleridir ve bununla ilgili zaten siz, ilk başlangıçta, kanun başladığında, yola girdiğinde 2020’ye kadar süre vermiştiniz. Bu süre içinde bu yatırımlarını yapmayan dağıtım şirketlerinin vebalini, günahını niye bizim vatandaşımız çeksin. Anlatabildim mi? Bilmiyorum ama çünkü ortalamayı siz söylediniz. “Türkiye’de yüzde 10-11 arasında teknik kayıp ortalaması var.” dediniz. Ama buna rağmen, yüzde 4, yüzde 6 küsurlarda dağıtım şirketlerinin... Tamamen teknik kayıp olduğunu varsayarak söylüyorum, hiç kaçak kullanılmadığını düşünerek bile baktığımız da mevcut teknik kayıp ortalamasının çok çok daha altında, diğer dağıtım şirketlerindeki oranlardan bahsedildi ve biraz önce bahsettiğiniz gibi yüzde 5’i civarında o bölgelerdeki ulusal tarifeye ilgili sıkıntının, yüzde 5 civarında kayıp kaçaktan kaynaklandığını, kalan yüzde 95’inin -öyle anlamış oluyoruz- yatırımların orada, o bölgelerde, eksik kaldığından kaynaklı ama

bu yatırımların benim bildiğim kadarıyla özelleştirme yapılırken bu özelleştirme yapılan firmalara, yatırımları kendileri yapma şartıyla bu özelleştirmeler yapıldı ve 2020'ye kadar da kendilerine süre yedi sene süre verildi. Bu sürede tamamlanmadığından kaynaklı, bu süre içinde tamamlayamayan dağıtım şirketlerinin günahını, vebalini niye bir 5 artı 5 daha vatandaşımızın üzerine yüklüyoruz, esas soru bu.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Böyle bir şey yok.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Bir de cevap vermeden ben bir ilave yapabilir miyim?

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Budak'a söz vereyim.

ÇETİN OSMAN BUDAK (Antalya) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli arkadaşlar, Sayın Bakan Yardımcımız; bir de şunu öğrenmek istiyoruz: Dağıtım şirketlerine gelene kadar olan kayıp kaçakla ilgili rakamları 20 küsur kurumunkini öğrendik. Bundan sonraki kayıp kaçak noktasında da Bakanlığımızın elinde bir veri var mı ve bunun bölgesel dağılımı nedir?

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Aslında, Sayın Bakan Yardımcım ben şöyle sorayım soruyu: Sayın Bakan Yardımcım, bu açıkladığımız yüzde 11,40 küsur, yüzde 4,42 ortalamalar TEİAŞ'ın kaybı mı, yoksa şirketlerin kaybı mı? İki, ondan önce de izin verirseniz, Sayın Çetin Osman Budak'ın bir sorusu olacak.

Evet, Sayın Budak buyurun.

ÇETİN OSMAN BUDAK (Antalya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan Yardımcısının ilk başta söylediği bir şey var: “2002 yılında yüzde 20 civarında olan...”

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – 25'ler civarında.

ÇETİN OSMAN BUDAK (Antalya) – “...25'ler civarında, kayıp enerji oranı vardı fakat ilerleyen yıllarda bunu yüzde 11,43'e kadar indirdik.” dediniz. Şimdi, eğer dağıtım işi bu dağıtım şirketlerine özelleştirilmemiş olsaydı... Ki ben bakıyorum, 2002'den 2007'ye kadar -siz 2007'den itibaren vermişsiniz- yani beş yıl içinde yüzde 25'ten yüzde 15 seviyesine gelmiş yani kamunun elindeyken yatırımlar çok ciddi bir şekilde yapılmaya devam edilmiş. İlk dağıtım özelleştirmesi de 2009 yılında Başkent Dağıtım Şirketine verilmiş ve ondan sonra bakıyorum “2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015” diye gidiyor, 2019'a kadar düşürülebilen seviye yüzde 11,43. Yani kamunun elindeyken yüzde 25'ten yüzde 15 seviyesine indirilmiş olan kayıp oranının 2009'dan itibaren on bir sene boyunca getirilebildiği yer maalesef sadece yüzde 4'lük... Bu da çok açık ki dağıtım şirketlerinin özelleştirmeden sonra hiçbir şekilde doğru dürüst bir yatırım yapmadığının kanıtı burada sizin verdiğiniz belgede gösteriliyor. Bu konuyla ilgili sizden bir açıklama rica ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Benim de ufak bir sorum var Sayın Başkan.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Değerli arkadaşlar, Sayın Tanal'ın kısa bir sorusu olacak.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Şimdi, Değerli Bakanım, açıklamalarınız için teşekkür ediyorum.

Bize 21 şirketin kayıpla ilgili ortalama bilgisini verdiniz. Bir de kaçakla ilgili bilgiyi de bize dağıtır mısınız, elinizde muhtemelen o da vardır.

İkinci sorum da şu: Şimdi, mesela “2019 tarihi itibarıyla Dicle Elektrik kayıp oranı yüzde 51,32.” dediniz. Bunun ne kadarı vatandaşa yansıtılıyor? Yani yüzde 51’in tamamı mı yoksa bahsettiğiniz, dünya genelindeki yüzde 6-7 civarı mı veyahut da “Türkiye’deki kayıp” dediğiniz yüzde 11-12 mi? Hangisi yansıtılıyor?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Bakan Yardımcım, şimdi mi cevap vereceksiniz yoksa konuşmalar bittikten sonra mı?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Şimdi cevap vereyim sıcakta sıcakta.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Peki, buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Şimdi, dağıtım şirketlerinin yatırım yapmıyor olması gibi bir durum söz konusu değil. İçinde bulunduğumuz üçüncü uygulama tarife döneminde...

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Ya, ben sana vereyim, bütün mahalleler isyanda ya.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Bir saniye, ben de rakamları söyleyeyim Sayın Vekilim.

Şimdi, yatırım beklentisi ayrı, bir de yapılan rakamlar var: 39 milyar TL -Haziran 2015 değeriyle üstelik- bu üçüncü uygulama döneminde 21 dağıtım şirketinin yapmış olduğu yatırım tutarı. Şimdi, 2021’de yeni beş yıllık dördüncü tarife uygulama dönemi başlayacak, onun yatırım rakamlarını EPDK ihtiyaçları göz önüne alarak çalışıyor. Bu da tahminen 60 ile 70 milyar TL’lik bir rakam arasında söz konusu olacak. Bunlar belirlenirken, rakamlar belirlenirken şunlara da dikkat edilmek zorunda: Yapılan yatırım, tarifenin bir bileşeni. Yatırım ne kadar çok yapılıyorsa tarife de o oranda artmak zorunda çünkü bunlar tarifenin, elektrik fiyatlarının bir bileşeni olarak tarifelere ekleniyorlar. Onun için hem ihtiyaçlar göz önüne alınmıyor hem tarifenin belli bir oranda tutulması göz önüne alınmıyor, birçok boyutuyla değerlendiriliyor ve o kapsamda yapılacak olan yatırım miktarları belirleniyor. Dolayısıyla, her şirketin kendisine EPDK tarafından beş yıllık verilmiş olan yükümlülük TEDAŞ tarafından da her yıl takip ediliyor, bu yatırımlar yerine getirilmiş mi getirilmemiş mi, kontrol ediliyor. Ancak geçici kabulü yapıp da yerine getirildiği kesinleştikten sonra kesinleşmiş oluyor.

Sayın Tanal Vekilimiz bu dağıtılan rakamların teknik kayıplar mı yoksa teknik olmayan kayıplar mı olduğunu sordu. Bu rakam ikisinin toplamı Sayın Vekilim “birisi ayrı, öbürü ayrı” diye bir oranın tespit edilmesi diye bir şey zaten mümkün değil.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Kaçak değil yani.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Teknik ve teknik olmayan kayıpların toplamıdır bu.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani kayıp kaçak mı bunlar?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Evet.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Peki, sadece kayıp yok mu?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Yani bu kaçığın ne kadarı teknik...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – “Bunların ne kadarı teknik kayıptır, ne kadarı teknik olmayan kayıptır?”ın ayrıştırılması teknik olarak mümkün değildir çünkü acaba şebekede bunların ne kadarı teknik olarak kayboldu, ne kadarı birileri tarafından haksız bir şekilde kaçak olarak kullanıldı, bunu tespit etmek...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Listelerde kayıp oranları yazıyor, kaçak yazmıyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Ya, teknik ve teknik olmayan kayıp oranları yani eksik ifade ise düzeltilmiş olayım.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Bakan Yardımcım, teşekkür ediyorum.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Bir de iletimdeki kaybımızı bir vekilimiz sordu. Bu, şehir girişlerinde dağıtım şirketlerine teslim edilen ve ondan sonra o şehir içerisindeki dağıtımda kaybolan enerji oranı.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Hepsini alıyor muyuz?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Hepsini maliyetlere ekliyoruz, evet. Bir de...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani bir şirketin orada ne kadar teknik kaybı olursa olsun onu vatandaşa yüklüyoruz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Maliyetin bir unsurudur.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Peki, kimse kendi kusurundan yararlanamaz yani şirketin kendisi kusurluysa o teknik kayıpta, biz bunu niye vatandaşa yüklüyoruz? Vatandaşın kusuru yok burada.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Şirketin kendisinin kusuru şu: Verilen hedefin üzerinde kaldığı an şirket kendisi karşılamış oluyor; kusur o.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ama “O hedefi ayarlayamıyoruz.” diyorsunuz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Ayarlayamıyoruz; hedefi ayarlayamıyoruz demedim, bu, teknik ve teknik olmayan kayıpların toplamıdır dedim.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sayın Bakan Yardımcım, bu kotalar -ayrı ayrı 25 şirkete- var, değil mi?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Tabii, tabii.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Onları da ayrı ayrı bize verme imkânınız var mı?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yani 2022’dekini belirlemişlerse verelim tabii.

Şu da önemli yani iletimdeki kayıp da şudur: Hani biraz önce dedim ya, santrallerde üretilir, yüksek gerilim seviyesiyle şehirlerin girişine kadar getirilir. Burada dünya ortalaması... Yani orada da bir teknik kayıp var, orada bir kaçak kullanılması zaten mümkün değil, şebekeden geçen her akım bir kayıp oluşturur. Dünya ortalaması yüzde 2,5’tur, Türkiye ortalaması yüzde 1,9’dur; burada dünya ortalamasının da bayağı altında bir seviyedeyiz.

“Kamu döneminde daha çok yatırım yapıldı, ondan kaynaklı olarak o dönemdeki düşüş oranı daha yüksek.” dedi bir vekilimiz. Reel eş baza getirdiğimizde yatırımları, özel şirketler döneminde yapılan yatırım rakamı kamu dönemindekini 3,5 katıdır, bu rakamları da arzu eden vekillerimize verebiliriz.

ÇETİN OSMAN BUDAK (Antalya) – Ben rica edeceğim.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Tabii, tabii.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Evet Sayın Bakan Yardımcım, teşekkür ediyorum.

Şimdi gruplar adına görüşmeler tamamlandı.

Komisyon üyesi değerli milletvekillerimize istemlerine göre sırasıyla söz vereceğim. Daha sonra, Komisyonumuzda olmayıp da katkı sağlayacak milletvekillerimize söz vereceğim.

İlk söz, Tokat Milletvekilimiz Sayın Kadim Durmaz'a ait.

Buyurun Sayın Durmaz.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli milletvekili arkadaşlarım ve Sayın Bakan Yardımcım, ilgili bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri...

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Kadim Bey, kendini de bir tanıttı, bir tanıyalım seni.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Evet, Sayın Başkan tanıttı. Ben de aranızda hoş geldim.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – İsmen tanıttık biz sizi, Tokat Milletvekili olduğunuzu söyledik. Sayın Tarhan'ın teklifine katılıyoruz oy birliğiyle.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Peki.

Aslen eğitimci, ticaretle uğraşmış, 12 Eylülde birçok insan gibi mesleğine veda etmiş bir arkadaşınızm. Birinci dönem Plan ve Bütçe Komisyonunda katkı sundum, şimdi de idari görevimden sonra tekrar Komisyona girdim.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – İdare amirliğimizi yaptı Sayın Durmaz, biliyorsunuz.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Tabii, yeni komisyona gelince Plan ve Bütçeden de farklı bir şeylerin burada olmadığını gördüm. Burada da böyle mini torbaların olduğunu gördüm. Bugün de yine Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 3065, 3213, 4646, 4734, 5346, 5686, 6360, 6446 sayılı Kanunları içeren, 46 maddeden oluşan bir komisyon torbasıyla huzurunuzdayız.

Sayın Başkanım ve değerli milletvekili arkadaşlar, tabii, sunan arkadaşlarımızın tekliflerine şöyle bir bakar bakmaz ilk gözümüze çarpan ilk cümleler şöyle başlıyor: “Bu tasarı, enerji alanında dışa bağımlılığın azalması, bölgesel ve küresel etkinliğin artırılması için milli enerji ve milli maden stratejimiz göz önünde bulundurularak enerjinin tüketiciye sürekli, sürdürülebilir, çevreyle uyumlu, kaliteli, güvenli ve en düşük maliyetlerde enerji üretimini ve enerji israfını da önleyecek, doğaya dost, enerji üretimi yapılacak.” Bu niyet ve muratla sunulmuş. Ne yazık ki gerekçeyle uyumlu değişiklikleri birinci sayfadan sonra ilerleyince de göremiyoruz. Ne doğaya ne halka yarar sağlayacak, tüketiciye ucuz enerji sağlayacak düzenleme olmadığını da görüyoruz. Burada o kadar arkadaşımızın keşke zamanları olsaydı, bu yasa da bir ay sonra gelseydi, tek tek değerli görüşlerini de katarak, çalışıp bir yasa sunmuş olsalardı, yüce Meclisin saygınlığına saygınlık... O alanda da gerçekten ülkemiz insanının hayrına olan birçok değişiklikler yapılacaktı ve bakın, bu şeyle ilgili Sayın Başkanımız açarken bir arkadaşımız, ne güzel “Destek bulduk.” diyor.

Sayın Başkanım, ben size söyleyeyim: Buradaki maddelerden 6'ncı maddeye Cumhuriyet Halk Partisi Grubu aynen katılıyor. 8'e, 14'e, 15'e, 16'ya, 17'ye, 18'e, 20'e, 21'e, 23'e, 24'e, 25'e, 28'den 34'e kadar, 36'ya, 37'ye, 38'e, 39'a, 41'e, 42'e, 43'e katılıyoruz ama bunun dışında gerek bu ülkenin geleceği gerekse kamu yararı açısından bazı önergelerle sizin bu çalışmanızın eksiklerini gücümüz ölçüsünde toparlayıp katkı sunacağımız kıymetli önerilerimiz var.

Biliyorsunuz, siz iktidar olabilirsiniz ama ülke sizin değil, ülke 83 milyonun ve borçlu olduğumuz bizden sonraki nesillerin. Norveç'te bir bakan, Varlık Fonunun Norveç'te çıkarılışını açıklarken şöyle bir sunum yapmıştı, benim de dikkatimi çekti: “Dünyaya petrol lazım, bizim Kuzey Denizi'mizde de petrol zenginliğimiz var. Hırslımıza kapıldık, biraz daha euro, biraz daha dolar deyip buradan fazla petrol çıkardık, sattık, para kazandık ama akşam evimize gidip, elimizi vicdanımıza koyup

düşündüğümüz zaman çıkardığımız bu petrolün, bu yer altı zenginliğinin sade bizim değil bizden sonraki nesillerin de hakkının olduğunu düşündük ve ne yaptık? Varlık Fonumuzu kurduk, yarın onlar dara düştiklerinde ellerinin altında bir servet, bir birikim, bir para olsun dedik.” Tabii, bunu ülkemize getiriyorum, biz olmayan paralarla Varlık Fonunu kurduk, bu ülkenin de köklü kurum ve kuruluşlarını da oraya verip dünyadaki farklı finans kurum ve kuruluşlarından ülkemizde kullanmak üzere paralar aldık. Şimdi, bu yasa, bu dünyadaki yaşanmışlığı, ülkemizde de enerjide dışa bağımlılığı göz önüne aldığımızda, bir değil, aynen terzi gibi 40 kere düşünmemizi, ortak akılı da yakalamamız gerektiğini bize öğütüyor. Bu anlamda, bu yasa teklifinde bazı maddeleri çekip, bazılarında da muhalefeti dinleyerek bu değişiklikleri yaparsanız evinize gittiğiniz zaman çocuğunuzdan ve torunlarınızdan mutlaka övgü dolu sözler alacağınıza ben yürekten inanıyorum.

“Yenilenebilir enerji” adı altında doğamızı talan eden birçok projeleri ülkemizde yaşıyoruz. Benim de seçim bölgem Tokat. Tokat’ta da Çekerek Irmağı’nda, Kelkit Vadisi’nde, Tozanlı’da, o yemyeşil Niksar’ın Çanakçı Deresi’nde, birçok yerde doğayı talan eden onlarca projelere ÇED konusunda yeteri kadar hassas olmadan onay verdiğimiz bu ülkede bilmeyen yok, ben Tokat’ı söyledim, arkadaşların gözlerine bakıyorum, herkes “Benim ilimde de, benim ilimde de.” diyor ve bunlar devam ediyor. ÇED olumsuz raporuna rağmen projeleri yürütmeye engel olacak hiçbir yaptırım ve duruş da yasalara rağmen sergilemediniz. Şimdi, çıkmış “Doğaya dost enerji stratejisi” diyor ve değerli milletvekillerimize çok güzel sunumlar yapıyorsunuz.

Bakın, değerli arkadaşlar, Sayın Başkanım, benim bölgeden size şöyle biraz resimler göstereyim. Burası Kelkit Vadisi değerli arkadaşlar, buradan girildi bu projelerle. Bakın arkadaşlar, buradaki HES’lerin yarattığı doğa tahribatı.

Sayın Bakan Yardımcım, uzak değil değil mi, görebiliyorsunuz?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Görüyoruz.

ŞAHİN TİN (Denizli) – HES’ler neden yaratıyor böyle bir şey?

KADİM DURMAZ (Tokat) – Hayır, hayır, üzeri gökyüzü, altı dağın yüzündeki ormanlar alınmış, HES yapılan bir bölge.

Sayın Bakan Yardımcım, Komisyonumuzun kıymetli üyeleri; bir başka bölgede ve bu işi yapanlar o kadar güzel planlıyor ki arkadaşlar, okullara gidiyorlar, masum öğrenciler ve Millî Eğitimle konuşup diyorlar ki: “Biz size yardımcı olalım, o bölgeye bir hatıra ormanı yapalım.” O çocuklarımıza, o güzel duygularla bunların tahrip ettiği doğayı önden kapatacak şekilde tabelaları diktirip okullara da hatıra ormanları yaptırılıyor. Yine bir hatıra ormanı daha... İşte, vadilerin ne hâle geldiği burada. Yine az önceki gördüğünüz, dünyada endemik bitki yapısıyla sayılı ve korunması gereken vadilerden olan Kelkit Vadisi arkadaşlar burası.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Şurası doğal kaya ama Kadim Bey.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Efendim...

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Doğal bir kaya burası.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Altına bakın, altına.

Buyurun - Sayın Başkanım, Sayın Bakan Yardımcımız da görüyor- bu da “O doğal gibi.” dediğiniz bölgelerin önceki hâli arkadaşlar. Bazen, örnekleri verirken “Nereden nereye.” diyoruz ya, işte nereden nereye getirmişiz gördüğümüz gibi ve bu örnekleri çoğaltmak mümkün.

AK PARTİ iktidarıyla âdeta rutin hâle gelen torba yasa uygulamasının sorunlarını defalarca dile getirdik. Bu yöntemlerle kanun yapmada AK PARTİ Grubunun önemli zaaflarının olduğu ortada. Kuşkusuz değişen dünyada kanun ve yasaların da çağın gereklerine göre uygun olması beklenir. Gelişen dünyada doğa ve çevreye, gelecek nesillere karşı, dünyamıza karşı sorumluluk hızla artarken kötü kullandığımız ülke kaynakları sonucu, tıkanmadan kaynaklı, bu ülkenin yerinin altında, üstünde neyi varsa kısa sürede böyle tutunabilme adına kullanmayı hedefliyorsunuz ama bu sonuç, kurtuluş sonucu değil.

Mesela, Elektrik Piyasası Kanunu son yedi yılda tam 9 kez -Sayın Bakan Yardımcım, eksiğim varsa tamamlayın- Yenilenebilir Enerji Kanunu ise son on beş yılda 5 kez değiştirilmiş. Her değişiklik yeterince tartışılıyor mu? Hayır. Komisyonlardan Genel Kurula kadar siyasi ve toplumsal bir uzlaşma arayışımız var mı? Yok. Sivil toplum örgütlerinin, konuya hâkim derneklerin, kurum ve kuruluşların görüşleri dikkate alınıyor mu? Maalesef... Yapılan her bir değişikliğin Karadeniz’de artan sel felaketlerine ya da kentlerde artan hava kirliliğine etkilerini konuşuyor muyuz buralarda? Hiç konuşmuyoruz. İşte, belki bu yüzden neredeyse her yıl değişiklik yapma ihtiyacını da buradan duyuyoruz. Siyasi ve toplumsal bir uzlaşma zemininde doğmayan her kanun, işin başında sakat doğmuş demektir değerli arkadaşlar.

Elimizdeki torba kanunun bütününe ele alırsak tek bir cümleyle şunu söyleyebiliriz: Bu teklif, bütünüyle enerji ve maden şirketlerine daha fazla imtiyaz, halka daha yüklü fatura anlamında bir teklif diyebiliriz. Bu teklifin, bir yandan AK PARTİ iktidarının halkın beklenti ve isteklerini görmezden geldiğini, diğer yandan ise tabii varlıklarımızın sınırsız talanı anlamına geldiğini üzümlere ifade etmek zorundayız. Bu yaklaşım her şeyden önce iktidarın kime ve nasıl hizmet ettiğini açıkça ortaya koyuyor. Teklifin gerekçesi de açıkça söylüyor zaten, “Buradaki düzenlemeler özel sektörün yatırımlarını sağlıklı ve hızlı yaparak para kazanmasını önceliyor.” diyor. Bu anlamda önümüzdeki teklif, iktidarın salt sermaye sınıfını gözeten sınıflar tercihinin dışı vurumundan başka bir şey de değildir.

Bakınız, madenle ilgili belli şirketlere adrese teslim vergi ve ruhsat izni avantajları, belli madenler için kira, irtifa hakkı, kullanma izinlerinde indirim hakkı tanınırken maden şirketleri açıkça kollanmaktadır. Manisa Soma’da sekiz yıldır tazminatları ödenmeyen Uyar Madencilik işçilerinin haklarını almaları için hiçbir hareketi yok yüce Meclisin. Ermenek’te Cenne ve Seba maden ocağında on üç aydır maaşlarını alamayan işçilerin feryadını bu yüce Meclisin duyduğu yok, yok ama “Madencinin fitratında kan da var, ölüm de var.” diyebilecek kadar da olayın vahametini görmüyoruz. Soma’da on bir yıl önce kömür madeninde dinamit patlaması sırasında meydana gelen kazada Ali Kandemir 2 gözünü, İdris Sarıkaya da 2 ayağını kaybetti. 2 işçinin, madenin sahibi olan Uyar ailesine ait firmaya açtıkları davada İdris Sarıkaya 125 bin Türk lirası, Ali Kandemir ise 1 milyon 76 bin Türk lirası tazminat almaya hak kazandı ancak 2 madenci de şirketin sürekli isim değiştirmesi nedeniyle bugüne kadar tazminatlarını alamadı ama yüce Meclis bu konuda da bir hamle yaptı ve bunların önünü tıkayan, işte o kana ve gözyaşına mahkûm edilen insanların acılarını görmezden gelmektedir. Teklifte bu haksızlığı değiştirmek için bir madde var mı? Yok. Maden şirketleri her hukuksuzluktan kolayca sıyrılıyor mu ülkemizde? Evet. Çünkü defalarca değişen kanunlarımızla biz bunları bir nevi koruma altına da o emeklerimizle, imzalarımızla, onayımızla alıyoruz. Bugün bu teklifte maden şirketleri bu kadar korunacaksa hakları gasbedilen maden işçileri için de bir şeyler yapmak boynumuzun da borcudur diye düşünüyoruz değerli arkadaşlar. Şirketlere cennet, madenciye cehennem yaratan hiçbir düzenlemeyi, onun içerisindeki cımbızlanmış maddeleri de kabul etmiyoruz.

Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; hepimiz vatandaşın, sanayicinin, sulama yapan çiftçinin en ciddi fatura kalemlerinden birinin enerji olduğunu biliyoruz ama bu noktada da enerji maliyetlerini ucuza getirebilme adına verdiğimiz kamu teşviklerinin -bu ülkenin pandemi sürecinde de görüldü

ki- üretim noktasında, tarımsal üretim noktasında hiçbir kaynağının bunları ucuzlatıcı, üretimi teşvik edici enerji ucuzluğunu da göremiyoruz. Diğer yandan, devlet bütçesinden bazı firmalara sağlanan destek, muafiyet, süre uzatımı kararları ise zengini biraz daha zengin, yoksulu ise sefalete mahkûm eden anlayışta ısrarın bir tezahürüdür.

Bu teklifte, bir yandan elektrik abonelerine işkence gibi uygulanan kayıp kaçak bedeli 2025'e kadar uzatılıyor, yetmezmiş gibi de Sayın Cumhurbaşkanına 2030'a kadar ek süre uzatma hakkı veriyor. Yıllardır kronik bir haksızlık hâlini alan kayıp kaçak bedelinin vatandaşa yansıtılması uygulaması yasal hâle büründürülmeye devam ediliyor. Hatırlatmakta yarar var, her kanun hakkı gözetmeyebilir. İşte tam da bu noktada Parlatmentonun çıkardığı yasalar ülkesine saygınlık kazandıracakken çabuklaştırma gerekçesiyle kamu yararının tespitine dair tüm mekanizmaları ortadan elimizle kaldırıyoruz. Evet, bir yanda yandaşlar, kısa sürede para kazanmak isteyen holdingler; diğer yanda da yoksulluğa mahkûm edilen bu ülkenin yurttaşları var. Hani "3Y'yi bitireceğiz." diyorduk ya; yasaklar, yolsuzluklar ve yoksulluklar. Arkadaşlar, 3 Kasım 2002'de bu ülkeyi devraldığınızda yoksul olup o fondan evinin geçimine katkı alan yurttaş sayısı 2 milyon 850 bin idi; bugün geldiğimiz noktada yaklaşık 12 milyon 800 bine çıkmış. Demek ki buradan şu çıkıyor: Bu insanları üretimden, doğduğu topraklardan koparıp, metropol kentlere depo edip, yoksulluğu yaşatıp buradaki yoksulluktan oy devşirip iktidarı sürdürmeyi hedeflemişiz. Eğer ortak aklı dinlemiş olsa idik, eğer bu ülkede kalkınmışlığı ve üretimi Anadolu'nun her yöresine planlı bir şekilde cumhuriyetin kurulduğu gibi yaymış olsa idik sanıyorum bunların birçoğunu da bugün konuşmazdık. Ve bakın, iktidarı devraldığımız gün bu ülkenin nüfusu 65 milyonu, yaklaşık üçte 1'i, 21 milyon 500 bini köyde yaşıyor, üretiyor, yaşamını sürdürüyordu.

Arkadaşlar, üretim çok önemli ve çok özel bir şey. Bir aileyi, pancar eken bir aileyi, tütün eken bir aileyi küstürdüğünüz anda bir tek kişiyi değil, 5 kişilik, 6 kişilik, 7 kişilik bir aileyi yerinden yurdundan ediyorsunuz, metropol kentlerdeki bu insanların ülkemize maliyeti de daha fazla oluyor. O açıdan, biz bu yasaları gözetirken evet, sermaye sahiplerini de gözeteceğiz, tıpkı sosyal demokrasinin emek ile sermayeyi uzlaştırdığı gibi biz de burada uzlaşarak, ortak akılla, maddelere geçildiğinde de vereceğimiz önergelerin Sayın Başkanımızın, sayın bakan yardımcılarımızın, iktidar ve ortağı milletvekillerinin de ortak anlayışıyla bazı düzeltmeleri yaparak ülkemiz yurttaşlarının, 83 milyonun hayrına dönüştürecekimize olan umudumu da işin başında peşin söyleyeyim.

Sayın Başkan, değerli milletvekillerimiz; bakınız, sadece 2019 yılında faturasını ödeyemeyen 4 milyon yurttaşın elektriği kesildi. On dokuz yıllık iktidarınızda milyonlarca teşvik verdiniz ama ne acı ki elektrikte bırakınız ucuzlamayı, hiç değilse bir yıl rakamları korumayı bir türlü başaramadınız. Demek ki izlediğiniz yol ve yöntem yanlış. Hani atalarımızın da bir sözü vardır "Yanlıştan dönmek de erdemdir." diyor, gelin bu yanlışlardan dönelim, birazcık muhalefetin sesine de kulak verelim. 2019 yılında 3 kez zamlanan elektrik bedelleri bir önceki yıla göre neredeyse yüzde 50'den fazla zamlanmış oldu. Ülkede adı konulmayan derin bir ekonomik krizin yaşandığını hepimiz biliyoruz. Kurumlar zapturapt altına alınsa da yılların kurumlarının veri güvenliği zedelense de evine ekmek dahi götürmeyen binlerce yurttaşın olduğu gerçeği de ortadadır. Zam üstüne zam yapılarak gönderilen faturalar ve doğal olarak ödenemeyen, icraya giden dosyalar. Hâl böyleyken kaçak bedelleriyle yoksul halkın sırtına daha çok yük olan bindirmelerin vicdani hiçbir açıklaması da olamaz.

Çiftçilerimizin mesken kullanıcılarından daha yüksek oranlarda elektriği kullandığını hepimiz biliyoruz. Mesken aboneleri fon, pay ve vergi dâhil 69,5; çiftçilerimiz ise 80,88 kuruş ödeyerek mesken abonelerine göre yüzde 14 daha pahalı elektrik kullanmaktadır. Ayrıca yüzde 1 Enerji Fonu, yüzde 2 TRT payı ve yüzde 18 KDV ödeyen çiftçiler elektrik borçları nedeniyle icralık ve o güzelim topraklarından göçmek durumundadır. Şimdi bu teklifle, elektrik şirketlerine, maden şirketlerine yeni

imtiyazlar tanınırken halk için neden bir tek adım dahi atmadığımızı sormak ve bunun da açıklamasını beklemek en doğal hakkımızdır diyorum. Devletin görevi, kayıp kaçaklarla etkin mücadeleyle yürütmek, gelişen teknolojinin anında bu anlamda da ülkemize naklinin sağlanmasını denetlemektir. Oysa Sayıştay raporlarında da gördük ki EPDK'nin kestiği cezaların tahsilini bile yapamamış ya da bilerek yapmamış bir anlayış on dokuz yıldır iktidardadır. Geçmişten beri 3 milyar 850 milyon TL'ye yakın ceza kesilmiş, tahsilat oranı ise Sayın Bakan Yardımcım, sadece yüzde 4'tür. Faturasını birkaç gün geciktiren vatandaşın elektriği, suyu anında kesilirken devletin milyarlarca liralık ceza tahsilatının gerçekleştirilmemiş olması akıl alır gibi bir davranış değildir. Sayıştay, kurum ve yaptırımlarının sonuca ulaşmadığını bu raporlarında da söylemektedir. Yani EPDK göstermelik ceza kesiyor, nasılsa cezalar halkın faturalarından kesiliyor, almadığınız cezaları halktan tahsil etmeyi alışkanlık hâline getiriyorsunuz.

Yine, Sayıştay raporlarında elektrik dağıtım şirketlerinin talebi doğrultusunda TEİAŞ tarafından tesis edilen trafo merkezlerinin atıl kaldığı, gereksiz yere yatırım yapıldığı raporlanmış, yeni trafo merkezlerinden dağıtım şirketlerinin sınırlı düzeyde yük aldıkları da tespit edilmiştir. Dağıtım şirketleri yeni trafo merkezleri yatırımlarına koordine olmadıkları için kamu zararı artmaya devam ediyor. Görüyorsunuz, nereden baksan kamuya zarar, nereden baksak halka da zarar.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; teklifin 37'nci maddesiyle, EPDK ve TEDAŞ, elektrik üretim ve dağıtım şirketlerinin talebiyle kamulaştırma, irtifak hakkı tesisi, devir, kullanma izni, kiralama gibi kritik yeni yetkilere kavuşacak. EPDK, diğer kamu kurumlarının kamu yararı bakımından izin ve onay sürecini aramaksızın, kamu yararının ne olduğuna da kendi karar verebilecek duruma gelecek. Bu denetimsizlikle yine mağdur olan Anadolu'nun gariban halkı olacaktır. Şirket yararına köylünün mülküne el koyulsa köylü ne yapacak, hakkını nerede arayacak, derdini kime anlatacaktır? Arkadaşlar, ülkemizde hukuk yerlerde sürünürken bu düzenlemeyle yeni hukuksuzlukların kapısını açtığımızın lütfen farkına varalım.

AK PARTİ, eskimiş dağıtım hatları yani teknik kayıp kaçığın artması konusunda dağıtım şirketlerine hiçbir zaman baskı kurmuyor, aksine adeta onlara bağımlıyışcasına önlerini açıp yeni yeni yetkiler veriyor. Gerçekten enerji sektöründe halkın yararına bir düzenleme yapılmak isteniyorsa kamusal kaynaklarımızın, yaşam alanlarımızın, doğal ve kültürel miraslarımızın özel şirketlerin sınırsız ve kontrolsüz talanına açılmasının önüne geçecek yasal adımları derhâl atmamız gerektiğini hatırlatıyorum. Eğer gerçekten samimiysek ve samimiyseniz, kamu yararını gözetiyorsanız, bu düzenlemedeki bazı maddelerin derhâl geri çekilmesi gerekmektedir.

Bu kanun düzenlemesiyle, ruhsat alanı dışına yapılan her türlü madencilik faaliyeti yasal olarak meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır. Sayıştayın Orman Genel Müdürlüğü 2019 Yılı Denetim Raporu'na göre ülkemizde 687 maden izin sahasından 497'sinde sınır aşımı olduğu, bunlardan 49'unda Orman Genel Müdürlüğü'nün izni olmayan yapıların da yapıldığı tespit edilmiştir. Yine, 31 sahada izin amacının dışında kullanımlar olduğu tespit edilmiştir. Devamında, 78 sahada izin amacı dışında ve idare izni olmayan yapılar yapıldığı, 20 sahanın ise koordinatlarının sorunlu olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, mevcut cezai müeyyideye rağmen madenlerin %72'sinde sınır aşımı ve benzeri ciddi problemler ortadayken böyle bir düzenlemenin hâlihazırda devam eden suistimalleri artıracığını söylemek için kâhin olmaya gerek yok, bu ülkede hepimiz yaşamaktayız.

Mevcut kanunlarımıza rağmen suç teşkil eden eylemler konusunda devletin gerekli önlem ve yaptırımları harekete geçirmesi ve takipçisi olması gerekirken... Âdeta bunların önünü açmak ve talana davetiye çıkarmaktır. Bu değişikliğin kabul edilmesi durumunda ruhsatlı maden sahası dışında yürütülen tüm yasa dışı faaliyetler meşruluk kazanacaktır, cezai müeyyide olmasına karşın yapılan sınır aşımaları teşvik edilmiş olacak ve bu ihlaller katbekat artacaktır yani ipin ucunu iyice kaçacaktır.

Değerli milletvekilleri, tüm bunlar yetmezmiş gibi bu teklifin 9'uncu maddesiyle Cumhurbaşkanlığına bağlı 12 şirket kurulması da öngörülmektedir. Peki, bu şirketler hangileridir? Kimler yönetecektir? Yine her şeyin uzmanı olarak Cumhurbaşkanının yönetimine mi terk edilecektir? Bu hâliyle, Cumhurbaşkanlığı kararıyla kurulacak petrol, doğal gaz, madencilik şirketlerinin her türlü denetim mekanizmasından ve yükümlülüklerden uzak bir şekilde Türkiye'de faaliyette bulunmaları sağlanmış olacaktır. İktidarın, bu türlü kamusal denetim dışına çıkarılan bu şirketleri hangi amaçlar için kurmak istediği de açığa çıkarılarak bu ülkenin yurttaşlarına bir an önce açıklanmalıdır.

2021 bütçesinde Cumhurbaşkanının kullanacağı örtülü ödenek yaklaşık 6,7 milyar TL'dir. Bence Sayın Cumhurbaşkanı örtülü ödeneği doğru ve verimli kullanmaya odaklanıp Türkiye Büyük Millet Meclisinin çıkaracağı yasalara fazla müdahil olmamalıdır. İnanıyorum, bu müdahil olma noktasında hassasiyeti Sayın Cumhurbaşkanı gösterdiğinde, iktidar partisi milletvekillerinin de ortak akılla sivil toplum örgütlerini dinleyip bu ülkede birlikte yaşadığımız, Hak ömür verirse de yaşamaya devam edeceğimiz sorumluluğuyla iyi yasa, kaliteli yasa ve ülkenin hayrına olan yasaları çıkaracağına olan umudumu tekrar ifade ediyorum.

Özellikle bu teklifte, pandemiyle birlikte sayıları kat kat artan işsizlerin, üretim maliyetini yükselten, borcu her geçen gün artan çiftçilerin, siftah yapamayan esnafın, düşük ücretlerle geçinmeye çalışan işçinin, emekçinin, madencinin, emeklinin sorunları yok sayılmış. Lütfen, önümüz kış; doğal gaza, elektriğe, suya, internete ödeyecek parası olmayan yurttaşları da düşünelim diyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Kadim Durmaz'a teşekkür ediyorum.

Şimdi, Sayın Çetin Osman Budak.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Arkadaşlar, Sayın Başkanımızın katılmadığı bir yer yok. Bakın, haberiniz olsun. Bizim tekliflerimize hiç itiraz etmedi Mustafa Bey.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Bizim burada kültürümüz bu: Dinlemek. Dinlemek ve bundan bakıp zihnimize göre... İkna kabiliyetinizi göreceğiz biraz sonra oylamada.

Buyurun, Sayın Budak.

ÇETİN OSMAN BUDAK (Antalya) – Evet, teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri arkadaşlarım, Komisyon üyesi arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Tanıyalım sizi bir.

ÇETİN OSMAN BUDAK (Antalya) – Tanıyalım talebi var.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Evet, geçen hafta tanıştık onu başlangıçta ama bir daha tanıyalım Sayın Tarhan.

ÇETİN OSMAN BUDAK (Antalya) – Neyse, ben çok kısa özetleyeyim: Sanayiciyim, iş adamıyım. Antalya Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı, Antalya Organize Sanayi Bölgesi Başkanlığı, aynı zamanda da Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkan Yardımcılığı görevlerinde bulundum bu görevden önce ve sizlerle de aslında oradan tanışıyoruz.

Efendim, şimdi, imza sahibi Sayın Nevzat Şatıroğlu'nun ilk açılışta da sonra bugün de yaptığı açıklamalar var. Burada "Maden yatırımcılarına kolaylıklar; işletmeciler lehine kolaylıklar, iyileştirmeler yapılmıştır." dediniz. Yani bu bu gayet güzel ama bu arada, tabii, diğer unsurları da burada göz ardı etmeniz kabul edilebilir değil yani sadece yatırımcılardan, sadece işletmecilerden müteşekkil değil yani burada çalışanlar var, aynı zamanda o çevrede yaşayan insanlar var. Örneğin benim seçim bölgem Antalya Türkiye'nin cari açığını neredeyse sıfırlamaya aday olan bir kent. Burada, turizmin pandemiden önce 34,5 milyar dolar net gelir elde ettiği bir kentte 2 binin üzerinde maden işletme ruhsatının verilmesi, antik kentlerin hemen yanında taş ocaklarına ruhsat verilmesi, antik kentlerin yanında ya da turistik bölgelere çok yakın alanlarda mermer ocaklarına ruhsat verilmesi, köylerin çok yakınındaki tarım alanlarına, seraların hemen yanına taş ocağı ruhsatları verilmesi, bu seraların yanında taş ocağı için patlatılan dinamitlerin seraları bertaraf ettiği durumları görmeden bu kanunda "Sadece işletmecilerin işlerini rahatlatmak ve kolaylaştırmak için bu kanunu getirdik." demenizi ben doğru bulmuyorum. İlk önce buradan konuya girmek istiyorum.

Bunun dışında, değerli arkadaşlar, bugün Türkiye'deki enerji şirketlerine yönelik en büyük sorun yüzde 85'i yabancı para cinsinden olan borçları. Bloomberg'in iddiasına göre Türkiye'deki enerji sektörünün kredi borcu 51 milyar dolara ulaşmış. Bu çok ciddi bir rakam ve her kur artışında giderek bu büyüyor. Yani 10 kuruşluk bir kur artışı -sadece enerji sektörü için söylüyorum- 51 milyon lira açığa sebep oluyor. Yıl başından beri de kur 2 lira arttığına göre siz hesap edin buradaki borçların büyüklüğünü. Elektrik, gaz, buhar, iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektörünün borcu ilk sekiz ayda yüzde 20 artmış, 248 milyar liraya ulaşmış. Madencilik sektörüne bakıyoruz, oradaki artış oransal olarak çok daha büyük. İlk sekiz ayda bu sektörün borcu da yüzde 41 yani 44 milyar liraya ulaşmış. Elektrik sektöründe toplam borçların yüzde 84'ü, madencilik sektöründeki toplam borcun ise yüzde 79'u yabancı para cinsinden.

Merkez Bankası tarafından yayınlanan sektörel bilançolara göre hem elektrik sektörünün hem de madencilik sektörünün dönem net kârları azalma eğilimindedir. Hem borçluluğu hızlanarak artan hem de kârları düşen iki sektörden bahsettiğimizi akılda tutarak değerlendirmelerimizi yapmalıyız. Elektrik Piyasası Kanunu son yedi yılda tam 9 kez -biraz önce de ifade edildi- Yenilenebilir Enerji Kanunu ise son on beş yılda 5 kez değişmiş. Bu kadar çok değişiklik yapılmasının ana nedeni, doyurucu bir sektör analizi -bunun adına SWOT analizi de diyebilirsiniz- ve planlamanın bir türlü doğru şekilde yapılmamasından kaynaklanıyor.

Elektrik dağıtım işini devletten alıp şirketlere verirken en büyük gerekçelerden biri halkın elektriği daha ucuza kullanacak olmasıydı. Maalesef geldiğimiz noktada OECD Enerji Endeksi'ne göre Türkiye açık ara zam şampiyonu. Elektrik Mühendisleri Odasının yaptığı hesaplamalara göre 2009-2019 yılları arasında elektrik fiyatlarına yüzde 307 zam yapılmış. Bu sanayicilerin nasıl üretim yapabildiğini -sanayici olmayanların bir empati yapıp- bunları nasıl piyasaya sunup da buradan ihracat gerçekleştirip Türkiye ekonomisini ayağa kaldıracağını, aynı zamanda da cari açığı yok edip döviz baskısını tüm toplumun üzerinden kaldırdığını, bu girdilerle, bu girdi maliyetleriyle nasıl olabileceğini sizin de takdirlerinize bırakmış olayım. Bizim bu zamların nedenlerini araştırmamız, halkın, sanayi tesislerinin, esnafın faturasını nasıl hafifletiriz diye düşünmemiz gerekiyor. Şu anda mevzubahis olan bu torba yasada hâlâ şirketlerin kârlarını nasıl artırırız diye düşünerek yasa çıkarmamız, pandemi döneminde zor dönemler geçiren halkımıza, esnafımıza, sanayicimize, imalatçımıza büyük haksızlık etmektir.

Teklifin 40'ıncı maddesiyle -buraya da dikkat çekmek istiyorum- fiyat eşitleme mekanizmasının süresi beş yıl daha uzuyor ve Cumhurbaşkanına burada 2025'ten sonra da beş yıl daha uzatma yetkisi veriliyor yani 2030'a kadar, bu konuyla ilgili hiç kimsenin bundan ümit etmemesi gerektiğini düşünüyorum.

Getirilen tasarıyla dürüst tüketicinin elektrik faturalarını haksız yere yükselten kayıp ve kaçaklar beş yıl daha bölgesel yerine ulusal düzeyde hesaplanarak faturalara yansıtılacak, biraz önce de tartıştık bu konuyu. Bu uygulamanın 2016 yılı başında son bulup kayıp kaçak bedellerinin dağıtım bölgelerine ayrı ayrı yansıtılmasını bekliyorduk ve bu gerekiyordu, ne yazık ki bu yapılmadı, şimdi beş yıl daha bu uygulamanın sürmesi öngörülüyor. Cumhurbaşkanı isterse bunu on yıla kadar uzatacak. Kayıp kaçak bedelinin 83 milyona ödetilmesiyle hem vatandaşlarımızın faturaları haksız yere artırılmış olup hem de kayıp kaçakla mücadele etmesi gereken şirketlerin gelirleri garanti altına alınıyor. Bu uygulamaya derhâl son verilmesi ve kayıp kaçakla etkin mücadele yöntemleri üzerinde birlikte çalışmamız gerekiyor.

Teklifle maden şirketleri için o kadar tartışmalı muafiyet ve kolaylık getiriliyor ki inanılır gibi değil. Bu teklifle ne çevre umrumuzda ne doğal kaynaklar ne verimli tarım alanları... "Hiç de mühim değil." der gibiyiz. Öyle olmasaydı, örneğin, bu teklifin 3'üncü maddesiyle ruhsat süresi biten firmalara Bakanlık onayıyla süre uzatımına gidilmezdi. Doğal olarak akıllara gelen, herkesin hemen hemen değiştiği -bir kere de ben değineceğim- Alamos Gold firmasının ekim ayında ruhsatının uzatılmasının bir yolu mu, bunu da çok merak ediyorum. Bu Komisyonda bu konuşulduktan sonra hangi hızda Meclise incek ve yasalaşacak, bunu da hep beraber göreceğiz.

Maden aranmasına tabii ki karşı değiliz. Maden aranmasına, ülkenin kaynaklarının fizibil kullanılmasına, bunun sanayiye kazandırılmasına, yerli ham maddenin çoğaltılmasına, bunlara kimsenin karşı çıkması mümkün değil. Çünkü ithalatçı bir ülkeyiz, ara malları, ham maddeleri yurt dışından ithal ediyoruz. İthal ettiğimiz oranda ihraç etsek mesele yok. İthal ediyoruz ama aynı zamanda ihraç ettiğimiz rakam bu ithalatı karşılamıyor yani cari açık veriyoruz. Cari açık her türlü sıkıntının başında; enflasyonun, aynı zamanda, döviz rakamlarının tutulamaması, aynı zamanda, Merkez Bankasının hiçbir şeyi kontrol edememesi, rezervlerinin erimesi falan filan...

Şimdi, maden aranmasına karşı değiliz ama bunun hunharca yapılmasına karşıyız. Antalya Ticaret ve Sanayi Odası Başkanırken de aynı şeyleri söylüyordum. Antalya için söylüyorum bunu, Antalya'ya çıkın, bakın, yukarıdan Antalya'ya inerken başınızı uçaktan aşağı çevirin, âdeta bombalanmış Antalya, bütün dağları delik deşik ve kontrolsüz. Ormanların içinde maden ocakları, derelerin kenarında maden ocakları... Bu şehirden bir de biz daha çok turist, daha çok döviz girdisi sağlamasını bekliyoruz ama böylesine vahşice de bu doğa harap edilmez; denetimsiz, kontrolsüz. Ha, yasalar uygun mu? Evet, uygun. Yani yasada deniyor ki: Kardeşim, nasıl aldıysan o şekilde bırakacaksın. Mermer ocağını, maden ocağını, nasıl aldıysan öyle bırakacaksın. Ama süre yirmi beş yıl. Yirmi beş yıllığına verilmiş, adam madeni çıkarıyor iki yıl, üç yıl, dört yıl, beş yıl neyse, terk ediyor gidiyor. Ee, gidip soruyorsunuz, diyorsunuz ki: "Bu madeni eski hâlinde bırakman gerekiyordu." "Daha yirmi yılım var, rezerv de duruyor. Ben on sene sonra gelip bunu çıkarırım, bu benim hakkım." diyor ve çevresini maalesef bertaraf etmiş şekilde bırakıyor. Aslında, bütün Anadolu'ya gidip baktığımız zaman durum budur. Yani burada, bunların tedbirini bizler alacağız, denetimi, yine buradan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin denetim organı olarak devreye girip bunların denetlenmesini biz sağlayacağız.

Bakın, şimdi, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bağlı Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü 68 ilde toplamda 766 maden sahası için ihale yaptı, ihaleye çıkarılan madencilikle ilgili alanlar çoğunlukla orman ve mera alanları ile sulak ve verimli tarım alanlarını kapsıyor. Yaklaşık 892 bin hektar yani buna işte ne diyelim, 1 milyon hektar, 300 bin futbol sahası büyüklüğü alandan

bahsediyoruz. Maden arama ve işletme ihaleleri 28 Eylülde sona erdi. AK PARTİ iktidarının son on üç yılında 1 milyon dekar orman madenlere açıldı, ormanlardaki maden alanı önceki döneme göre 3'e katlandı. 9,6 milyon hektar olan bozuk ormanların önemli bir kısmı orman tahribatıyla oluşuyor. Madencilik faaliyeti ise ormansızlaşmanın başlıca nedenlerinden birisi. Bizim karşı çıktığımız esas konu aslında budur.

Türkiye'nin ekosistemi, önlem alınmazsa -ki bu kanun bu şekilde geçerse- tamamen ekosistem yok olabilir ve çölleşme tehlikesi Anadolu toprakları için bilim adamları tarafından ciddi ciddi tartışılır hâle geldi. Biz şu anki kaynaklarımızın tamamını korumak zorundayız ama bir taraftan da tabii ki madenleri işletip, dışa bağımlı olduğumuz kaynakları işletip ülkemizin refahını sağlamamız gerekir. Fakat bunun dengesini bu şekilde yapamayız. Denetimsiz bir şekilde, sadece maden işletmecilerine, enerji yatırımcılarına kolaylık olsun diye kanun getirilmez. Bu tamamen bir bütündür; doğayı, çevreyi, akarsularımızı, içilebilir sularımızın kaynaklarını korumakla yükümlüyüz. Bunun için de bu ekosisteme ihtiyacımız var değerli arkadaşlar.

Teklifin 37'nci maddesiyle EPDK ve TEDAŞ, elektrik üretim ve dağıtım şirketlerinin talebiyle kamulaştırma irtifak hakkı tesisi, devir, kullanma izni, kiralama gibi kritik yeni yetkilere kavuşuyor. EPDK, diğer kamu kurumlarının kamu yararı bakımından izin ve onay sürecini aramaksızın, kamu yararının ne olduğuna kendi karar verecek yetkinlikte midir? Kamulaştırma hassas bir meseledir ve bu meselede ne kadar birikimi olduğu tartışılan, kendi asli görevlerini yerine ne kadar getirdikleri tartışmalı olan kurumlara bu kadar büyük, kapsamlı yetkilerin verilmesinin de üzerinde ciddiyetle durulması gerekir.

Şimdi, bir de Türkiye Varlık Fonunun -ki bu konu çok tartışılan bir konu- petrokimya, madencilik ve enerji üretme alanlarında; özel sektör ve doğrudan yabancı yatırımcı iş birliklerine dayanan sabit sermaye yatırımlarında yer alacağını basından öğreniyoruz. Maden Holding AŞ adı altında tüm madencilik faaliyetlerinin -altın, kömür, çinko, demir, bakır, alüminyum, linyit gibi 20'ye yakın kıymetli madenin çıkarılması ve işlenmesinin- tek çatı altında toplanacağını, Fona devredilen altın sahalarının işletilmesiyle birlikte gelecek beş yıllık dönemde yıllık 100 ton altın üretimi hedeflendiğini basından duyuyoruz. Gerçekten öyle olacak mı yoksa hunharca gene siyanürle maden araması, altın araması yapılacak mı? Bunu da burada sizlere soruyorum.

Peki, Varlık Fonunun durumu ne? Bir de ona bakalım. Varlık Fonunun durumu: Bünyesinde kamu bankaları dâhil 20 kamu şirketini bulandıran Fonun net kârı 2019'da bir önceki yıla göre yüzde 48,3 düşüşle 8 milyar 854 milyon liraya gerilemiş. Fonun finans sektörü dışı toplam borcu da geçen yıl yüzde 46 artışla 284,2 milyar liraya yükselmiş. Yani şimdi Maden Holdingle bu kez de geleceğimizin altı delik deşik hâle gelecek mi?

Şimdi, aslında burada bir başka konu, eğer biz kamu şirketi kuruyoruz diyorsak, Maden AŞ'yle denetlenmesi gerekir. Eğer kamu adı altında geçiyorsa bunun bir denetim organı olması, milletin bunu denetlemesi lazım. Yani millet bunu nasıl denetler? Türkiye Büyük Millet Meclisi kanalıyla ve dolayısıyla Sayıştayın göreviyle. Peki, böyle bir durum Varlık Fonunda var mı? Hayır, yok. Varlık Fonu özel denetim firmaları tarafından denetlenen bir kurum. O zaman biz buna nasıl kamu niteliğinde bir AŞ kuruyoruz diyebiliriz, bunu da size burada söylemek isterim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Vekilim, pardon.

Sayın Başkan, şu anda toplantı hükümsüz hâle geldi neredeyse, çünkü konuyla ilgili oy kullanması gereken Komisyon üyeleri toplantıya dâhil değil. Arzu ederseniz Komisyona ara verin, kendileri dinlensinler, gelsinler, dinlensinler, oy kullanacaklar; bu şekilde doğru değil.

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Bu kesinlikle söylediğiniz gibidir ancak biz zaten yedide bir ara vermeyi düşündüğümüz için bireysel konuşmaları bitirelim diye de murat ettik.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Oy kullanılacak ya, sonucu etkileyecek yani dinlemiş olsalardı belki kararlarında bir değişiklik olurdu.

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Bu mümkün.

Sayın Budak, bitti mi konuşmanız?

ÇETİN OSMAN BUDAK (Antalya) – Daha bitmedi.

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Buyurun devam edin, bitirelim.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – İcap ediyorsa Vekilimiz konuşmasını toplanınca tekrar da yapabilir.

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Tamam, mümkün tabii...

Sayın Budak bitirelim.

ÇETİN OSMAN BUDAK (Antalya) – Sayın Başkanım, burada ben noktayı koyayım ama devamında da söz hakkım baki kalmak üzere ara verelim.

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Ara vermeyelim, siz bitirin isterseniz. Bölmeyelim.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Yedide mi düşünüyorsunuz ara vermeyi?

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Yedide düşünmüştük ama arkadaşların takdiri eğer bu söylediğiniz istikamette ise, yeterli milletvekili çoğunluğu olmadığı yerde arayış şimdi de verebiliriz ama Sayın Budak bitirsin.

Buyurun Sayın Budak.

ÇETİN OSMAN BUDAK (Antalya) – Peki.

Denetlenmeyen kamu şirketi, kamu şirketi değildir, bunun adına başka bir şey koymak gerekir; bu kamu tarafından denetlenmiyor, o zaman bunun adı Maden Holding yani madenleri işletecek holding, özel sektör-kamu iş birliğiyle işletilecek bir firma olarak da görmemek lazım. Yani buna da biz karşı çıkıyoruz bu hâliyle.

Teklifte, 11'inci maddede BOTAŞ'a Kamu İhale Kurumu muafiyeti sağlanıyor. Avrupa Birliğine uyum için 2002 yılında kabul edilen Kamu İhale Kanunu yürürlüğe girdiği günden bu yana neredeyse 200 defa değişmiş yani 200'e yaklaşmış. Şimdi de BOTAŞ'ın doğal gaz alımı için ve yine BOTAŞ'a ait ortaklıkların Türkiye TPAO benzeri muafiyeti bir kez daha kapsam dışı tutuluyor. Bu kabul edilebilir bir durum mudur, sormak isterim. Dünyada gelişmiş hangi ülke, kendi koyduğu kanunu arkasından dolanabilmek için bu kadar çok değiştirmiştir; bunun bir örneği var mıdır? Bu hâliyle petrol, doğal gaz, madencilik alanında kurulu yurt dışı şirketlerin her türlü denetim mekanizmasından ve yükümlülüklerden uzak şekilde Türkiye'de faaliyette bulunmaları sağlanmış oluyor.

Ayrıca teklifin 9'uncu maddesi de diğer sorunlu maddelerden biri bize göre. Bu madde neyi getiriyor? Buraya çok vurgu yapıldı, 9'uncu maddeyle ilgili benden sonra konuşmacı olan arkadaşlar sanıyorum bu madde üzerinde uzun uzun çekincelerini söyleyecektir. Orman ve mera alanları, sulak ve verimli tarım alanlarını kapsıyor, yaklaşık 892 bin 894... Biraz önce söylediğimiz konuya tekrar geliyor. Bu teklifin yasalaşması hâlinde, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile ilgili KİT'lerin yurt dışında kurdukları şirketlerin Türkiye'deki şube merkezlerinde aynı ortaklık payıyla özel hukuk hükümlerine tabi olarak Cumhurbaşkanı kararıyla ayrı birer şirket kurulabilecek. Üstelik süreç işlerken her türlü vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerden istisna olacaklar. Bu şirketler, Devlet

İhale Kanunu, Kamu İhale Kanunu, Türk Ticaret Kanunu'nun kuruluş, tescil, nakdî sermaye ve kanuni yedek akçeye ilişkin tüm hükümlerden, personel alımına ilişkin mevzuat düzenlemelerinden muaf tutulacaklar. Bu nasıl bir yaklaşımdır, bunu da anlamak mümkün değil.

Hem kamu gücünü kullanacaksınız hem de kamu mevzuatına dâhil olmayacaksınız, denetlenmeyeceksiniz. Varlık Fonu kuruyorsunuz, denetlenmiyor; Turizm Tanıtım Ajansı kuruyorsunuz, denetlenmiyor. Efendim, MUÇEV diye bir şirket kuruyorsunuz vakıf adı altında, birisi Bakanlığın TÜÇEV; MUÇEV de Muğla Valiliğinin kurduğu bir vakıf. Bu 2 vakıf birleşiyor, bir şirket kuruyor, hiçbir şekilde denetime tabi değil. Yani bu bir yönetim şekli mi? Denetimsiz bir şekilde, bunların istediği kamu arazilerini ya da kamu alanlarını ya da kamuya ait, kamunun denize gireceği plajların tamamını “Ya, benim böyle kafama esti, bu yandaşa bunu verdim.” diyeceğiniz bir sistem mi? Gene aynı yaklaşımı burada görüyoruz ama yine denetim Hak getire. Yani, bunun hesabı mutlaka bir şekilde hukuk önünde verilecektir gelecekte çünkü çok büyük yağmalarla karşı karşıya. Muğla sahillerinde, Antalya sahillerinde, Balıkesir’de, efendim, İzmir’de bu şekilde “MUÇEV” denen o şirketin... Ki şirket yöneticileri de tamamen daire başkanları ve kamu görevlilerinden oluşuyor; vali, kaymakam, burada bir daire başkanı falan. Tabii, bu konu şu anki konumuz değil ama bilmeniz için söylüyorum. Gerçekleri halktan kaçırmaya böyle devam etmek nereye kadar? Unutmayın ki şeffaflıktan uzak kalınan her günün faturası sadece bize değil, doğmamış çocuklara da çıkartılacak. Mücadele yolları aranmalı. Faturasını düzenli ödeyen namuslu vatandaşlarımızı cezalandırmaktan vazgeçmeliyiz.

Uzun lafın kisası: Eleştirilecek o kadar çok yeri var ki. Yani, bir kanunda toplumsal fayda aranır. Toplumsal faydanın olmadığı böyle bir kanun teklifinin -benim ve bizim grubumuzun söylediğini tekrarlayayım- çekilmesini talep ediyoruz.

Hepinize teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Çetin Osman Budak’a teşekkür ediyorum.

Biraz önce Sayın Başkan Vekilimize Komisyon üyesi değerli arkadaşlar “Ara verelim.” demişler ama biz 19.00’da yemek için salon ayarlamıştık. Uygun görürseniz 19.00’a kadar...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Başkanım, siz dediniz ya “İkna olabilirler belki, sizin ikna kabiliyetinizi de görmüş oluruz.” diye. Bakın, koltuklar boş, nasıl ikna edeceğiz biz?

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Demek ki arkadaşlar -ifade etmek istemiyorum Yavuz Bey yani konuşanlara haksızlık yapmış oluruz; ben ilgiyle dinledim arkadaşları- az ikna edici konuşmuşlar diye de yorumlanabilir.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – O yüzden ara verelim.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) - Yahu, belki onlar “İkna olacağız.” diye çekildiler Başkan yani.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Onun için, size teşekkür ediyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Başkanım, bu saygısızlık ama.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Biz, Komisyon üyelerimizden... Teklifinize teşekkür ediyorum ama 19.00’da yemek ayarladık şimdi, o saate kadar izin verirseniz...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Espriyle söylüyorsunuz ama saygısızlık bu ya bu şekilde olmaz. Bakın, hiçbirisi yok. Davet edin, gelsinler.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Saygısızlık değil. Bakın, değerli arkadaşlarım, milletvekilleri...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Başkanım, böyle yasa yapılmaz ki.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Bakın, Genel Kurulda milletvekilleri var olduğu hâlde el kaldırmıyor, biz ona “saygısızlık” demiyoruz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – O başka bir şey ama bakın, şu anda burada değiller.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Evet, teşekkür ediyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Telafi etme şansınız var.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Müzeyyen Şevkin, buyurun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Başkanım, on dakika ara verin, çağırın, davet edin, gelsinler. Kendi kendimize mi konuşacağız?

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Değerli arkadaşlar, Türkiye Büyük Millet Meclisinde hiçbir milletvekilini dinlemeye zorlayamayız. Milletvekilleri kendi iradeleriyle gelirler, bunu dinlerler.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – O zaman biz de kalkarsak ne olur Komisyon?

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Siz bilirsiniz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Hayır, ne olur?

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Kalan üyelerle biz devam ederiz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Üye yok ki.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Olur mu? İşte, var burada. Biz üye değil miyiz?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – 2 kişi mi oy kullanacak? Karar yeter sayısı olmaz ki.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Efendim, bakın, komisyonlarda karar yeter sayısı yoktur.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – 2 kişi karar alacağız(!)

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Milletvekilim, komisyonlarda karar yeter sayısı yoktur. İç Tüzük'ün 146'ncı maddesi sadece Genel Kurulla ilgilidir. Anayasa'nın -Sayın Tanal burada- 94'üncü veya 96'ncı maddesine göre...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Meşru mudur peki?

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Efendim?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Meşru görüyor musunuz? Yani 2 kişi oy kullanacaksınız, Genel Kurula gidecek.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Efendim, bakın değerli arkadaşlar, burada İç Tüzük tartışmıyoruz. İç Tüzük'e bakarsanız bu benim dediğim şeyi görürsünüz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ya, İç Tüzük değil, ben size söylüyorum.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – İç Tüzük'e hiç bakmanıza lüzum yok, Sayın Tanal'a sorun siz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ya, niye sorayım canım? Yani böyle meşru olur mu?

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Müzeyyen Hanım, buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Tanal'a söz vermiyorsunuz İç Tüzük'ü bildiği hâlde.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Hayır, size sormasını söylüyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sayın Başkan, size zaman kazandırıyoruz. Çağırın arkadaşları.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Buyurun Müzeyyen Hanım.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sürem gitti Başkan.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Süre tutmuyoruz, biliyorsunuz.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Biliyorum, hayır, 19.00 dediğiniz için belki daha fazla konuşurum.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Olur efendim, ben dinlerim sizi.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim, sağ olun.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Yalnız, Sayın Elitaş, Sayın Tanal'ı siz "İç Tüzük uzmanı" olarak görüyorsunuz, bunu teyit ediyorsunuz yani?

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Doğru.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Yani böyle bir şey olur mu Başkanım? Ya, size zaman kazandırıyoruz. Çağırım lütfen.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Değerli milletvekilleri, bakın, Sayın Hanımefendiye, Müzeyyen Şevkin Hanım'a ben söz verdim. Lütfen, rica ediyorum...

Buyurun Müzeyyen Hanım.

Yani muhalefetin muhalefete muhalefet ettiğini ilk defa görüyorum.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Hayır canım. Sayın Başkanım, bu saygısızlıktır. 1 vekil arkadaş yok, olur mu?

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Milletvekilim, o saygısızlığı değerlendirecek Komisyonur veya değerli milletvekilleridir.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Komisyon burada işte, sorun fikirlerini; saygısızlık mı, değil mi, sorun.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Biz değerli arkadaşlarımızla görüştük.

Efendim, buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakan Yardımcısı, sayın milletvekilleri, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İstanbul Milletvekili Markar Eseyan'a Allah'tan rahmet, ailesine de sabır ve başsağlığı diliyorum.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Teşekkür ediyoruz.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Geçen hafta, tabii, 13 Ekim 2020'de Alt Komisyonunda dört başı mamur bir şekilde tartışmaya çalıştık bu kanun teklifini, değişiklik yapılmasına dair kanun teklifini tartıştık ama tabii, oy üstünlüğü nedeniyle mevcut hâliyle, çok büyük değişiklikler olmadan Alt Komisyonundan üst Komisyona havale oldu.

Tabii, burada getirdiğimiz eleştiriler elbette ki insanlık mirası olan doğal kaynaklarımızın ülkemiz yararına, verimli, doğayla, çevreyle uyumlu, kamu yararı güden ve öznesi insan ve vatandaş olan bir şekilde kanunların çıkarılması üzerine görüş bildirmek üzere ve bu doğrultuda kanunların oluşturulmasıyla ilgili eleştiriler getiriyoruz.

Şimdi, değerli milletvekilleri, pek çok vekilimizin de ifade ettiği gibi, 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nda 1 madde, 3213 sayılı Maden Kanunu'nda 4 madde, 4646 sayılı Doğalgaz Piyasası Kanunu'nda 4 madde, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda 2 madde, 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun'da 12 madde, 5686 sayılı Jeotermal Kaynaklar ve Doğal Mineralli Sular Kanunu'nda 5 madde, 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'da 1 madde, 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nda da 15

madde olmak üzere her biri ayrı uzmanlık konusu olan tam 8 ayrı kanunu ilgilendiren -tekrar ediyoruz ama tekrarda fayda var diye düşünüyorum- her biri ayrı uzmanlık konusu olan, 4'ü temel kanun olmak üzere bu 8 ayrı kanunu ilgilendiren kanun teklifi yine bir torba kanun mantığıyla karşımıza getirildi yani yeniden bir torba teklif görüşüyoruz ne yazık ki.

Kuşkusuz ki yasalar günün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde değiştirilebilir, elbette düzenlenebilir ama sadece Maden Kanunu'na baktığımız zaman, cumhuriyetin kurulduğu tarihten 2004'e kadar 3 kez köklü değişiklik yapılmış olmasına rağmen 2004'ten günümüze kadar yani AKP iktidarı döneminde Maden Kanunu'nda tam 20 kez değişiklik yapılmış ancak buna rağmen ne sektörün sorunları çözülmüş ne de çalışanların; bu düzenlemeler ne gayrisafı milli hasılanın artmasına sebep olmuş ne de piyasa koşullarının sorununu, sektörün sorununu çözmeye fayda getirmiştir; ne iş kazalarını ne iş cinayetlerini ne de çevre katliamlarını önlemiştir.

Bakın, şu anda dışarıda Soma işçileri "Açız!" diye bağırırken biz maalesef, burada şirketlerin durumlarını iyileştirmek için kanun taslaklarını görüşüyoruz. Öznesi insan olmalı, öznesi vatandaş olmalı bu kanunların.

İlgili kurumların, sektör temsilcilerinin, üniversitelerin, meslek odalarının, sendikaların, çevreci kuruluşların -her seferinde söylüyoruz- hatta maden çalışanlarının taraf olduğu ve bu konunun muhatabı olan tüm bileşenlerin bir araya gelerek uluslararası bilimsel normlar, endüstriyel teknik ve pratikte doğaya, çevreye duyarlı, ülke ve toplum yararına, sağlıklı, gelecek kuşakların da ihtiyaçları göz önünde bulundurulacak şekilde sürdürülebilir ve öngörülebilir, uzun süre ihtiyaçlara cevap verebilecek bir yasanın hazırlanması mümkündür ama ne yazık ki tercihler Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarı tarafından bu yönde uygulanmıyor. Sadece günün ihtiyaçlarına cevap veren, 7-8 kanunu ilgilendiren maddelerin bir torbaya konularak sunulması maalesef palyatif bir çözümdür. Her kanunun ayrı ayrı – yeniden söylüyorum- incelenmesi gereklidir.

Elbette madenler uygarlıklara yön veren ve uygarlıklara da ismini veren, milyonlarca yılda oluşmuş ve oradan çıkarıldıklarında yerine konulamayan, son derece önemli kaynaklar arkadaşlar. Madenlerin aranması, haritalanması, rezerv hesabının yapılması, çıkarılıp çevreyi ve doğayı koruyarak işletilmesi ve uç ürün olarak insanlık yararına sunulması gerekmektedir ama ne yazık ki bu yapılmıyor. Madenlerin verimli kullanımı büyük önem arz etmekteyken yani milyonlarca yılda oluşmuş, yenilenemeyen bu kaynakların ülkemizde sömürü ve talandan uzak bir politikayla işletilmesi gerekirken maalesef, bu uygulanmıyor ve neredeyse her beş altı ayda bir yeniden bir revize kanunla gündeme gelmekte bu kanun maalesef.

Evet, insanlık yararına sunulmasına, daha önemlisi bu kaynakların sömürülmesine ve talan edilmesine karşı durmak son derece önemli. Tabii, çevre olgusunun yadsınamayacağı, çevreyle uyumlu, doğayla uyumlu ve bu kadar çevre duyarlılığının da fazla olduğu bir süreçte ne yazık ki burada daha önceki maden kanunları görüşülürken defalarca redevans sözleşmesi verilerek madenlerin bütünlüklü olarak işletilmesinin önüne geçilmiştir. Bu neyi beraberinde getirmiştir? Tıpkı yamalı bohçaya dönen, böl-parçala-yönet yani Türkiye Kömür İşletmelerindeki kömürlere redevans sözleşmesi vererek -bu sözleşmeler bölük pörçük verilmiş- o madenin bütünlüklü, rantabl işletilmesinin, çıkarılmasının önüne engel gelmiştir.

Bakın, bugün madenlerde iş kazalarının olmasının en önemli sebeplerinden biri, bu redevans sistemidir. Redevans sistemi, aynı zamanda taşeronlaşmayı da beraberinde getirmektedir. Bu redevans sisteminden sonra iş güvenliği, işçi güvenliği, bunlarla ilgili sorunlar had safhaya çıktı. Bütünlüklü olarak işletilmesi gerekirken, gelecekte nelerin olabileceğinin öngörülebileceği bütünlüklü kömür

havzasının işletilmesi gerekirken ya da herhangi bir maden havzasının işletilmesi gerekirken maalesef, tıpkı bir çürük dişin yerinden sökülmesi gibi oyuklar oluşturulmuş. Sayın Vekilimiz de az önce... Yukarıdan, uçaktan bakıldığında maden alanlarının lekeler şeklinde işletildiğini görmekteyiz.

Evet, genel olarak bakıldığında, ülkemiz madencilik sektörünün istenilen düzeyde gelişmemiş olmasının nedeni sadece yürürlükte olan mevzuatla açıklanamaz arkadaşlar. Yönetim yapılarındaki verimsizlik, liyakatsizlik, yozlaşma, yolsuzluk, uluslararası finans kuruluşlarının güdümündeki politikaların olması, planlama mantığının dışlanmış olması, ulusal bir bilim ve teknoloji politikamızın olmayışı gibi etkenler de ne yazık ki sağlıklı bir maden politikasının oluşmamasının önündeki en büyük engellerdir.

Yine, benzer şekilde yenilenebilir, elektrik enerjisi üretiminden kültür balıkçılığına kadar pek çok alanda kullanılmakta olan jeotermal enerji maalesef, ülkemizde mevzuat, idari ve teknik yönden yaşanan sorunlar, yanlış ruhsatlandırma, aşırı çekim, enjeksiyon, suyun ısısını korumaya dönük reenjeksiyon gibi işlemlerin yapılamaması, denetimlerin yeterli olmaması gibi nedenlerle çevreye zararlı hâle getirilmiştir. 5686 sayılı Kanun, temel kanun olarak tek başına sorunların masaya yatırılarak tüm bileşenlerin yine bir araya geldiği şekilde hazırlanmasını zorunlu hâle getirmişken biz yine birkaç maddede ne yazık ki değişiklikler yapıyoruz, bütünlüklü yasal bir çalışma yapmıyoruz; ihtiyaca cevap veren, hem sektörün hem çalışanların hem de ülkenin enerji açığının karşılanmasına dönük bütünlüklü yasalar yapmıyoruz. Bu, bizim sorumluluğumuzdur; tarih not ediyor arkadaşlar.

Yine, ülkemizin enerjide yüzde 72,6 oranında dışa bağımlı olmasından yola çıkarsak fosil enerji bağımlılığını ve dışa bağımlılığı azaltmak amacı ile HES, RES, biyokütle, GES satın alma garantisi ve yerli aksam kullanımı için teşvikler verilmektedir. Ülkenin yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmesi elbette tarafımızdan da olumlu karşılanmakta ancak görüşülen teklifte vatandaşın yükü artarken, bazı firmalara devlet bütçesinden desteğin yanı sıra, muafiyet, süre uzatımı, vergi avantajı gibi adeta adrese teslim maddeler getirilmektedir. Yani yasa teklifinde, şirketlerin çıkarı var ancak vatandaşın çıkarı yoktur. Getirilen teklifle bürokrasiden kurtaran, etkin olma, verimli olma, basitleştirme, çabuklaştırma gibi gerekçeler öne sürülmekte ama ne yazık ki denetim mekanizmasının gevşetildiği, cezaların caydırıcılıktan uzaklaşıp ödül hâline getirildiği, süre uzatımları verildiği düzenlemeler göze çarpmakta, kamu yararı ise göz ardı edilmektedir. Vatandaşa gösterilmeyen bu hoşgörü, maden ve enerji şirketlerine neden gösteriliyor diye burada sormak istiyoruz.

Maden Yasası, Doğal Gaz Yasası, Elektrik Piyasası Kanunu, Kamu İhale Kanunu gibi farklı, ayrı ayrı incelenmesi gereken kanunların bir araya getirilerek torba kanun mantığıyla sunulması ne hukuk devletine ne anayasanın kanunilik ilkesine uymaktadır. Öyle bir şekilde hazırlanmış ki bu kanun, sanki “Ne yapsak da şirketlerin önünü açsak, işini kolaylaştırsak?” mantığıyla hazırlanmış. Devlet denetimden ve vergiden vazgeçmiş, ayrıca tüketicilere yani vatandaşa somut bir yarar da getirmediği görülmektedir. Vatandaşın bu kanunda yararı nerededir? Doğrusu, bunu dinlemek isteriz kanun hazırlayıcılardan. Sanki bazı şirketlerin ihtiyaçlarını karşılamaya dönük, adrese teslim maddeler görmekteyiz.

1’inci maddede, yurt dışında kurulan şirketlere mal varlığının devrinde KDV’yi kaldırıyor.

2’nci maddede, “Borcu yoktur” istenmemesi kamu yararına aykırı bir durumdur. Devlet “Borcunu öde de gel.” diyemeyecek yani ama vatandaşa böyle bir şey söylenebiliyor mu? Şirketlere bu söyleniyor ama vatandaşa maalesef bu kolaylık sağlanmıyor.

Yine 3’üncü maddede, Bakana ruhsat bitmiş olmasına rağmen on iki ay süre uzatımı yetkisi... Yine, bu maddenin hukuksuz olduğunu alt Komisyonda da söylemiştim, burada da tekrar ediyorum çünkü bu, diğer bakanlıkların da bu hukuksuz uygulamayı yapmasının önünü açacak bir uygulamadır. Hukuk devletinde de olmaması gereken bir durumdur; kesinlikle bu maddenin de çekilmesi gerekmektedir.

4'üncü maddede, redevans sözleşmesi yapıldığında taahhütlere uymak koşuluyla işleten firmadan hiçbir belge istenmeyecek. Zaten kâğıt üzerinde yapılan denetim tümüyle ortadan kalkacak. Az önce de ifade ettim Türkiye Kömür İşletmeleri gibi kömür alanlarının bütünlüklü olarak işletilmesinin önünü kapatan bir uygulama olan bu redevans sözleşmesi hem taşeronluğu teşvik ediyor hem de birtakım ayrıcalıklar getirerek tamamen ruhsat ve çalışma izni alamayan bazı firmalara kolaylık sağlayan bir hüküm getiriyor.

5'inci maddede, madencilikte “mücvir alan” kavramı alt Komisyonunda da muğlak bir kavram olarak bence izah edilemedi; hâlâ da izah gerektiren bir konu mücvir alan. Hani imar planlarında, mücvir alanı anlayabiliriz ama ruhsat alanını taşmak ve bunu da tedbirsizlik ve dikkatsizlik kavramlarının altına sığdırmak bence kanunla uyumlu olmayan bir şeydir. Bunun mutlaka gözden geçirilmesi gerekir diye düşünüyorum. Muğlaklık vardır burada.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – AK PARTİ’li milletvekilleri de ikna olmadı.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – İkna olmadılar, ben de biliyorum ikna olmadıklarını. Orada bir muğlaklık var yani bu, kavram nasıl konulabilir? “Tedbirsizlik ve dikkatsizlik.” Neye göre, kime göre tedbirsizlik ve dikkatsizlik?

Evet yine, 7'nci madde, doğal gaz ülkemizde boru hatları ile taşınırken kara yoluyla taşınmasına izin veriliyor. Bu tehlikeli yükün tabii kara yoluyla taşınmasının kentlerin güvenliğini tehdit ettiği söylemiştik yine aynı düşüncüyü tekrar ediyorum. Ekonomik olarak da ben şeyi kabul edemiyorum: Engebeli arazi, oraya boru döşeyemiyoruz, ondan dolayı ulaştıramıyoruz. Teknolojinin bu kadar geliştiği 21'inci yüzyılda, iş makinelerinin bu kadar kapasiteyle iş yapabildiği bir ortamda bence her yere boru döşenebilir. İlk yatırım maliyeti yüksektir -İller Bankasında çalışan, altyapıda da görevli bir mühendis olarak- her zaman cazibeyle gelen suyun, boruyla getirilebilen suyun, terfiyle aktarılan sudan daha ucuz olduğu ortadadır, bu bir mühendislik kavramıdır zaten; o nedenle, taşıma değil, boruyla aktarılması -ilk yatırım maliyeti yüksektir belki ama- taşımadan her zaman daha ucuzdur. Bu maddede de doğrusu böyle bir şerhimiz var.

Yine 9'uncu maddede, Doğal Gaz Piyasası Kanunu'na ek madde, şirketlerin, altı ay içinde yurt dışındaki şirketlerin... Bu, 1'inci maddeyle de ilintili yani Kamu İhale Kanunu, Türk Ticaret Kanunu, nakdi sermaye ve kanuni yedek akçeye ilişkin tüm mevzuat ve düzenlemelerden muaf olacak buraya gelen şirketler. Bu da hem eşitlik ilkesine aykırılık hem de hukuk devletine aykırılık teşkil eden bir maddedir. Yani gerçekten skandal bir madde olarak düşünüyorum 9'uncu maddeyi. Tamamen çıkarılması gerektiğini burada ifade etmek istiyorum.

Yine 12'nci ve 22'nci maddelerde “YEK Destekleme Mekanizması, şirketlere dolar üzerinden veriyor.” ifadesinde “veya”dan sonra “dolarla desteğin” maddeden tümüyle çıkarılması gerekmekte. Yine tanımlar kısmında, “atık lastiklerin işlenmesi” tanımlardan çıkarılmalı çünkü sizlerin de takdir ettiği gibi, tamamen doğada çürüyeabilen atıkların biyoenerji kapsamına alınması gerekiyor. Bu lastikler, bildiğiniz gibi, petrol türevi bir üründür ve onun biyoatık kavramına alınmayacağı açıktır. Dünyada hiçbir literatürde bu “lastik” kavramı “biyoenerji” kavramı içerisinde tanımlanamaz. Burada da bir eksiklik olduğunu ve düzeltme gerekliliği olduğunu söylemek istiyorum.

Yine, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı zaten KİK'in dışındaydı, BOTAS da KİK dışına çıkarılarak kamu denetimi ortadan kaldırılıyor.

Yine, bildiğiniz gibi, Kamu İhale Kurumunda -daha önceki alt komisyonunda da ifade ettim- 190 kez değişiklik yapılmış, 190 kez delinmiş bu Kamu İhale Yasası; şimdi de bu düzenlemeyle 2 kez daha bu değişikliği yapıyoruz.

10'uncu maddede tüm gaz ithalatı KİK dışına çıkarılıyor, böylece kamu denetimi dışına çıkıyor. Gaz ithalatımız zaten çok pahalı, bir de denetim dışına çıkınca, kamu denetimi ortadan kalkınca bunun daha da denetlenemez ve pahalı hâle geleceği ortadadır.

Yine, 37'nci madde EPDK ve TEDAŞ'a tek başına kamulaştırma yetkisi veriyor. "Maliye Bakanlığının bu konuda görüşü alınmış mıdır?" diye sormak isteriz. Yani Maliye denetiminden uzak bir kamulaştırma doğru mudur? Bunun cevaplanması gerekiyor.

Yine, 40'ıncı maddede hem ulusal tarife, kayıp kaçak önlenmesine yönelik hem de Cumhurbaşkanına verilen uzatma yetkisi hukuk devletiyle bağdaşmayan bir durumdur. Zaten 2014 yılında, biliyorsunuz, buna ilişkin mahkeme kararı olmasına rağmen, düzgün ve dürüst olarak ödeyen, ödemesini düzgün yapan kişilerin on yıl daha cezalandırılması söz konusu arkadaşlar burada. Yani kamu yararı gütmesi gerekirken vatandaşa değil, şirketlere ayrıcalık sağlayan; böyle, hırsızlık yapanın cezalandırılması gerekirken sağlıklı ve düzenli ödeme yapan kişilerin âdeta on yıl daha cezalandırılacağı bir sistem, vicdanları yaralayacaktır. Bunun da mutlaka düzeltilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Ben, işin doğrusu, kanunun 1, 2, 3, 4, 10, 11, 12, 19, 22, 26, 35, 37 ve 40'ıncı maddeleri sorunlu olduğu için bu taslağın tamamen çekilerek, bu ana kanun maddelerinin her birinin ayrı ayrı görüşülerek kamunun, toplum yararının gözetildiği bir şekilde, tüm bileşenlerin bir araya gelerek çıkarıldığı bir taslağın ayrı ayrı buraya sunulması gerektiğini düşünüyorum. Bu hâliyle kanun teklifinin tamamen çekilerek her bir maddenin temel kanun olarak ayrı ayrı görüşülmesi gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Şevkin'e teşekkür ediyorum.

Sayın Tacettin Bayır, buyurun.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Doğrusu, yeni teklif EPDK'ye ciddi yetkiler tanıyor ancak benim kafama takılan bir başka şey var: Aynı EPDK Sayıştayın şu anda kara listesinde. Mesela, işte bu Sayıştay raporunda görülüyor ki Kurum, 2019 yılı dâhil olmak üzere yıllardır kendi kestiği cezaları tahsil etmektен âciz durumda. EPDK'nin muhasebe kayıtlarında geçmiş yıllardan gelen kayıtlarla birlikte, 2019 yılı sonu itibarıyla tahakkuk eden idari para cezası tutarı yaklaşık 3 milyar 848 milyon lira ve bu tutarın sadece ve sadece 3 milyar 696 milyon lirasının tahsilatı yapılamıyor, yüzde 4'ünün tahsilatı yapılıyor. Yani Sayıştay raporuna bakarsa arkadaşlarımız, bütün Komisyon üyelerimiz, bunu görürler. Yani şimdi burada, hani derler ya "Ayinesi iştir kişinin, lafa bakılmaz." eğer EPDK kestiği cezanın sadece yüzde 4'ünü tahsil edebilmiş, üstüne üstlük Maliye Bakanlığında Gelir İdaresiyle bile tenezzül edip de elektronik ortamda bu cezaların bildirimini, tahsilini hızlandıracak altyapıyı da kuramamış; ceza kesilmiş, gerisi seyredilmiş. Sayıştay demiş ki: Bu cezalar yakında zaman aşımına girecek. EPDK'yi uyarıyorum buradan: Devlet ciddi boyutta zarara uğratılacak. Devleti yeni bir görev zararına uğratmadan acilen işe koyulması gerekir.

Şimdi, kendi kestiği cezanın peşine düşmeyen EPDK, enerji alanında yeni yetkiler almaya kalkıyor. Bu yetkilerin bir kısmı olumlu olsa bile kurum kestiği cezaları göstermelik kesiyor. Tahsilatı olmayan ceza, piyasadaki usulsüzlüğü körükler.

Teklifi, yenilenebilir enerji kaynakları elde edilecek elektriğin artması, kişilerin ihtiyaçtan fazla elektriği tedarik şirketine satma yolunun kolaylaşması, yenilenebilir enerjiye yatırım yapanların üzerindeki yüklerin hafifletilmesi ve yeni girdi teşvikinin azaltılması, fiyat desteklemelerine devam edilmesi, TL bazlı ihale sistemine geçilmesi anlamında destekliyoruz. Doğrulara doğru, yanlışlara yanlış.

Yapı kayıt belgesi almış ve imar affından yararlanmış binalara doğal gaz bağlanmasının önündeki engelin kaldırılması da olumlu sayılabilir.

Teklif, doğal gaz dağıtım, iletim firmalarının belediyelerdeki maliyet yükünü de hafifletiyor; bu açıdan da doğru. Doğal gazın o belediye'deki yeni yerleşim bölgelerine de ulaşması için talep bizzat belediyeden gelmiş ise belediyeye altyapı kazısı ve döşeme sonrası kaplama hizmetini kendisi karşılayacak ve devlet de dağıtım şirketinden altyapı kazı izin harcı, kira, geçiş bedeli istemeyecek. Bu da başka bir güzellik. Dedim ya, doğrulara doğru diyeceğiz, yanlışlara da yanlış.

Bu teklifle bir yandan elektrik abonelerine işkence gibi uygulanan kayıp kaçak bedeli 2025'e kadar uzatılıyor, bu da yetmezmiş gibi Sayın Cumhurbaşkanına 2030'a kadar da ek uzatma süresi veriliyor. Bu, doğru değil.

Diğer yandan, maden işçilerinin bekleyen alacakları ödenmez, Ankara'ya yürümelerine bile fırsat tanınmaz iken belli şirketlere adrese teslim vergi ve ruhsat izni avantajları, belli madenler için ise kira, irtifak hakkı, kullanma izinlerine de yüzde 85'e varan indirimlerin fiili süresinin uzatılması sağlanıyor.

Maden işçileri Soma'da ve Karaman'da alacakları için yürüyüş başlatmışken buna kulak tıkayanlar, şimdi teklifin 2'nci maddesiyle maden firmalarının devlete ödeyeceği gecikme zamlarını indiriyor. Ocak ayında yatırılması gereken maden ruhsat bedelinin yatırılmayan kısmını haziran ayı sonuna kadar 2 katı tutarında ödemesi gereken firmalar, yeni değişiklikle bu yatıramadıkları kısım için sadece gecikme zammı ödeyecekler.

Madencilerin hakkı ödenmez iken bu maddeyle Enerji Bakanı ruhsat süreleri biten madenlere ek süre verme yetkisine kavuşacak. İşletme ruhsatı talebinde bulunan, ruhsatlarının süresinin uzatılmasını isteyen maden firmalarından "Devlete borcu yoktur." yazısı aranmayacak. Ayrıca, süresi içinde başvurması şartıyla talebi henüz karşılanmamış ruhsat sahalarında Bakan onayıyla en çok bir seneye kadar maden işletme faaliyetlerine izin verilecek. Bu madde, kamuoyunda Kazdağları'ndaki çevre isyanına konu olan Kanadalı Alamos Gold firmasını, Afyon Emirdağ'da ruhsat süresi iki gün sonra yani 16 Ekimde dolacak olan TÜPRAG altın firmasını da kollama maddesi olarak göze çarpıyor ne yazık ki.

2014 Soma Komisyonu sonuç raporunda "Devlet kendi işlettiği sahadan çekilmesin, redevans usulüne son verilsin, sahalar parçalanmasın, rezerv daralmasın, üretim zorlaması olmasın." dediğimizde tam tersi yapılmaya devam ediliyordu.

4'üncü maddeyle, redevans usulüyle maden işleten firmalar arasında kayırmalar görülüyor, kayırmalara da gidiliyor. Ruhsat ve çalışma izni almakta zorlanan bazı firmalar zorluktan kurtarılıyor burada. Daha önce devletin işlettiği ve şimdi redevansla özel firmalara işlettirilen sahalar için firmalarca alınması gereken ÇED ve imar izni, işyeri açma izni, çalışma ruhsatı iznine gerek kalmayacak. Bu firmalar, madeni daha önceden işleten devlet kurularına tanınmış muafiyetleri, izinleri de aynen kullanabilecekler. Açıkça, bu izinleri almakta zorlanan bu firmalar da bu şekilde kollanmış olacaklar. Firmalar kurulu kapasiteyi aşmadan devlet kurumlarının o sahayı işlettiği dönemde aldığı muafiyet ve izinlere de kavuşabilecekler. Kamunun kurduğu yurt dışındaki şirketlerin Meclis tarafından denetimi zorlaşacak; 9'uncu maddeyle petrol, doğal gaz, madencilik alanında kurulu yurt dışı kamu şirketleri denetimden ve yükümlülükten uzak şekilde Türkiye'de faaliyette bulunabilecek. Yani devlet kendi şirketine gözünü kapatacak.

Teklifin 10'uncu maddesindeyse BOTAŞ tarafından yapılacak doğal gaz alımları 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu dışında tutulacak; BOTAŞ iktidarın doğal gaz temininde ve dövizde yaşanabilecek yeni kriz öncesinde, gazda kısıntı ve kesintiler olabileceğini itiraf etmesine rağmen, BOTAŞ'ın ihalesiz gaz alım limiti kaldırılacak.

“Doğal gaz rezervi bulduk.” deniliyor ama hiçbir gelişme yok, keşke gerçekten bulmuş olsak ve kurtulsak dışa bağımlılıktan. Enerji fiyatları dünyada düşerken bizde zam üstüne zam yiyor. Evleri ısıtmayan, cep rahatlatmayan bu doğal gaz müjdesine karşılık bu teklifin 11’inci maddesiyle Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının Kamu İhale Kanunu’ndan istisna tutulduğu hükümler BOTAS’a ve bağlı ortaklarına sağlanıyor, Karadeniz’de yeni keşfedilen doğal gaz yataklarına ilişkin her türlü faaliyetin KİK kapsamı dışında gerçekleştirilmesi amaçlanıyor.

Teklifin 26 ve 29’uncu maddelerinde İçişleri Bakanına, Meclisi aşan yetkiler veriliyor. Jeotermal termal kaynak kullanımından alınan idare payının beşte 1’i kaynağın bulunduğu büyükşehirlerde ilçe belediyelerinin olmak üzere, ilgili belediye veya köy tüzel kişiliğinde on günde ödenecek, Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları idare payının kalan kısmını ise genel bütçeye gelir kaydedilmek üzere İçişleri Bakanlığına aktaracak. İçişleri Bakanına gelir kaydedilen bu tutarları Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlarına aktarmak üzere İçişleri Bakanlığı bütçesine ödenek olarak ekleyebilecek. Bu, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütçe hakkının gasbı sayılabilir çünkü Bütçe Kanunu haricindeki bir kanunla bakana ödenek yetkisi tanınıyor.

Teklifin 37’nci maddesiyle EPDK ve TEDAŞ, elektrik üretim ve dağıtım şirketlerinin talebiyle kamulaştırma, irtifak hakkı tesisi, devir, kullanma izni, kiralama gibi kritik yeni yetkilere kavuşuyor; EPDK, diğer kamu kurumlarının kamu yararı bakımından izin ve onay sürecini aramaksızın kamu yararının ne olduğuna kendisi karar veriyor. Bu maddeyle sırf hız ve çıkar uğruna, şirketlerin çıkarları da gözetilerek devlet kamulaştırmada büyük hatalara sürüklenebilir. Kırsal bölgelerde, hızla ve devlet eliyle “kamulaştırma” adı altında servet değişimine, mülksüzleştirmeye yok açılabilir. Manisa Salihli Çapaklı Ege Biyogaz Enerji Santrali acele kamulaştırma örneği, 24/7/2020. Benzer düzenleme 43’üncü maddede mevcuttur.

Teklifin 40’inci maddesiyle kayıp kaçak bedellerini dürüst abonenin sırtına on yıl daha yüklemeye kararlı görünüyor. Kayıp kaçak elektrik oranı düşük dağılım bölgelerinden yüksek kaçak oranlı bölgelere kaynak aktarımı devam edecek; böylelikle elektrik dağıtımında ki hedeflerin tutmadığı, bölgesel maliyet farklarının kapatılmadığı, dürüst abonelerin kayıp kaçağı ödemeye devam edeceği açıkça itiraf ediliyor. Bu elektrik dağıtım özelleştirilmesinin hatalı yönetildiğinin, kayıp kaçağın yine abone sırtına yükleneceğinin bir kanıtıdır. Maddeyle fiyat eşitleme mekanizmasının süresi beş yıl daha uzuyor ve Cumhurbaşkanına 2025’ten sonra bu süreyi beş yıl daha uzatma yetkisi veriliyor yani 2013’ten 2025’e hatta 2030 sonuna kadar. Sanayi yoğun bölgelerde ve yoksul bölgelerde kaçağı engelleyemiyor, elektrik fiyatını da düşüremedikçe kaçak katlanıyor ne yazık ki. Tıpkı kaçak alkol gibi kaçak elektrik de yoksulluktan, maliyetlerden, yüksek vergilerden besleniyor aslında. Satın alma gücüne göre Avrupa’nın en pahalı elektriğini bizim tükettiğimiz çok açık. 2013 nere, 2025 nere? 2013’te hatalı dağıtım özelleştirmesinin sonuçlarıyla beraber elektrikte ulusal tarife uygulamasına, fiyat eşitleme mekanizmasına geçilmişti ve bu, mecburen doğrudu. Bu mekanizma, önce Bakanlar Kurulu kararıyla 2015 sonundan 2020 sonuna kadar uzatılmıştır. AKP iktidarı Yargıtayın 2014’teki şu kararını ne yazık ki dinlemedi: “Hırsızlamak suretiyle kullanılan elektrik bedellerinin kurallara uyan abonelerden tahsili yoluna gitmek hukuk devleti ve adaletle bağdaşmamaktadır.” Yargıtay kararına karşılık, 17 Haziran 2016’da kayıp kaçak bedelinin tahsilini yasal kılıfa büründüren bir hukuksuz kanun çıkarıldı. Anayasa Mahkemesinin skandal bir kararla iptal etmediği 6719 sayılı Yasa’yla kayıp kaçak bedellerinin iadesi konusunda karar vermeye başlayacak mahkemelerin önüne geçilmiş ve o maddenin derdest davalara uygulanacağı kanuna yazılmıştır. 2015’ten 2020’ye ne oldu? İktidar “Ben bu sürede dağıtım özelleştirmesi, kayıp kaçak ve tahsilat sorununu çözeceğim.” demişti ama yapamadılar.

Şimdiki teklifle fiyat eşitleme mekanizmasının uygulanacağı süre beş yıl daha uzatılıyor: 31/12/2025. Üstelik de Cumhurbaşkanına bu fiyat eşitleme mekanizmasını bir beş yıl daha yani 31/12/2030'a kadar da uzatma yetkisi veriliyor.

Teklifin 44'üncü maddesiyle, yatırımlar için ödenen teminatlar yakılmıyor, sahibine iade ediliyor. O zaman, iade ettiğinize göre, teminat diye almanın da bir anlamı da kalmıyor artık. Elektrik santrali kurmak için başvurmuş, ön lisans ve lisans alan ancak yatırımı yapamayanların isterlerse ön lisans ve lisanslarıyla başvuruları sonlandırılacak ve teminatları iade edilecek. Demek ki teminat almamışız o zaman, buradan o anlam çıkıyor. Bir tarafta yoksul vatandaşı kullanmadığı elektriği "kaçak elektrik" adı altında parayı ödetip yoksullaştıracağız, diğer tarafta da enerji patronları zenginleşecek. Bu, kabul edilebilir bir durum değildir arkadaşlar.

Hepinize teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Tacettin Bayır'a teşekkür ediyorum.

Saat 20.15'te toplanmak üzere birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati: 18.58

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 20.16****BAŞKAN: Mustafa ELİTAŞ (Kayseri)****BAŞKAN VEKİLİ: Fahri ÇAKIR (Düzce)****SÖZCÜ: Ahmet ÇOLAKOĞLU (Zonguldak)****KÂTİP: İffet POLAT (İstanbul)**

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın milletvekilleri, Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun 27’nci Dönem 10’uncu Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Birinci Oturumumuzda siyasi parti grupları adına ve Komisyon üyesi milletvekillerimizin görüşlerini...

Vehbi Bey, siz mi konuşacaksınız?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Evet.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Vehbi Bey söz istedi, ona söz veriyorum.

Buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Değerli Başkanım, teşekkür ediyorum.

Bugün burada Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’ni tartışıyoruz Komisyonumuzda.

Bu söz konusu teklifle 3213 sayılı Maden Kanunu’nun 5 ayrı maddesinde, 4646 sayılı Doğalgaz Piyasası Kanunu’nun 4 ayrı maddesinde, 5346 sayılı YEK Kanunu’nun 12 ayrı maddesinde, 5686 sayılı Jeotermal Kaynaklar ve Doğal Mineralli Sular Kanunu’nun 5 ayrı maddesinde, 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu’nun 15 ayrı maddesinde düzenlemeler yapılıyor. Ben burada 3213 sayılı Maden Kanunu üzerindeki görüşlerimi biraz daha fazla bildirmek için bulunuyorum.

Bu kanun, 1985 yılında yürürlüğe girmiş, o tarihten bugüne -20’si 2002’den sonra olmak kaydıyla- tam 23 kez değiştirilmiş. Kanunun kendisi toplamda 52 maddeymiş ancak bu süreç içerisinde bu 23 değişiklikle 19 ek madde, 44 geçici madde olmak üzere toplam 63 yeni madde eklenmiş.

Ben, alt komisyonunun raporlarına da baktım. O raporlarda, tutanaklarda, zannederseniz, Maden Mühendisleri Odası bir şeyden bahsetti -doğru mu, bilmiyorum, burada bürokratlara sormak lazım, Bakanlık temsilcilerine sormak lazım- şu anda, Bakanlık bürokratlarının yeni bir maden kanunu üzerinde çalıştığından bahsetti, en azından ben o şekilde okudum. Bu, doğru mudur, bilmiyorum. Eğer, bu doğruysa, böyle bir çalışma varsa o zaman biz niçin bu 3213 sayılı Maden Kanunu’nun 5 maddesini değiştirmek için şu anda çalışma yapmaktayız?

Bu 5 değişiklikle ruhsat uzatım taleplerine Bakan onayıyla on iki aylık süre esnekliği kazandırılmak isteniyor. Ruhsat bedeli ödemelerindeki cezalar hafifletilecek. Rutin işletme faaliyetlerinin kesintiye uğramaması için bazı iş ve işlemlerde Hazine ve Maliye Bakanlığından alınan “Borcu yoktur.” yazısının aranmaması söz konusu. Ruhsat devirlerinde alınmak zorunda olan ÇED izni ve iş yeri açma izinlerinin ruhsat devirlerinde muhafaza edilmesi gibi konularda birtakım kolaylıklar getiriliyor. Yani biz bugün burada maden işletmelerine, madencilere bol bol kolaylıklar getirmek için bir araya gelmiş durumdayız. Geçmişte baktığımızda da onlarca düzenlemede maden işletmecilerimize, maden sanayicimize bol bol kolaylıklar getirmiştir.

Yer altında çalışan madencilerimize Soma katliamının ardından en az 2 asgari ücret ödenmesine karar verildi. Ki bu hakikaten yerinde bir karardır, doğru bir uygulamadır. Mesela, bu 2 asgari ücretten 1 tanesini şu anda devlet ödemekte. Ayrıca, KDV istisnaları, gümrük vergisi muafiyetleri, vergi muafiyeti, sigorta primi iş veren muafiyeti, yatırım yeri tahsisi, faiz desteği gibi muafiyetler, istisnalar ve destekler mevcut. Amaç ne? Amaç, bu kanun teklifinin genel gerekçesinde belirtildiği gibi, maden sektöründe faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektör yatırımcılarının faaliyetlerini daha sağlıklı ve hızlı şekilde gerçekleşmesini temin etmek amacıyla ihtiyaca yönelik düzenlemeler yapmak. Yani maden şirketlerinin faaliyetlerinin daha sağlıklı ve hızlı şekilde gerçekleşmesini temin etmek için ihtiyaca yönelik düzenlemeler yapıyoruz ve biz bunu sıklıkla yapıyoruz. Bugün burada yapmaya çalıştığımız da bu.

Peki, madenlerde çalışan işçilerimiz için ne yapıyoruz, neler yaptık bugüne kadar? Göz göre göre gelen Soma maden faciasından sonra, 301 madencimizi kaybettikten sonra hafta sonu tatili verdik, 2 asgari ücret verdik, başka? Bir de bu temmuz ayında yaptığımız düzenlemeyle Soma Kömürleri AŞ'nin mağdur ettiği 2.800 işçinin yıllardır alamadıkları kıdem ve ihbar tazminatlarını yani haklarını hak sahiplerine teslim ettik. Ben bunu önemsiyorum, önemli bir şey yaptık ve bu konuda Komisyonumuzun da katkı vermesini önemsiyorum. Temmuz ayındaki düzenleme esnasında bir konunun altını çizmiştim hem Komisyon çalışmalarında hem de Genel Kurulda; evet, bu düzenleme önemli, hakikaten önemli ancak biz bu düzenlemeyle Soma'daki mağduriyeti, Ermenek'teki mağduriyeti, Türkiye'deki madencilerin mağduriyetini tam anlamıyla gidermiş olmayacağız demiştim, eksik kalacağımı demiştim, hakikaten de eksikti. Çünkü Soma'da Uyar Madencilikten sekiz yıldan beri birikmiş maaşlarını, kıdem tazminatlarını, ihbar tazminatlarını, sakatlık ve ölüm tazminatlarını alamayan 740 işçimiz daha var. O gün o işin temsilcileri bu Komisyon çalışmalarına gelmişti, burada ikili görüşmeler yaptı, milletvekilleriyle görüştüler, Grup Başkan Vekilleriyle görüştüler, bu çatı altında Uyar Madencilik işçilerine birtakım sözler verildi, bu mağduriyetin bir şekilde giderileceği konusunda birtakım sözler verildi. Bu ve buna benzer sözler geçmişte de esasında verilmişti. 2015 yılında Uyar Madenin mağdurları, Uyar Madencilik'in mağdur ettiği işçiler Meclise gelmişlerdi, Mecliste eylem yapmışlardı ve o günkü Başbakanımız, bugünkü Cumhurbaşkanımızla bir görüşme gerçekleştirmişlerdi. Benim bildiğim, oradaki canlı şahitler de bunu söylüyorlar; o günkü Başbakanımız, bugünkü Cumhurbaşkanımız bu mağduriyetin mutlaka giderileceği konusunda işçilerimize sözler vermişti. Aradan zaman geçti ancak bunca mücadeleye rağmen sorun giderilmedi ve artık bıçak da kemiğe dayandı. Geçtiğimiz günlerde Uyar mağdurları, Ermenek'teki yoldaşlarıyla birlikte eş zamanlı, iki koldan Ankara'ya yürüyüş başlattı. Ancak yürüyüşleri Manisa Salihli'de kolluk güçleri tarafından durduruldu. En çok sevindiğimiz nokta Salihli'de herhangi bir sıkıntı yaşanmadı, Salihli'deki kolluk güçleri ile madenciler kötü manzaralara sebebiyet vermediler; gözaltı oldu, yedi saat boyunca gözaltında kaldılar, ifadelerinin arkasından serbest bırakıldılar ancak Ermenek'teki madenciler, Soma'daki madenciler kadar şanslı değildi, orada bütün Türkiye'nin kamuoyunu, vicdanını rahatsız eden görüntüler ne yazık ki yaşandı.

Değerli Başkan, bu insanlar -bahsetmiş olduğum bu insanlar, Uyar Madencilik mağdurları-yıllarca hukuk mücadelesi verdiler, yedi-sekiz yıl boyunca hukuk mücadelesi vermek zorunda kaldılar. Sonunda haklı oldukları mahkemelerce tescillendi, bu insanların ellerinde mahkeme kararı var. Bu madencilerimizin bir kısmı maden kazası geçirmiş ve ne yazık ki uzuvlarını kaybetmişler. Manisa milletvekillerimiz biliyor, ne yazık ki gözlerini kaybeden, bacaklarını kaybeden, maden kazasında ölen yurttaşlarımız var. Bunların büyük bir kısmı -madende çalışmak zor, yeraltında çalışmak zor- ciğerlerini bu çalışma esnasında kaybetmişler, birçoğu malulen emekli, şu anda 1.800-1.900 lira emekli maaşı alarak -çalışmıyorlar da kendileri- hayatlarını devam ettirmeye çalışıyorlar. Kazalarda ölmüş madencilerimiz var, yakınları var; babalarının hakkını, eşlerinin hakkını, ölüm tazminatlarını alamamış

insanlar var. Uyar Madencilik'in mağdur ettiği işçilerden 10 kişi daha sonra 301 madenciye mezar olan Eynaz Maden Ocağı'ndaki o kazada hayatını kaybetmiş. Bu insanlar, Uyar Madencilikten alacaklarını alamadan rahmetli olmuş.

Kısaca, ortada büyük bir mağduriyet var ve bu mağdurların sesini duyurmak için bir yürüyüş yapmak istiyorlar ve ne yazık ki buna izin verilmiyor. Ancak izin verilmemesi, sorunları da çözmemiş. İşin kötüsü, işin vahim tarafı, bunca mağduriyete sebebiyet veren Uyar ailesinin, bunca teşvik verdiğimiz, bunca istisna tanıdığımız, kolaylıklar sağladığımız maden sektöründe çeşitli isimlerde çalışmaya devam ettiği iddia ediliyor; bunu işçilerimiz iddia ediyor. Hatta son dönemde bu aileye 2 ayrı maden sahası tahsis edildiği de söylenmekte, iddialar arasında. İronik olan, hatta trajik olan ne biliyor musunuz? Biz burada, daha önce olduğu gibi, maden şirketlerine birtakım kolaylıklar sağlamak için toplandık, tartışıyoruz. Teklif sahibi milletvekillerimiz, maden şirketlerinin faaliyetlerini daha sağlıklı ve daha hızlı sürdürmeleri için bir kanun teklifi hazırlamışlar ve bu teklif kanunlaşırca bunca mağduriyete sebep olan Uyar ailesi, belki de -bu iddialar doğruysa- bu kolaylıklardan faydalanacaklar. Yani biz burada maden şirketlerine kolaylıklar sağlıyoruz, birtakım avantajlar sağlıyoruz; bir tane şirket var, bir aile var Uyar ailesi, bu kadar mağduriyete sebebiyet vermiş, hâlen daha bu şirketin, bu ailenin burada, bu ülkede madencilik yaptığı iddia ediliyor. Ben, bunu içime sindiremiyorum. Eğer bizim burada yapacağımız kolaylıklardan, hızlandırmalardan bu şirket faydalanacaksa ben bunu içime sindiremiyorum ne yazık ki. Şu anda Salihli'de işçi temsilcileri oturma eylemi yapıyorlar. Demin bahsettiğim, içlerinde iki gözünü, iki kolunu, iki bacağına kaybetmiş kardeşlerimiz de var; dışarıda, Soma'da, Ermenek'te mağdur edilmiş madencilerimizin çığlıkları var; önümüzde ise Maden Kanunu... İnanın, bu durum benim vicdanımı kanatıyor. Eminim sizin de vicdanınızı kanatıyordur.

Değerli Başkan, değerli milletvekilleri; bu, vicdana ters durumla ilgili bir şeyler yapmalıyız, bir şeyler yapmak için çaba göstermeliyiz ve ben, bir şeyler yapabileceğimize de inanıyorum. İşçiler, Enerji Bakanlığıyla görüşme talep etmişlerdi, bildiğim kadarıyla bu görüşme yaşanmadı; daha sonra TKİ Genel Müdürüyle bir görüşme yaptılar; oradan da bir şey çıkmadı. İşçilerimiz hâlen daha bu sorunun çözüm yeri olarak Meclisi görüyorlar ki haksız da sayılmazlar; bu Meclis, bu yüce Meclis Türk halkının Meclisi. Evet, Meclis çözüm yeri olabilir, olmalıdır da. Bu konuda daha önce, temmuz ayında siyaset kurumu inisiyatif almıştı, Meclis inisiyatif almıştı, Sayın Başkanımız inisiyatif almıştı ve 2.800 insanın alacaklarını, haklarını vermiştik. 23 Temmuz'du zannedersen o kanun teklifi geçtiği zaman. Benim çocuğumun doğum tarihi 23 Temmuz, yanında olamadım ve üzülmüştüm; çocuğumun yanında olamadığıma üzülmüştüm ve bunu paylaştım sosyal medyada. Bir madenci yakını altına "Evet vekilim, siz bugün belki çocuğunuzun yanında değilsiniz ama emin olun 2.800 ailenin çocuklarını güldürdünüz." yazmış. Bu Meclis çatısı altında biz, 2.800 ailenin çocuklarını güldürdük.

Şimdi, aynı şekilde mağdur olan Uyar Madencilik mağdurları da aynı özveriyi, aynı anlayışı Mecliste bizlerden beklemekte. Geçen hafta bu insanlar Meclise geldiler, siyasi partilerin Grup Başkan Vekilleriyle görüşmeye çalıştılar. Bildiğim kadarıyla, MHP'nin ve Adalet ve Kalkınma Partisinin Grup Başkan Vekilleriyle görüşemediler. En büyük talepleri, iktidar partisiyle ve Meclis Başkan Vekiliyle görüşmekti. Şu an aldığım habere göre, yarın büyük ihtimalle buraya gelecekler ve bu görüşme olacak. Saat 17.00'de olacaktı zannedersen. Umarım, bu görüşmeden istenilen sonuç çıkar çünkü Özlem Hanım'ın bu konuda hassas olduğunu daha önceki çalışmalarımızda, daha önceki konuşmalarımızda biliyoruz. Bu konuda da bizim Komisyon olarak üzerimize düşen -Komisyonda görev alan her siyasi partiden milletvekili arkadaşımız var- görevi yapmamız gerektiğine ben inanıyorum. Teklifin tümü üzerinde söyleyeceklerim benim bunlar. Daha sonra maddeler hakkında da görüşlerimi aktarmaya çalışacağım.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Bakırhoğlu’na teşekkür ediyorum.

Komisyon üyesi arkadaşlarımızın söz talebi bitmiştir. Şimdi değerli milletvekili arkadaşlarımıza söz vereceğim.

Sayın Tanal, buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Değerli milletvekili arkadaşlar, değerli Bakanlık temsilcileri, basın mensupları; hepinizi saygıyla hürmetle selamlıyorum.

Şimdi, Değerli Başkanım, tabii, maddelere geçmiyoruz ama örnek bazında söyleyeceğim. Türkiye Cumhuriyeti devleti kurulduğu tarihten bugüne kadar yaptığı tüm yasalarında övünerek para birimi olarak Türk parasını kullanmıştır. 2020’nin Türkiye’sinde “Yerliyiz ve milliyiz.” diyen bir iktidar mevcut olan kanun teklifinin 22’nci maddesinde ABD dolarını esas almaktadır. Değerli arkadaşlar, biz sömürge bir ülke değiliz; sömürge bir ülke değil isek, bağımsız bir ülkeyssek -kanun yapma tekniği açısından bir devletin onuru, bağımsızlığı kullandığı para birimiyle ölçülür; burada ben bunu şiddetle reddediyorum Değerli Başkanım- burada biz Türk parasının yerine ABD dolarını kullanamayız ölçüt olarak. Biz kendimizin neyine güvenemiyoruz? Yeri geldiği zaman biz diyoruz ki: Biz büyük devletiz, biz yerli devletiz, milli devletiz. Nerede kaldı yerliliğimiz, milliliğimiz? Demek ki kendi ekonomimize biz güvenemiyoruz. Kendi ekonomimize güveniyorsak para birimi olarak doları buradan çıkarmanızı sizden istirham ediyorum Değerli Başkanım. Siz bakanlık da yaptınız. Devletimizin bu anlamda bugüne kadar böyle bir...

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Çıkıyoruz onu.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Çıkariyorsunuz ama ben söylemeden önce, bunun yazılmaması lazımdı.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Yasada çıkıyor zaten.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ya, çıkmıyor üstadım. Burada alt komisyonda da var, üst komisyonda da var. Lütfen, benim sizden ricam: Önemli olan, Mahmut Tanal söylemeden bunun çıkarılması lazımdı. Bunun akla gelmemesinden rahatsızım. Nasıl akla gelmez? Buna isyan ediyorum, kabul edemiyorum ben. Bu devletin on bir yıl -ilkokul, ortaokul, lise- nohut ve makarnasıyla büyüyen bir vatandaş olarak bunu kabul edemiyorum değerli arkadaşlar; bu bir.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Gerekçede yazıyor zaten.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bitireceğim. Hiç gerekçesi olamaz. Hiçbir gerekçede Türk parasının yerine yabancı para birimi kabul edilemez.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Tanal, Türk parasına döndürdüğümüz gerekçede yazıyor zaten.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Devam edeceğim Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Teklif metninde var.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Geliyoruz... Burada Enerji Bakanlığından yetkililer var. Arkadaşlar, Enerji Bakanlığında yetkililer var ama üç zamanlı elektrik tarifnamesi var. Üç zamanlı değil mi? 22’nci maddenin son fıkrasındaki “EPDK tarafından TL kuruş/ kWh olarak ilan edilen kendi abone grubuna ait perakende tek zamanlı aktif enerji bedeli...” Peki, siz en yüksek bedeli niye buraya koyuyorsunuz? Sebebi ne? Gerekçesi ne?

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Siz evde kaç zamanlı kullanıyorsunuz Sayın Tanal?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben dilekçe verdim, ekonomik anlamda...

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Üç zamana mı dönüyorsunuz?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben dilekçe verdim, bunu da ben vatandaşa önerdim. Genel Kurulda dilekçe verdim.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Bak, o vatandaşlar yarın sizin kapınıza gelir, aradaki farkı isteyebilir. Dikkat edin.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bakın, işte ben onu söylüyorum zaten, burada yazık günah.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Kullanmadığımız için, üç zamanlıyı kullanmadığımız için bilmiyorsunuz diyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bitireyim Başkanım. Özür dilerim, ben polemiğe girmek istemiyorum.

Geliyoruz, yine aynı şekilde... Ya, Cumhurbaşkanına yazık günah değil mi? Düşünebiliyor musunuz, bu kanun teklifinin içerisinde "...tek zamanlı aktif enerji bedelini geçmemek üzere uygulanacak fiyat ile uygulamaya ilişkin usul ve esaslar Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenir." diyor 13'üncü maddenin ikinci fıkrasında. Burada bakanlık yok mu arkadaşlar? Yani her şey Cumhurbaşkanlığı... Ona da yazık günah ya! Olacak bir iş değil Değerli Başkanım.

Değerli Başkanım, geliyoruz 9'uncu maddede "yabancı şirketlerin Türkiye'de..." demişsiniz, güzel ama Allah rızası için bir de mütekabiliyet esası koyun, mütekabiliyet esası koyalım. Efendim, biz onların kurduğu şirketlere burada, bizim ülkemizde şube açmasına izin vereceğiz. Peki, acaba izin verdiğiniz ülkeler, bizim Türkiye'deki şirketler gidip orada şube açarsa o mütekabiliyet esasına izin verecekler mi? Yok. Yani bu neye benzedi? Türkiye'de gayrimenkul alan vatandaşlık kazanıyor. Yani mütekabiliyet esasını koymakta yarar var Değerli Başkanım.

Burada kısacası şöyle söyleyeyim ben: 1'inci maddesi Anayasa'nın 10'uncu maddesindeki eşitlik ilkesine ve 2'nci maddesindeki -hukuk devleti- hükme aykırı. 3'üncü maddesi Anayasa'nın 10'uncu maddesine ve 2'nci maddesindeki "Türkiye Cumhuriyeti devleti hukuk devletidir." ilkesine aykırı. Burada, 3'üncü maddesi, ruhsatsız çalıştırma anlamında Anayasa'nın 17'nci maddesine ve hukuk devleti ilkesinin olduğu 2'nci maddesindeki hükümlere aykırı. 12'nci maddesinde Cumhurbaşkanına yetki vermişiz, 40'ıncı maddesinde yetki vermişiz, 14'üncü maddesinde bakana yetki vermişiz yani burada yetki karmaşası var. 24'üncü maddesinde kaç tane firma bundan yararlanıyor ve hangi firmalar bundan yararlanıyor? Bunları anlatmanızı da istirham ediyorum, mümkünse, anlatırsanız sevinirim. 40'ıncı maddesi, yine, Anayasa'nın 10'uncu maddesine ve 2'nci maddesindeki hukuk devleti ilkelerine aykırı.

Gelelim usulle ilgili açıklamalarıma Değerli Başkanım: Mademki biz doğal gazı konuşuyoruz ve elektrik piyasasını konuşuyoruz. Yine, doğal gazla ilgili, ben, Türkiye Büyük Millet Meclisinde -27/4, (2/3079) esas numaralı, 18/8/2020 tarihinde- vatandaşların elektrik dağıtım şirketlerine olan ferî borçlarının terkin edilmesi ve asli borçlarının yapılandırılmasına yönelik kanun teklifi vermişim. Bu kanunla bağlantılı olduğu için bununla birleştirilmesini talep ediyorum.

İki: Yine -27/2, (2/558) esas numaralı, 9/7/2018 tarihli- Düzce ilimizin doğal sit alanı ilan edilmesi ve Düzce ilinde doğal gaz kullanımının yaygınlaştırılması için oradaki doğal gaz bedelinin yüzde 50 devlet desteğiyle ve Düzce il ve ilçelerindeki yeşil kart sahipli olan kişilere aynı yardım olarak sunulan yakıt yardımlarının doğal gaz yardımı şeklinde yapılması, Düzce ili ve ilçeleri genelinde katı yakıt ve

sıvı yakıtların kullanımına sınırlandırma getirilmesi... Bunu da getiriş amacımız şu Sayın Başkanımız: Değerli Fahri Başkanımız, kendisi Düzce Milletvekilimiz, Düzce'yi de çok iyi bilir. Düzce hakikaten tarımıyla, doğasıyla, yeşilliğiyle... “Yeşil Düzce” yazar zaten hem batı hem doğu girişinde ve bir ova yerine kurulu, oradaki o dağların yüksekliği nedeniyle kışın havanın en fazla kirli olduğu bir ilimiz. Bu da nedir? Hem ekonomik anlamda vatandaşımız dar gelirli ve aynı zamanda şehrin ova yerinde kurulması nedeniyle yani bir rüzgâr kanalı olmaması nedeniyle havası kirli. Peki, bizde mevcut olan depolama kapasitesi yetersiz olduğu için hem ülkelere bu doğal gazın parasını veriyoruz ama o kadar doğal gaz da tüketemiyoruz, tüketemediğimiz doğal gazın da parasını elin gâvuruna vermiş oluyoruz. Peki, bunu böyle yapacağımıza biz bu doğal gazımızı tüketelim. Düzce'nin bu özel durumu nedeniyle bir kanun teklifi verdim -27/2'de, (2/558) esas numaralı, 9/7/2018 tarihli- ve bu da şu anda yine aynı şekilde Komisyonumuzda. Benim sizden ricam: Sayın Fahri Bey, siz Düzce Milletvekilisiniz. Cumhuriyet Halk Partisi Milletvekili bu kanun teklifini vermiş ve bunu kanunlaştırmak istemiyorsanız lütfen siz imza atın, ben geri çekeyim, bunun iyiliği size ait olsun, bunun sevabı size ait olsun, vatandaşımıza bir iyilik yapalım. Yani benim bu kanun teklifimi de mevcut olan bu tekliflerle birleştirmenizi talep ediyorum ben.

Maalesef, kanunumuzda ne yapıyoruz biz? Yine, aynı şekilde, doğal gaz harcamalarını özel tüketim vergisi kapsamına almışız. Arkadaşlar, doğal gaz artık medeni ve uygar bir ihtiyaç. Bu harcamanın özel tüketim vergisi kapsamının dışına alınması lazım. Biz tam tersini yapmışız, ne yapmışız? Pırlanta, yakut, efendim elmas ve özel taşlar özel tüketim vergisinin kapsamının dışında, burada doğal gazı da biz özel tüketim kapsamı içerisine almışız. Kanun teklifi verdik, bunu özel tüketim vergisinin kapsamının dışına çıkarın. Sizden bu kanun teklifimizi de yine bu kanunla birleştirmenizi istirham ediyorum.

Bir başka husus (27/3), (2/2914) 28/5/2020 tarihinde, burada temel gıda ve temizlik maddeleri ile elektrik, doğal gaz, su ve internet hizmetlerine KDV'nin yüzde 1 oranında uygulanmasını talep etmişiz ama mevcut olan KDV uygulaması çok yüksek. Yine bu kanunla direktman bağlantılı olduğu için bunun da birleştirilerek görüşülmesini sizden istirham ediyorum.

Yine bir başka kanun teklifimiz (27/2), (2/1690) 31/1/2019 tarihinde Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Gelirleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nde elektrik faturalarındaki TRT payının kaldırılmasını talep etmişiz. Bu kanunla direktman bağlantılı, sizden istirham ediyorum, bununla birleştirilmesini talep ediyorum.

Bir başka kanun teklifimiz yine (27/4), (2/3075) 13/8/2020 tarihli. Devlet tarafından yapılacak destekleme ödemesi almaya hak kazanan çiftçilerin -bugün çok konuşuldu bu Değerli Başkanım- vadesi geldiği hâlde ödenmeyen sulama, işletme ve bakım ücreti veya su kullanım hizmet bedeli borcu veya münferiden tarımsal sulamada kullanılan elektrik enerji borcunun destekleme ödemelerinden mahsup edilmesinin önüne geçilmesi amacıyla dedik ki: “İlk önce devletin verdiği bu desteklemeleri siz kaynaktan keserek vatandaşın elektrik ve sulama parasına mahsup etmeyin.” Yani bu ne oluyor? Âdeta devlet şunu yapıyor: Yani elektrik idaresinin, sulama birliklerinin parasını güvenceye alıyor. Siz de serbest meslek erbabısınız, Sayın Başkanım da yine aynı şekilde serbest meslek erbabı. Sizin işletmelerinizde, siz birisine mal sattığınız zaman devlet onun ödemesinin garantisini size veriyor mu, vermiyor. Siz paranızı alamadığımızda ne yapıyorsunuz? Ya çek alıyorsunuz icra...

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Tanal'a müracaat ediyoruz.

MAHMUT TANAL (İstanbul)– Nasıl efendim.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Tanal avukatımız olsun, tahsil etsin diyoruz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani herhangi bir avukata, Mahmut Tanal olmayabilir, bana vekâlet vermezsiniz Sayın Başkanım. Yani işin esprisiydi tabii ki. Ama ne olur, hukuka müracaat edilir, yasal yoldan “Git kardeşim sen hakkını tahsil et.” denilir. Biz burada elektrik şirketler ile sulama birliklerine ne diyoruz: “Devlet bak destekleme veriyor, senin paran orada güvencede.” Arkadaşlar, destekleme vermenin asıl amacı çiftçiye kamu hizmeti için, daha iyi bir verim alabilmesi için, diğer ülkelerdeki çiftçilerle rekabet edebilmesi için. Ama biz bunu ne yapıyoruz? İnanın bu destekleme primleri -evet, devlet veriyor, devletin cebinden çıkıyor- asıl amacına gitmiyor, amacı doğrultusunda kullanılmıyor, elektrik firmaları, sulama birlikleri kaynaktan ödedikleri, tahsil ettikleri için çiftçi orada mağdur oluyor. Bu kanun teklifimiz de yine bununla direktman bağlantılı olduğu için birleştirilmesini talep ediyorum.

Bitiyor Sayın Başkanım. Yine bir başka kanun teklifimiz (27/2), (2/1691) 31/1/2019 tarihli, elektrik faturalarına yansıtılan -bu çok önemli Sayın Başkanım, çok çok önemli- ve abonelerden tahsil edilen dağıtım bedelinin tamamının kaldırılması. Ya arkadaşlar, hepinizin evine, iş yerine elektrik faturası geliyor, içine baktığımız zaman dağıtım bedeli var. Aynı binada 10 kişi oturan var, 100 kişi oturan var, bakıyorsunuz hepsine dağıtım bedeli... İnan ki uçakla gitseniz o para gitmez. Sebepsiz zenginleşmedir arkadaşlar, haksız bir zenginleşmedir bu. Yani bunun bedelini mektupla koysanız o kadar tutmuyor. Bu para, bedel nereden getiriliyor? Bu kanunla direkt bağlantılı, bunun da kaldırılmasına yönelik kanun teklifi verdik. Hani biraz önce arkadaşlar dedi ya: “İnsan odaklı, vatandaşımıza ne getiriyor, ne götürüyor?” işte bu yazdıklarım, söylediklerim vatandaşımıza ne getirip ne götürdüğü. Sayın Cumhurbaşkanı her zaman diyor ki: “Efendim, biz bu coronavirus döneminde vatandaşımıza iyi bir paket getiriyoruz.” Aslında bu okuduğum kanun teklifleri çok iyi bir paket. Bunların bir kanun teklifinde birleştirilmesini istihham ediyorum.

Son teklifimiz şu: (27/3), (2/2186) 11/9/2019 tarihli, yine konut ve iş yerlerine yönelik ticari amaçlı olmayan perakende doğal gaz teslimlerinin katma değer vergisinin dışında tutulmasını talep ediyoruz. Şimdi, arkadaşlar, yani burada siz, getirilen bu kanun teklifiyle maden şirketlerine, elektrik firmalarına işte, KDV’den istisna ediyorsunuz, muafiyetler tanıyorsunuz vesaire. Ya, bu insanlar ticaretle uğraşmıyor, normal, sade vatandaş. Ticaretle uğraşmayan vatandaşın bu yerlerdeki doğal gazla ilgili yine KDV’lerinin bunun dışında tutulması için kanun teklifi verdik, bu kanun tekliflerinin görüşülmekte olan bu yasa teklifiyle birleştirilerek birlikte görüşülmesini istihham ediyorum.

Sayın Bakan Yardımcımız, evet, bize bu dağıtıma esas gerçekleşen kayıp enerji oranlarını belirttiler. Ben Şanlıurfalıyım, Güneydoğuluyum, bugüne kadar bu burada konuşuldu “Güneydoğu’da hırsızlık yapılıyor, elektrik...” Ben bunu şiddetle reddediyorum. Burada Güneydoğulu ve Doğu Anadolu insanların bu şekilde ithamı kabul edilebilir bir durum değil. Sosyal devlet ilkesi uyarınca bölgeler arasındaki eşitsizliği gidermek devletin borcudur. Anayasa’mızın 5’inci maddesine göre vatandaşın huzur ve mutluluğunu sağlamakla devlet yükümlüdür, devlet yükümlüdür. Bölgeler arasındaki bu gelir uçurumunu kim yarattı? Benim babam yaratmadı ki, bunu bugüne kadarki iktidarlar yarattı. Yani bugünkü AK PARTİ, önceki, hangisi varsa, hepsi var işin içinde. Yani bunu...

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – CHP de dâhil.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Hepsi var arkadaş, hiç kusura bakmayın, lâmi cimi yok bu işin, hepimizin bunda kusuru var, hepimizin burada hatası var. On sekiz yıldan beri burada iktidardasınız, gelin hep birlikte bunu düzeltelim. Yani siz bu konuyu “Düzeltilim.” dediniz de biz size destek mi vermedik?

ŞAHİN TİN (Denizli) – Biz çağırıyoruz, siz gelmiyorsunuz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Burada Bakan Yardımcısından benim istirhamım şu: Değerli Bakan Yardımcım, sizden istirham ediyorum Allah rızası için, kayıp ne kadardır, kaçak ne kadardır? Bizi töhmet altında bırakmayın. Burada şirketler yatırım yapmayarak –sizin tarifinizle- elektriğin üretildiği yerden evimize veya iş yerimize gelinceye kadarki kayıp oranları ile kaçak dediğiniz oranların karşılaştırmasını görmek istiyoruz. Aksi takdirde şunu düşüneceğim ben: Bu şirketlerin ayıplarını, kayıplarını kapatmak için vatandaşı zan altında bırakıyorsunuz. Açık ve net söylüyorum ve bu anlamda da o bölgedeki... Arkadaşların hepsi diyor ki: “Efendim, bölgesel tarifeye geçelim.” E, geçelim “Geçmeyelim.” diyen mi var? Ama sosyal devlet olarak ekonomik bölgesel eşitsizliği kaldırmak zorundasınız. Aksi takdirde bu tür bir uygulamayla terör örgütlerine malzeme vermiş oluruz. Bir ülke içerisinde bölgeler arasında bu kadar gelir uçurumu olur mu? Yani şu anda biz ekim ayındayız, bugün ekimin kaçığı? 20’si. Arkadaşlar, öğrenciler hâlen tarlada, kimisi soğan topluyor, kimisi patates topluyor, kimisi pamukların o son kozalaklarını topluyor; okula gidemediler arkadaşlar. Türkiye’de o mevsimlik tarım işçilerinin çocukları her yılın nisan başı ve ekimin de sonunda yani kasımın başında ancak okula gidebiliyor; yazık günah değil mi? Bunu yaratan kim? Bugüne kadarki tüm siyasi iktidarların vebali vardır. Atatürk Barajı, ışıklar içerisinde uyusun, rahmetli Demirel yaptı; ya, yüzde 20’si bitti arkadaş, yüzde 80’i hâlen duruyor. Yazık günah değil mi? Şanlıurfa’da hâlen elektrik yok, 2020 Türkiye’de köylerinde elektrik yok, yol yok, su yok. Bunu da gündeme getirdiğiniz zaman “Efendim, ya, muhalefet bunları dile getiriyor.” diyorsunuz. Arkadaş, ben dile getirmeye devam edeceğim. Bu eşitsizliğe, bu adaletsizliğe isyan ediyorum. O bölgede yetişmiş olan bir çobanın oğlu Atatürk cumhuriyeti sayesinde okuyup buraya geldiye onların hakkını hukukunu savunmak benim ve benim gibi arkadaşların namus borcudur.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Tanal, teşekkür ediyorum.

Bir not düşmek istiyorum. Burada hiçbir milletvekili arkadaşımız “Bölgelerde hırsızlık yapıyor.” diye hiçbir bölge insanını itham altında bırakacak konuşma yapmadı.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Tutanaklardan çıkarabiliriz.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Bakarsınız tutanıklara. Sadece şöyle oldu: Yargıtayın 2014 yılında verdiği karar çerçevesinde yaptığımız düzenlemeyle “Hırsızlama yapanları affedelim.” diye bir cümle kullanıldı. O cümle de iktidar partisi grubu tarafından kullanılmadı.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Ben de “Hırsızlıkla suçlanıyor.” dedim.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Ben de o şeyde kullanılmadı yani Güneydoğu’daki arkadaşlarımızın veya bu şeyleri ödemeyenlerle ilgili. Eskiden biliyorsunuz bu kanun hükümleri çerçevesinde kaçak elektrik kullanmak hırsızlık hükümlerine tabiydi -hukukçusunuz siz, bilirsiniz- ve hapis cezasını gerektiren bir durumdu. Bunu daha sonra biz kaldırdık, sanıyorum 2013 yılında bu düzenlemeyi kaldırdık, hırsızlıktan çıkardık ve hapis cezasını ortadan kaldıran bir düzenleme yaptık.

Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi İzmir Milletvekilimiz Sayın Murat Çepni.

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Teşekkürler Başkanım.

Ben de bütün katılımcı arkadaşları selamlıyorum.

Evet, şimdi, tabii önemli bir tartışma yapıyoruz yani Komisyonumuz da çok önemli bir Komisyon. En nihayetinde hem dünyada hem de Türkiye’de ekolojik denge, ekolojinin sağlığının çok yoğun tartışıldığı, iklim krizi tartışmalarının 2019 yılı başta olmak üzere çok yoğun tartışıldığı ve tartışılmaya

devam ettiği günlerdeyiz. Sermaye ile doğanın, sermaye ile insan sağlığının en güçlü bir biçimde çelişik hâle geldiği bir dönemdeyiz. Yani kalkınmacılığın, büyümenin nasıl olması gerektiği, halka ve doğaya rağmen bir gelişme mantığının, bir kalkınmacılığın olabilir ya da olamazlığının tartışıldığı dönemlerdeyiz. Yine aynı zamanda küresel ısınmanın işte, yüzde 1,5-2 civarında tutulamazsa eğer 2030 yılına kadar fosil yakıt kullanımının sınırlandırılmasının, 2050 yılına kadar da tümüyle bitirilmesinin dünyanın hiç böyle abartısız geleceğiyle ilgili bir mesele olduğunun bilim insanları tarafından kabul edildiği günlerdeyiz. Yani bugün yaptığımız her işin, küçük büyük yaptığımız her işin çok yakın bir gelecek açısından dünyanın geleceğini bağladığı koşullardayız. Dolayısıyla bu koşullarda biz enerji tartışması yapıyoruz. İşte dün, Çevre Komisyonunda yine buna benzer tartışmalar yürüttük.

Şimdi, bir devlet nasıl ihtiyaçtan inşa edilmişse... Yani bir devlet organizasyonu bir ihtiyacın ürünü, yasalar da en nihayetinde bir ihtiyacın ürünüdür yani yaptığımız yasalar bir ihtiyaca yanıt olmak zorunda. Şimdi, biz enerji tartışması yapıyoruz, maden tartışması yapıyoruz. Fakat Türkiye’de bunun muhataplarının dâhil olmadığı yani bunun muhatapları kimdir? Bilim insanlarıdır, ekoloji ve çevre örgütleridir, halktır. Şimdi bunların dâhil olmadığı bir toplantı ve tartışmanın doğal olarak amacına uygun olması mümkün değildir. Bu nasıl olur, böyle olmazsa da nasıl olur? Olur, yani elbette olur, işte böyle olur. Yani olan şeyin de adını koyalım hiç eğip bükmeden. Şirketlerin yani sermaye şirketlerinin kârını artırmak için bir araya gelmiş insanlar topluluğuna dönüşürüz yani aslında onların belki kravatlı hâline dönüşürüz. Yani dolayısıyla burada, bu toplantıda TMMOB’dan, ekoloji örgütlerinden fikir almadan, bilim insanlarından fikir almadan bu toplantıyı yapmak bir kere amacına aykırıdır, bunu net olarak söylemek isterim. Bundan hızlıca dönmek zorundayız yani bunun anlamının ne olduğunu söyledim.

Şimdi, bir kere kötü örnek, örnek değildir yani örnek teşkil etmez. Dolayısıyla tüm dünya açısından... Şimdi fosil yakıt dediğimiz şey örneğin diyelim ki tabii ki Türkiye Amerika kadar, Almanya kadar fosil yakıt tüketmiyor. Doğrudur fakat Türkiye’nin sorumluluğu Amerika’dan daha az değil. Yani işte Çernobil faciasını biliyoruz yani Çernobil faciasını en çok bizim Karadeniz yaşadı ve yaşamaya devam ediyor. Yani dolayısıyla “Benim ülkemde değil, dolayısıyla onu bağlar.” deme şansına sahip değiliz. Dolayısıyla baştan bunu söylüyorum çünkü birazdan anlatacağım kaynaklı yani iktidarın çok kullandığı bir argüman olduğu için bunu önceden söylemek istedim. Şimdi bakın, Sayıştayın 2019 denetim raporlarına göre 687 maden izni sahasından 497’sinde sınır aşımı olduğu ortaya çıkmış yani sınır aşımı 497’sinde. 49’unda Orman Genel Müdürlüğü izni olmayan yapılaşmanın olduğu, 31 sahada ise izin amacının dışında kullanım olduğu söylenmiş Sayıştay raporlarında Yani madenlerin yüzde 72’sinde sınır aşımı var.

Şimdi, Kaz Dağları’nda bir tane şirket var Alamos Gold diye. Bu Kanada şirketi, hepimiz biliyoruz, zaten maden deyince akla Kanadalı şirketler geliyor, bütün dünyayı parsellemişler. Şimdi, bu şirket biliyorsunuz orada yüz binlerce ağacı kesti hem Türkiye’nin hem de dünyanın akciğerleri olan Kaz Dağları’ni, antik adıyla İda Dağları’ni tarumar etti, etmeye devam ediyor. Tabii, sadece orada Alamos Gold yok, başka şirketler de var. Şimdi, bakın, bu şirketin izni bir yıldır durdurulmuş durumda. Kim tarafından? Bu devlet tarafından durdurulmuş durumda. Peki, bu şirket ne yapıyor, Alamos Gold şirketi? Kaz Dağları’nda durmaya devam ediyor. Şimdi ben buradan bu Komisyona soruyorum. Milletvekiliyiz biz, bu halkın oylarıyla geldik ve Anayasa’ya bağlılık yemini ettik. Şimdi, ya şurada, şu kapıda, kaldırımda bir tane simitçi olsa o simit tablasını başına geçiren bu devlet -başına geçiriyor, ceza veriyor, işgal cezası veriyor, vesaire vesaire, bunları hepimiz biliyoruz- peki, ya bir şirket bu devletin, bu ülkenin topraklarını işgal ediyor şu anda, işgalci durumda. Neredeyiz biz ya? Nerede bu devlet yani? Şimdi bu işgalciye biz nasıl bir senedir izin veriyoruz? Bakın, arkadaşlar yani bu korkunç bir durumdur, bunun açıklaması yoktur. Yani Anayasa’nın bir maddesinin yanlış telaffuzu olabilir, yanlış anlaşılması

olabilir, yanlış yorumu olabilir; AKP başka yorumlar, CHP başka yorumlar, HDP başka yorumlayabilir, bunların hepsi mümkün fakat bunun açıklaması yoktur. Şimdi, dolayısıyla Uyar Madencilik diye bir firma var. Uyar Madencilik -anlattı arkadaşlar, tekrar kısaca altından geçiyorum- yani bu şirket işçilerin tazminatlarına el koymuş ya, hırsızlık yapmış, el koymuş. Yani 301 madenci ölmüş ve madencilerin tazminatlarına el koymuş. Şimdi eğer durum buysa bunun adı şudur: Bu yasa Alamos Gold yasasıdır. Bu yasa Uyar Madencilik yasasıdır. Onlar istedi biz tak diye yapmaya çalışıyoruz, bu kadar basit ve nettir. Şimdi, bu değilse nedir o zaman? Bu değilse bizim bu Komisyonumuz Alamos Gold firmasına eğer yeniden yetki vermek yetkisini uzatmak için yasa çıkartıyorsak biz burada; eğer vergi muafiyeti, KDV muafiyeti vermek için burada oturmuş mesai harcıyoruz; eğer ÇED raporuna aykırı yapılan iş ve işlemlerin meşrulaştırılması için burada bir yasa çıkartmak için uğraşıyorsak o zaman bizim yaptığımız şeyin adı -hiç lafı uzatmadan- Alamos Gold şirketine yani yabancı şirkete ve bunu da yerlilik, millilik adına yapıyoruz ha, yani yanlış anlaşılmasın, yerlilik ve millilik adına Kanadalı bir şirketin -ki bütün madenlerde yabancı ortaklığı çok fazla var- biz Alamos Gold'un istediğini yapıyoruz tıpkı şimdi Genel Kurulda tartışılan Tarım Kanunu'nda görüşülen şeker yasası gibi. Cargill, Cargill şirketi istedi, Amerikalı şirket istedi, şimdi biz ona yasa çıkartıyoruz şu anda Genel Kurulda.

Şimdi, bakın arkadaşlar, tabii, enerji tartışması hemen geliyor bunu peşine. "Enerji ihtiyacımız var." diyor, dolayısıyla madenlere ve enerji yatırımlarına ihtiyaç var. Tabii, çok güzel yani enerji olmazsa yabancı emperyalist şirketlere, emperyalist ülkelere bağımlı olacağız, dolayısıyla enerji açısından bağımlı bir ülkenin bağımsız olma şansı yoktur, teorik olarak yüzde yüz katılıyorum fakat işte Alamos Gold gerçeği ortada duruyor. Alamos Gold gerçeği ortadayken işte bu yerli ve milliliğin aslında herhâlde hiçbir anlamının olmadığı görülüyor.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bu ülkenin, Türkiye'nin enerjiye ihtiyacı yok. Net söylüyorum, bu ülkenin enerjiye ihtiyacı yok. "Enerjiye ihtiyacımız var." söylemi abartıdır, yanlıştır, reddediyorum.

ŞAHİN TİN (Denizli) – Sosyalist söylemler...

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Evet, bir sosyalistim doğrudur ama ondan ziyade söylediklerimi dinlerseniz, dinlerseniz belki...

ŞAHİN TİN (Denizli) – Ben bir şey söylemedim, buradaki vekil sordu, ona cevap verdim.

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Niye söylediğiniz anlaşılıyor az çok yani.

ŞAHİN TİN (Denizli) – Ben size biraz sonra cevap vereceğim, siz devam edin.

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Tamam, o zaman niye araya giriyorsunuz, bizim insicamımızı bozuyorsunuz yani.

ŞAHİN TİN (Denizli) – Araya girmedim, yanımdaki vekille konuştum.

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Ama ben duyuyorum.

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Suyunda, mayanda var, hemen bozma insicamını.

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Şimdi, değerli arkadaşlar, bakın, kurulu gücümüz bizim 91.341 megavat. Fakat tüketimin en yüksek olduğu puant talebi 26 Ağustos 2019'da 45.325 megavat. Yani, tüketimden fazlasını üretme koşullarımız var.

Aynı zamanda, Hükümet ısrarla bu tüketim ihtiyacını şişiriyor. Bunu niye yapıyor? İşte bu yatırımlara gerekçe oluşturmak için yapıyor. Bakın, TMMOB'nin raporuna göre... (Uğultular) Bakın, sizinki cehalet değil ihanet, eğer öyle dersiniz ben de bunu söylerim.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın milletvekilleri, karşılıklı tartışmayın.

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – Teknik izahınız o kadar bilgiden noksan ki, birazdan izah edeceğim ben size, buyurun.

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Şimdi, bakın...

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – 92 bin megavat dediniz ya, 45 bin dediniz, ben size izah edeceğim daha sonra onu.

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Bakın, TMMOB'nin raporuna göre sadece iletim hatlarının...

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – TMMOB 2010'daki değerleri gösteriyor, şu andaki değerler farklı.

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Hayır, başka bir şey söylüyorum, bunu TMMOB söylemiyor, bunu devletin kendi şeyleri söylüyor.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Siz söylüyorsanız yanlış söylüyorsunuz. Bakın, bizim şu anda kurulu gücümüz 45 bin değil, kurulu gücümüz...

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – 91.341 dedim ben ama siz beni dinlememişsiniz Başkanım. Kurulu gücümüz...

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – E, 45 bin söylüyorsun.

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Ama bakın dinlememişsiniz. Ama işte bakın, böyle oluyor işte bak, insicam böyle bir şey. 91.341 megavat kurulu güç var en yüksek tüketim 45.325.

Şimdi, bakın TMMOB'nin raporuna göre sadece iletim hatlarının tamirinden yüzde 15 fazla enerji elde edilebilir. Bu, neredeyse bütün HES'lerden elde edilen enerjiye eşit. Dolayısıyla, enerji ihtiyacı meselesi tam olarak enerji şirketlerinin ihtiyacı meselesidir, enerji şirketlerinin rantı meselesidir. Ülkenin yer altı ve yer üstü kaynaklarının, bütün doğal varlıklarının enerji şirketlerine peşkeş çekilmesi meselesidir.

Şimdi, yeri gelmişken şunu söyleyeyim: HES meselesi, HES'ler, tabii söz konusu rant olduğunda, enerji şirketlerinin kârı olduğunda, örneğin Karadeniz mesela HES çöplüğüne dönüşmüştür, HES çöplüğüdür. Karadeniz'in suyu yok olmakla karşı karşıyadır, dereleri satılmıştır, peşkeş çekilmiştir. Şimdi, hiç kimse kalkıp Karadeniz'in derelerine kurulan HES'lere enerji ihtiyacı tarifi yapamaz. Hiçbir enerji ihtiyacı, hiçbir kalkınma tarifi, hiçbir gelişme tarifi halka, doğaya rağmen tarif edilemez. Halkın ihtiyaçlarını görmeyen, doğanın ölümünü öngören hiçbir gelişme ve kalkınma kabul edilemez. Bu ancak şirketleri... Yani, tabii AKP şöyle söylüyordu: "Biz bu ülkeyi bir şirket gibi yöneteceğiz." Doğal olarak şirketin mantığı nedir? Kârdır yani bir şirket kâr için kurulur. Yani şahsın ya da ailenin nesi işe kâr için kurulur. Şimdi, şirketin, şirket gibi yönetmenin mantığı doğal olarak böyle oluyor.

Burada şimdi yenilenebilir enerji meselesi tartışması var. Şimdi, evet, yenilenebilir enerji meselesine yatırımlar söz konusu. Şimdi, burada tabii, biz meseleye yine aynı yerden bakıyoruz. Evet, fosil yakıt karşısında biz yenilenebilir enerjiyi savunuyoruz, sonuna kadar savunuyoruz ama yerinde ve yerinde savunuyoruz ama kamusal enerjiyi savunuyoruz. Şimdi, burada düşünün HES'ler yenilenebilir enerjidir. Aydın'ı ölüme sürükleyen JES'ler de yenilenebilir enerjidir. Şimdi, düşünün yani en sağlıklı aracın kendisi bile eğer kârdan başka bir şey düşünmeyenlerin eline girdiğinde, eline düştüğünde orada ölüm makinesine dönüşebilir. İşte, bu sistemler böylesine ölüm makinesine dönüşüyorlar. Şimdi, şöyle düşünün: Şimdi, siz Aydın'a gidip JES'leri savunabilir misiniz? İnsanlar köyde nefes alamıyorlar. Karadeniz'e gidip HES'leri savunabilir misiniz? Bakın, Hasankeyf'te kurulan baraj Ilısu

Barajı yenilenebilir enerjidir, HES, değil mi? HES'tir ama on iki bin yıllık tarihi yok etmiştir, suyun altında bırakmıştır. Şimdi, bunun adı yenilenebilir olarak savunulabilir mi? Savunulamaz. Dolayısıyla HES'lerin ve biyokütle enerji santrallerinin yenilenebilir enerji statüsünden çıkarılması gerekir.

Bitireceğim çok az kaldı.

Şimdi, bu yenilenebilir enerji meselesinde tabii ki Paris İklim Anlaşması'na bağlı olarak ne kadar çok yenilenebilir yatırım yaparsanız fosil yakıt emisyonu yakma hakkınız artıyor. Dolayısıyla aslında bu bir taraftan da Avrupa'dan kaçan fosil yakıt şirketlerinin Türkiye gibi ülkelere gelmesi, çağırılması anlamına da aynı zamanda geliyor yani bir dizi oyun aslında sürüyor. Bundan vazgeçmek lazım. Tüm dünya fosil yakıtlardan kurtulmaya çalışırken Türkiye de bundan kurtulmaya çalışmalıdır.

Sonuç olarak şöyle söyleyip bitireceğim: Bugün Maden Yasası'nı tartışırken maden işçileri şu anda eylemdeler. Ve ne için? Ekmek için, hakları olan ekmek parasını almak için. Kim buraya koymuş? Başta da söylediğim gibi bir tane şirket, kim olduğu belli değil. Yani kim olduğu belli olmayan bir şirket tazminatlara el koymuş, 301 insan ölmüş, hayatını kaybetmiş, Ermenek'te 18 maden işçisi hayatını kaybetmiş ve bunlar bugün eylemdeler. Ben buradan o direnen maden işçilerini selamlıyorum. Onların sayesinde aslında burada konuşuyoruz ama onlara rağmen burada onların ölümüne yasalar çıkarmaya çalışıyoruz. Dolayısıyla, bizim bu Komisyonumuz aynı zamanda direnen maden işçilerini dinlemelidir, direnen maden işçilerini çağırmalı, konuşturmalıdır, onların taleplerini dinlemelidir. Ancak böyle, bir halkçı yasa açığa çıkarabiliriz.

Dolayısıyla, bu yasa teklifi toplamda içinde örneğin diyelim ki her yurttaşın yenilenebilir enerji tesisi kurma hakkını vererek doğru bir tespitte bulunuyor. Bunu mesela torba yasada bunların hepsi aynı anda geçtiği için tartışmıyoruz maalesef. Dolayısıyla yasa teklifinin toplamı bir sermaye ihtiyacına dönük bir yasa teklifidir, sipariş bir yasa teklifidir, Alamos Gold'un siparişidir. Tabii ki yani buradaki bürokrat arkadaşlarımızın herhâlde kendilerine dosya verilmemiştir, bunu kastetmiyorum, bürokratik işler böyle yürümüyor ama mantık olarak böyle bir yasa teklifidir. Dolayısıyla, buradan hızla uzaklaşmak lazım. Burada yaptığımız şey, bu ülkenin geleceğine, doğasına, doğal yaşamına çok net olarak ihanettir; bunun hesabını hiçbir zaman veremeyiz. Bakın, eğitimi düzeltebiliriz, sağlığı düzeltebiliriz, herhangi bir yasayı düzeltebiliriz fakat geleceğimize dönük yaptığımız bir hatayı düzeltme şansımız yoktur. Dolayısıyla, bu hatadan ısrarla, hızlıca dönmemizi umarım diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Çok teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, bir konuyu açıklayayım isterseniz: Bütün konu 3'üncü maddedeki Bakana verilecek on iki aylık izinle ilgili "Alamos Gold firmasına peşkeş çekiliyor." diye arkadaşlarımız bence haksız, mesnetsiz bir iddiada bulunuyorlar. Şimdi AK PARTİ Grubundan bu konuyla ilgili bir önerge gelecek. Bu on iki aylık uzatma kısmını alt komisyonda tartıştık, alt komisyondaki arkadaşlarımızı dinlemiş olsaydınız herhâlde bu kaniya ulaşmamış olurdu ama maalesef arkadaşlarımız buraya gelip konuştuklarında hazırlanmış, zihinlerindeki, şuur altındaki meseleleri gündeme getirmeye çalışıyorlar. 3'üncü maddeyle ilgili önergeyi veriyoruz, kesinlikle ruhsat tarihinden itibaren bir gün dahi uzatma söz konusu değil. Onu sadece şu şekilde yapıyoruz: Kanunda bulunan altı aylık müracaat süresini bir yıl öncesine alıyoruz, bir yıl içerisinde güvenlik soruşturmalarıyla ilgili yapılan değerlendirmeler var, o yıl içerisinde eğer ruhsat tarihine kadar sonuçlanmadığı takdirde ruhsat kendiliğinden sona erer hâle geliyor. Bütün milletvekili arkadaşlarımız bununla ilgili açıklamalarda bulundular...

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) - Ama böyle demeyelim Başkanım. Şimdi, sizin dediğiniz farklı, burada geçseydi, o firmalar başvursaydı hakkı elde ediyordu.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Tarhan, hayır, hayır; elde etmiyordu. Alt komisyonda arkadaşlarımız onunla ilgili gerekli açıklamayı yaptılar. Bu, Alamos Gold’u ilgilendirmeyen bir maddeydi, Alamos Gold bu madde kapsamında girmemişti fakat bazı arkadaşlarımız “Bu madde kapsamında.” diye ifade ediyorlar. Sayın Milletvekilim dedi ki: “Ekoloji Birliğinden de görüş alsaydınız.” Görüş aldık, herhâlde onun da farkında değilsiniz. 44 maddeyle ilgili -sadece yürürlük ve yürütme maddesi hakkında görüş sunmamışlar- görüşleri var arkadaşlarımızın. Eğer bunları Sayın Kenanoğlu’ndan...

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Buraya davet edilmediler Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Hayır, bakın, davet, görüş almak değildir. Biz görüşlerini aldık.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Buraya yansımadı.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Ama biz size verdik bunu. Eğer Sayın Murat Çepni’ye vermediyseniz sorumluluk sizin.

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Hayır, ben burada olmalarını gerektiğini, beraber, kolektif olarak çalışmamız gerektiğini söylüyorum.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Bakın, Sayın Milletvekilim, sivil toplum örgütleri milletvekillerine bu bilgiyi verir, milletvekilleri milletin sözcüsüdür. Milletvekilleri bu bilgiyi herkesten alır, toplar ve millet adına gelir, burada, Komisyonda konuşur. Bundan sonraki konuşacak arkadaşlarımızı da sabırla dinleyeceğiz. “Alt Komisyonda da bunu değerlendirelim.” dedik, teklifleri de sunduk. Eğer inceleydiniz bu bizim Komisyon tutanaklarını, biz burada niye böyle veriyoruz... “Bakana şöyle yetki vermeyelim.” diye tartıştık, o tartışmanın sonuçlarında da bu değerlendirmeyi yapmış olduk. Biraz sonra, AK PARTİ’li milletvekili arkadaşlar o maddeyle ilgili önergeyi verecekler, kanun metnindeki “altı ay öncesinden” şartı “bir yıl önceden olmak kaydıyla” diye verilecek. Ruhsat tarihinde herhangi bir şekilde ruhsat uzatmasına izin verilmediyse ruhsat son bulmuş olacaktır diye ifade ediyorum.

Sayın Deniz Yavuzılmaz...

DENİZ YAVUZILMAZ (Zonguldak) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar; hepiniz tekrar Komisyona hoş geldiniz.

Ben, KİT Komisyonu üyesi bir milletvekiliyim. Yani KİT nedir? Kamu iktisadi teşebbüsleri. Yani devlete ait şirketleri denetleyen Komisyonun bir üyesiyim. Denetimi ağırlıklı olarak Sayıştay raporları üzerinden yani belgeye, bilgiyi dayanarak yapıyoruz. O yüzden de ben de konuşmamı yine belgelere, bilgilere dayanarak yapacağım. O nedenle de önümdeki bu evrak ve belge kalabalığı da bundan.

Daha önce konuşma yapan milletvekillerini tekrar etmemek bakımından tamamlayıcı bir konuşma yapmak istiyorum. Öncelikle, zihnimizdeki yurt dışı şirketi dediğimiz şirketlerin nasıl şirketler olduğunu, özellikle AK PARTİ döneminde bu şirketlerin nasıl yönetildiğini, ne kadar şeffaf olduğunu ortaya koymaya çalışacağım. Defalarca kez gerek EÜAŞ gerek BOTAŞ gerek Eti Maden... Yani bunlar, yurt dışında şirketleri olan, şirketlerinin yüzde 100’ünün sermayesine sahip olduğumuz hâlde tam olarak faaliyetlerinin ne olduğu, harcamaların doğru yapıp yapılmadığını bir türlü denetleyemediğimiz yurt dışı şirketleri. Altını çizerek söylüyorum, toplam ne harcadığımı söylemiyorum, yaptığı harcamaları doğru yapıp yapmadığını denetleyen bir mekanizma olmadığını söylüyorum.

Şimdi, çok basit bir konu gibi gelecek. Ben, Bakan Yardımcısına sormak istiyorum, şu anda yanıt verebileceğini düşünüyorum Bakanlıktaki işleyişe hâkim olduğunu varsayarak. Eti Maden İşletmeleri 2017 yılı Sayıştay Raporu’na göre, yurt dışı şirketlerini işaret ediyor ve diyor ki: “Şirkette 2017 yılı itibarıyla şu kadar kişi çalışmaktadır.” 2 alt şirketi var, biri Finlandiya, biri Lüksemburg’ta kurulmuş, onların da alt şirketleri var yine, Asya Pasifik, Amerika’da faaliyet gösteren şirketi gibi. “Bunların

tümünde şirketlerin genel müdürlerine ise ortalama 13.500 avro tutarında aylık maaş ödemesi yapılmaktadır.” diyor. Burada, isterseniz raporu da gönderebilirim size, elden ele; 13.500 avro. Yani 126 bin TL. Yani 10 tane genel müdürün maaşına denk. Şu anda bu konuyu doğrudan genel müdürlere sormuyorum çünkü aslında, onlara bağlı olması gereken bu alt şirketlerin, yurt dışı şirketlerinin genel müdürlerinin onlardan bağımsız hareket ettiği çok açık.

Şimdi, Bakan Yardımcısı bizi de burada “Eti Maden İşletmelerinin yurt dışı şirketlerindeki genel müdür maaşlarının 2019 yılı ortalaması şu tutardadır.” diye aydınlatırsa çok memnun olurum.

Bunun haricinde BOTAŞ International aynı şekilde, EUAS International ICC aynı şekilde. Bu konuyla ilgili sorduğumuz yazılı soru önergelerine, verdiğimiz bilgi istem dilekçelerine, komisyonlarda sorduğumuzda hep “Yazılı olarak cevaplarız.” dedikleri sorulara gelen yanıtlardan bir iki tanesini de okumak istiyorum. Yani devletin yüzde 100 sermayesine sahip olduğu yurt dışı şirketinin genel müdürünün maaşını hiç kimse bilmiyor, hatta iddia ediyorum, genel müdürler bile bilmiyor olabilir. Bakalım, Bakanlık temsilen buraya gelen Bakan Yardımcısı biliyor mu? Veya bu, kozmik oda sırrı değilse Meclisin milletvekillerine bu bilgiyi verecek mi? 126 bin TL 2017 yılında aldığı maaş. Yaklaşık 55 asgari ücretin toplamı, Cumhurbaşkanı maaşından fazla, 10 genel müdürün maaşına denk. Aynı zamanda da bu genel müdürlerin ve bu şirketlerin çalışanlarının yurt dışında mı olduğu, orada mı yaşadığı, orada mı çalıştığı, Türkiye’de mi oldukları da belli değil. Şirketlerin merkezi ağırlıklı olarak Jersey Adası. Yani sayın milletvekillerinden Jersey Adası’nın dünya haritasında yerini bilen var mı? Ben söyleyeyim, İngiltere’yle Fransa arasında bir yerde bir ada. Evet, gelen yanıt, Eti Maden İşletmelerinin verdiği yanıtın hareket ederek söylüyorum: “Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğüne bağlı yurt dışındaki şirketler buldukları ülke mevzuatına göre kurulmuş olup şirketlerin genel müdür maaş ve sosyal hakları faaliyette bulunulan ülkenin şartları dikkate alınarak bu şirketlerin yönetim kurulları tarafından belirlenmektedir.”

Şimdi, bu, bir yanıt mı? Bu nasıl bir yanıt? Şimdi, bu yanıtı alınca doğal olarak daha açık bir şekilde soruyu sordum. Sorduğum soru şu: EUAS International ICC şirketi Genel Müdürlüğüne ödenen 2019 yılındaki ortalama aylık maaş tutarı -büyük harflerle- rakamsal olarak kaç TL, dolar veya avrodur? Sorunun yanıtını -büyük harflerle- rakam olarak talep ediyorum. Bu kadar basit. Gelen yanıt, tabii, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının üzerinden geçerek gelen yanıt, diyor ki: “Kişinin izin verdiği hâller saklı kalmak üzere, özel hayatın gizliliği kapsamında açıklanması hâlinde kişinin sağlık bilgileriyle özel ve aile hayatına, şeref ve haysiyetine, mesleki ve ekonomik değerlerine haksız müdahale oluşturacak bilgi veya belgeler bilgi edinme hakkı kapsamı dışındadır.” Ya, bir milletvekiline verilen yanıt bu. Bir maaş tutarının kişinin haysiyeti, şahsiyeti, özel hayatının gizliliğiyle ne ilgisi var? Dolayısıyla diğer bir konu bu.

Şimdi, diğer taraftan yurt dışı şirketleri diyoruz. Bu yurt dışı şirketlerinde kaç kişi çalışıyor? Yani Jersey Adası’nda mı yaşıyorlar, Türkiye’de mi artık? Bir kısmı mutlaka daha farklı alanlarda, belki Karadeniz’de, Doğu Akdeniz’de, onları tenzih ederek söylüyorum ama EUAS International şirketinde 66 personel, BOTAŞ International şirketinde 520 personel, Eti Maden’in yurt dışı şirketlerinde 84 personel. Bu bilgiye ulaşmak için çok ciddi bir mücadele verdim.

Şimdi, diğer taraftan, bir kanun teklifinde “yurt dışı şirketi” kavramını geçirdiğinizde neden rahatsız olduğumuzu aslında anlatmak için bu örnekleri verdim. Konu şu: Yurt dışında kurumlarımızın şirketi olabilir mi? Evet, olabilir. Uluslararası alanda mücadele eden kurumlarımızın karar alma sürecini hızlandırmak, daha güçlü olmak, daha etkin sonuçlar almak için yapılabilir mi? Evet, yapılabilir ama denetlenmeleri de gerekir. Bunlar devlete ait kurumlar. Yüzde 100’ü devlete ait. Ne demek? Vatandaşın vergisiyle bütçesi oluşturulan, kullanılması gereken ve aynı zamanda da denetlenmesi gereken kurumlar.

Bakın, örnek vereyim denetlenmediğinde ne olduğuyla ilgili: Sayıştay raporundaki verileri bir araya getirdim, birleştirdim. Buna göre 2018 yılında yeni atanan bugünkü genel müdür göreve gelene kadar yönetim kurulunun bir iskonto yetkisi var yurt dışı şirketlerine yapacağı satışlarda yani kendi yurt dışı şirketlerimize yapacağı satışlarda. Bu oran da yaklaşık 2015'te 1,49; 2016'da 1,93; 2017'de 1,52. Şimdi, diyebilirsiniz ki iskonto oranı çok düşük ama Eti Maden'in yurt dışı satışı 700 milyon dolar. Buna vurduğunuz zaman yüzde 1'lik, yüzde 2'lik iskonto bile müthiş fark ediyor. Dolayısıyla son gelen genel müdür geldiğinden itibaren her ne hikmetse 1,52 olan iskonto oranı 5,26'ya çıkmış, 2019'daysa 5,25'e çıkmış. Yani ne demek? Yani şu demek: Önceki iskonto oranlarını uygulaması ile uygulamaması arasındaki yıllarda yurt dışı şirketinin kasasında biriktirilen, tutulan para 325 milyon TL olmuş ve Eti Maden neredeyse dünyada bu konuda tekeldir. Parayı yurt dışında bırakmak yerine Türkiye'de tutarsanız yurt dışında ödeyeceğiniz vergi de daha az olacağı için para Türkiye'de daha da kıymetlenir. Paranın yani iskonto oranının fazla yapılması bu anlamda gerçekten üzerinde soru işareti olan bir konu.

Şimdi, gelelim diğer tarafa, karanlık tarafa devam ederek söylüyorum. Eti Maden'in Amerika'daki şirketi. Şimdi, para yurt dışına çıktı, yurt dışındaki Asya Pasifik firmasının Eti Maden'e bağlı firmanın kasasında kaldı. Sonrası nasıl geliyor? Artık para uluslararası alanda hareket edebilir hâle geldi. Kızılay'a şartlı bağış yapılarak Ensar Vakfı üzerinden Amerika'daki TÜRKEN Vakfına aktarılıp da Manhattan'da gökdelen yapılan bir faaliyet var. Bu faaliyetin parasının nereden finanse edildiği sürekli olarak bir tartışma konusu, aydınlatılmış bir konu değil. Bakın, ne şanstır ki Eti Maden'in Amerika'daki yurt dışı firmasının Genel Müdürü ile TÜRKEN Vakfı'nın Genel Sekreteri aynı kişi. Dolayısıyla bu yurt dışı firmalarıyla ilgili olarak çok daha denetlenebilen, çok daha şeffaf mekanizmalar oluşturulmalıdır. Bu yapılmadığı sürece cansiparane de çalışsa kurumlar, genel müdürler, yönetim kurulları ve bu kurumlarda çalışan personel maalesef bu soru işaretlerinin altında kalmaktadır. Bunu sizin Bakanlık olarak yapmaya hakkınız yok. Hiçbir bürokrati yıpratmak gibi bir gayemiz yok ama bu, baştan aşağı çok yanlış bir uygulama.

Evet, diğer bir konu TEDAŞ ve EPDK'yle ilgili konu. Şimdi, TEDAŞ'la ilgili sıkıntılar var. Benim bakış açım göre, TEDAŞ ve EPDK arasında da bir problem var ve yaşanması çok haklı problemler var. Bunlardan bir tanesi şudur: TEDAŞ'ın dağıtım şirketlerine kiraladığı mülklerinde dağıtım şirketleri 2014 yılından itibaren çeşitli reklamlar almış ve oradan da reklam ve kira geliri elde etmiş, TEDAŞ da doğal olarak Sayıştay raporlarına da girdiği ölçüde diyor ki: "Eğer benim mülkümde kirayla sana vermiş olsam bile sana verdiğim, seninle imzaladığım kira sözleşmesinde buradan herhangi bir reklam veya kira geliri alabilirsin hükmünü koymadığıma göre bu gelirlerde "Benim hakkım var." diyor. Sen "Yüzde 25'ini kiralayan bu reklam geliri elde etmek noktasında kendine alabilirsin, buna ben müsaade ediyorum. Yüzde 50'sini TEDAŞ'a bırakman gerekir, yüzde 25'ini de vatandaşın faturasına yansıtabilirsin. Hatta bir noktada da yüzde 75'ini vatandaşın faturasında indirim olarak yansıtabilirsin." diyor. Bu bahsettiğimiz tutarın toplamı 103 milyon TL, 103 milyon TL ve netice şu: EPDK bir karar veriyor, kendisi bir karar alıyor ve karara göre EPDK diyor ki: "Gelirin, reklam gelirlerinin yüzde 75'i dağıtım şirketlerine yüzde 25'i de faturalara indirim olarak yansıtılabilir." Yani vatandaşın yanında durmak yerine, TEDAŞ'ın yanında durmak yerine dağıtım şirketlerinin lehine bir düzenleme yapıyor ve dağıtım şirketlerinin böyle bir hakkı yok, bir tartışma konusu bile değil, sözleşmesinde yok ve bu rakam da 103 milyon TL ve bu, en son TEDAŞ'ın Sayıştay raporunda var, EPDK'nin, Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun 2019 yılı Sayıştay denetim raporunda da var yani bu EPDK'yi kim durduracak? Gerçekten bunu anlamak istiyoruz. Burada vatandaşın 103 milyon TL'si maalesef üzerine yatılmış, dağıtım şirketlerine verilmiş. Hangi dağıtım şirketleri, dağıtım şirketleri derken hangilerinden bahsediyoruz? Bir tane örnek vereyim size: Evet, Sayıştay 2018 yılı raporuna giren bir hüküm; 2 tane dağıtım şirketi, özelleştirme, devir esnasında kasasındaki TEDAŞ'a ait olan parayı repoya yatırmış

ve para kazanmış. Bakın, böyle yönetilen dağıtım şirketleri. Raporda konuyla ilgili olarak devire esas bilanço tarihinde şirketin banka hesaplarında mevcut tutarın blokeli veya serbest bakiye durumları ve bir, iki günlük cari harcama tutarlarını aşan kasa ve banka hesap bakiyelerinin tamamının enerji KİT'lerine olan borçların ödenmesinde kullanılması gerektiği hususu ile devire esas bilanço tarihinde banka hesaplarındaki mevcut tutarın bir kısmının repoya bağlandığı tespit edilmiştir. Yeşilirmak ve Fırat Edaş 8 milyon 750 bin 620,47 TL anapara borcu ve yasal faizleri ödememiştir. Evet, bu.

Bir örnek daha verelim. Diğer örnek de Meram Elektrik Anonim Şirketi.

Meram Elektrik Dağıtım Anonim Şirketinin devir işlemlerinin yürütüldüğü 2009 Eylül ayında okunan endeks sayısının Ağustos ve Ekim 2009 aylarına göre düşük olması, ayrıca bu aylarda tahakkuk iptal tutarlarının önceki aylardan fazla olmasına ilişkin olarak TEDAŞ Genel Müdürlüğü Teftiş Kurulu Başkanlığınca inceleme raporu düzenlenmiş. Ne kadar? 39 milyon 620 bin 250 TL tutarında. Yani nedir bu? Devralacak, devralırken TEDAŞ'ın yerine ölçüm yapıyor, düşük gösteriyor; devraldığı tarihte düşük gösterdiği ile gerçek tutar arasındaki tutar ve yeni kullanılan üst üste topluyor, onu fatura ediyor. Bu da var. Dolayısıyla burada aslında kurumların hafızası ile kurumların kültürü ile Enerji Bakanlığının ve EPDK'nın bir çatışması var aslında. Bu çatışma devam ediyor. Böyle büyük bir problem var.

Bir diğer konu; bunu Sayın Bakan Yardımcısına özellikle söylemek istiyorum. Geçtiğimiz yıl Sanayi Komisyonunda termik santrallere, özelleştirilen termik santrallere takılması gereken baca gazı kükürt arıtma tesisiyle ilgili sizinle neredeyse yirmi dakikaya varan karşılıklı bir konuşmamız oldu. Bu konuşma itibarıyla ısrarla direndiniz, direndiniz ve neticesinde Meclisten geçtiği hâlde Cumhurbaşkanı bu geçen kanun maddesini veto etti. Dolayısıyla bunu da tutanaklara geçmesi açısından söylüyorum. Benim açımdan doğruluğu, yanlışlığı normu Cumhurbaşkanı değil ama sizin açınızdan öyle olduğundan hareketle “kim haklıymış?” diye Sayın Bakan Yardımcısına soruyorum.

Şimdi, diğer taraftan da şöyle bir sıkıntı var. Çevre ve Şehircilik Bakanı 10 üniteye takılan baca gazı kükürt arıtma tesisleriyle ilgili bir açıklama yaptı, dedi ki: “Biz 10 üniteye toplam 142 milyon TL tutarında bir yatırım yaptık.” Ancak Sayıştay raporları diyor ki: “18 Mart Çan Termik Santrali'nde 2x160 megavatlık tesisin 2 ünitesine takılması gereken baca gazı kükürt arıtma tesisinin bedeli bütçesinde 289 milyon 444 bin TL.” 2 üniteye ayrılan bütçe 289 milyon, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının 10 üniteye –ki eş değer bir güçte üniteler- taktığının toplamı ise 142 milyon TL. Dolayısıyla, Sayıştay raporuna göre olan 18 Mart Çan Termik Santrali 289 milyon TL bütçe ayırmış ama 173 milyon TL'ye mal edilmiş, yine de arada büyük bir uçurum var. Büyük bir ya standart sapması var veya eğer ki tercih edilen uygulama kuru veya ıslak tip olarak baca gazı kükürt arıtma tesislerinde maliyetin düşük olması esasıyla Çan Termik Santrali'nde de bu kullanılabilirli ancak maalesef bu da yapılmadı.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Yavuzylmaz, toparlayabilir misiniz, yirmi dakikadan fazla oldu.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Toparlıyorum.

Yani bunun gibi maalesef enerjiyle ilgili olan devlet kurumlarının işleyişinde pek çok soru işareti var, pek çok yanlış var. Yani “yanlış” derken şunu söylemeye çalışıyorum: 2013 yılında bu santrallerin özelleştirildikten sonra baca gazı kükürt arıtma tesisi takması gerektiği biliniyor.

Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulunun yine bu yıllarda yaptığı bir çalışma var. Bu çalışmaya göre de baca gazı kükürt arıtma tesisi yerleştirme ve millileştirmeyle ilgili bir proje başlatıyor. Daha sonra bu proje nasıl akamete uğratıldı, bu doğrultuda yüz milyonlarca lira veya dolar nasıl Türkiye'nin dışına çıkmış oldu, ithalat yapılmış oldu. Bizim güzide bir kurumumuz var “TEMSAN” diye, Türkiye Elektromekanik AŞ, neden TEMSAN'a bu, bunca yıl içinde yaptırılmadı? Gerçekten bunu anlamak

mümkün değil. Denetlediğimiz bir kurum olduğu için biliyorum, TEMSAN özellikle 2017-2018 yılında Kamu İhale Kanunu'ndaki bir istisna nedeniyle aldığı 19 tane ihaleyi sol eliyle almış, sağ eliyle hiçbir şey yapmadan başka firmalara ihale etmiş. 2018 yılında yine aynı şekilde, bu sefer de 17 adet işin 4'ünü kendisi yapmış 13'ünü vermiş. İmkanlar var, personel var, geliştirmeye açık, bu baca gazı kükürt arıtma tesislerini yapabilir ama yaptırılmasına izin verilmiyor ve kurum da büyük bir sıkıntının içine doğru itiliyor.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Son cümlelerinizi alayım lütfen.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Son bir not, onu da söyleyerek, ümit ediyorum bu konuşmalar belirli bir ölçüde aydınlatıcı olmuştur. Özellikle ihale noktasında, Kamu İhale Kanunu'ndaki istisnalar maddesinde veya bu Kamu İhale Kanunu'nun tamamen devre dışı bırakılmasıyla ilgili. Kurumların maalesef geçmişlerindeki ihaleler bu konunun daha çok istismar edildiği maddelere dönüştüğü için kendileri iş yapmayı kendi aralarında, özellikle Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumunda kendisi alıyor, iştirakine hiçbir ihale kanununa uymadan -yani istisnadan faydalanarak- işi ihalesiz, sözleşmeli veriyor. Bunu alan iştiraki bir başka şirkete yine -artık özel şirket statüsünde olduğu için- ihalesiz olarak işi veriyor; o işi alan yine kendisi yapmıyor, bir başkasına işi veriyor. Benim hesaplamalarıma göre yaklaşık her yıl en az 200 milyon TL'lik gelir kaybına bağlı bir kamu zararı var. Eğer detay isterseniz bunu ayrıca konuşabiliriz.

Burada TEİAŞ'ın verdiği teşvikler var. Bu teşviklerden birkaç tanesini okuyorum ve konuşmamı tamamlıyorum. Teşvikleri ben yorumlamayacağım, siz lütfen duyduklarınızla kendi yorumunuzu geliştirirsiniz. Yani santralin belirli üniteleri kullanılmasa da emre amade olsun, ihtiyaç olur da kullanırsak diye verilen teşvik, 2020 yılı kapasite mekanizmasından yararlanacak santrallerin listesi: Cengiz Enerji Sanayi ve Ticaret AŞ, Bilgin Güç Santralleri, Yeni Elektrik, İç Anadolu, A c w a , Enerjisa, Enerjisa, Hamitabat, AKSA, RWE ve TURCAS, AK Enerji, Çelikler, Çelikler, Çelikler, Çan, Hidro-Gen, Polat Elektrik, Yeniköy Kemerköy –bunlar CİNER Grubu- Yeniköy Kemerköy, Soma Termik, Silopi Elektrik, Kangaş Termik, Enerjisa, ÇATES, Yatağan, AKSA.

Evet, toplam bedelini de TEİAŞ'ın Genel Müdürü var ve Bakan Yardımcısı burada zaten kendileri söylerler. Mutlaka ihtiyaç olan kısmı vardır ama bu teşviki, bu ölçüde, bu kadar tartışmalı bir noktaya getirmek aynı zamanda kötü yönetimin bir sonucudur.

Sayın Bakan Yardımcım, hiç el hareketi yapmanıza gerek yok.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Söyleyeceğim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Şu anda yapacağımız en iyi şey bu yurt dışındaki şirket genel müdürlerine ödediğiniz tutarı açıklamaktır. Altını çizerek söylüyorum, yurt dışındaki çalışan personele oranın normlarına göre bazen maaş ödemeleri yapılabilir, araç tahsisi de yapılıyor bu arada, prim veriliyor, limitsiz kredi kartı.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Efendim, o konuyu anlattınız zaten, teşekkür ediyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Son, tamamlıyorum, sadece şu: Size bu kadar –sayısını verdiğim- personelin ağırlıklı olarak Jersey Adası'nda yaşamadığını biliyoruz. Dolayısıyla verdiğiniz bu tutarlar da kendi genel müdürlerinizin maaşlarından da 10 katı.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Deniz Bey, çok teşekkür ediyorum.

Sayın Utku Çakırözer, buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan Yardımcısı, Bakanlıklarımızın kıymetli bürokratları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Önümüzde bir yeni torba daha var ama bu torbada da yine insan sağlığını, doğayı, canlı hayatını yok edecek, bitirecek düzenlemelere gidilmekte olması, tabii, bizi fevkalade üzüyor. Az önce Sayın Başkanın daha önceki milletvekilleri için yaptığı izahat eğer bu önerge verilecek olur ve değiştirilirse tabii ki -belki de bizim en önemli muhalefet gerekçelerinden birinde- memnuniyet vericidir eğer yapılırsa. Çünkü şu ana kadarki tüm tutanaklara baktığımda ve sivil toplum örgütlerinin bu alandaki...

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – İmzalarsanız size de gönderirim ama sizin imza yetkiniz yok.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Komisyon üyelerinin var, evet. Ama oradaki muhalefet şerhimi size memnuniyet verici olacaktır diye söylüyorum.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Tanal’la birkaç madde üzerinde anlaştık zaten. Alt komisyonda görüştüğümüz şeyleri burada hayata geçiriyoruz. Alt komisyonda aslında çok güzel çalıştık ama işe yaramamış gibi görünüyor, üzülüyorum.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Olması gereken budur, keşke tamamında olsa, keşke tüm eleştirilerde bu uzlaşmayı arayabilsek.

Değerli milletvekilleri -daha önce milletvekillerimiz, Komisyon üyelerimiz de söyledi, diğer partilerden milletvekillerimiz de söyledi- bu torbanın geneline baktığınızda, bir ana konuda son olarak ağustos, eylül aylarında 68 ilde 766 maden sahasında ihaleler açıldı ve bu ihaleleri alan firmaların ruhsat, borç işlerinin bir şekilde kolaylaştırılmak istendiğini görmekteyiz. Bu illerden –tabii, çoğumuzun seçim bölgeleri bu illere denk düşüyor- biri de bizim Eskişehir’imiz. Tabii ki bu ülkenin yerli kaynaklarını kullanalım, millî kaynaklarını kullanalım ama bunu yaparken insan sağlığına, çevreye ve bizlerin sürdürülebilir bir yaşam sürmesine katkı sağlayacak tarımsal faaliyetlere zarar vermemesi gerekir. Ama ben Eskişehir’den örnek vererek size anlatmak isterim. Eskişehir’imizde yıllar önce Alpu Ovarına -ki sizin iktidarınızda verimli ova, büyük ova ilan edildi- “İlle de biz termik santral yapacağız.” inadı oldu, 7-8 kez ihale açıldı vesaire; bütün Eskişehir karşı çıktı her türlü, her görüşten yurttaşıyla. Tam bu bitti derken yeniden sondajlar başladı. Buna da karşı çıktık, itiraz ettik. Şimdi, görüyoruz ki Eskişehir’de 149 noktada büyük bir araziye, yine maden ruhsatları, işte, ihaleler açılmakta. Bunların 39 tanesinde ihale açıldı. Şimdi, baktığınızda bunların arasında yine Alpu’yu görüyoruz. Bizim büyük ova dediğimiz, verimli ova dediğimiz, sadece Eskişehir’in değil Anadolu’nun gıda deposu dediğimiz Alpu’ya yeni madenler açılış isteniyor, verimli bölgelerine. Yine benzer şekilde Mihaliççık’ın Sazak, Saray, Narlı. Mesela Sarıcakaya’nın Dağköplü, Mayıslar. Sarıcakaya’ya gideniniz var mı bilmiyorum? Sarıcakaya, Orta Anadolu’nun, İç Anadolu’nun Akdeniz’idir, Antalya’sıdır. Şimdi, oraya siz gidip altın madeni, oraya siz gidip gümüş madeni açmaya kalkarsanız Sarıcakaya’yı bitirirsiniz. Yani, oradaki o -Akdeniz dediğimiz, Antalya dediğimiz- yerin tüm üretimi bitirirsiniz. Sivrihisar’ın, Demirci, Mülk; Alpu’nun Işıkören, Aktepe; Tepebaşı’nın Atalan gibi bölgelerine maden sahaları için ihaleler açıldı, ruhsatlar verilmekte vesaire.

Şimdi, ben, konuşmamın başında da söyledim, madencilik eğer çevreye, insan sağlığına, tarıma zarar vermiyorsa yararlıdır. Ama bakıyoruz işte, bu alanlar neresidir diye, önumde Eskişehir Büyükşehir Belediyemizin bu alanların hepsine tek tek baktığı ve incelediği bir yazı var mahkemeye başvururken esas aldıkları. Bütün saydığım alanlarda toprak yapısının, bitki örtüsünün zarar göreceği yazıyor. Mesela bunların önemli bölümünün -arazilere baktıklarında- şu anda üzerinde fidanlık, köy kahvesi, mezarlık bulunduğu yazıyor. Yani size resmî yapılmış olan araştırmanın, analizin sonucunu

söylüyorum: “Orman alanlarına, sulama alanlarına ve su toplama havzalarına isabet eden alanlar bulunuyor.” diyor. Benzer şekilde verimli toprakların zarar göreceği, bölgenin hem insan hem hayvan hem de tarımsal anlamda gelecekte sürdürülebilirliğine büyük zarar vereceği söyleniyor. Buna rağmen bu ihaleler yapılıyor. Bu ihalelerde, hiç çekinmeden, çevreye bu kadar zarar vereceği, tarım topraklarını kullanılmaz hâle getireceği, tarım ve hayvancılığı yapılamaz hâle getireceği her açıdan -yani sadece tarımın bitmesi anlamında, hayvancılığın bitmesi anlamında değil- bölgenin genel anlamında büyük gelir, büyük toprak, her türlü tarımsal üretim bağlamında büyük kayıplara uğrayacağı biline biline bunlarda ısrar edilmesi maalesef bizleri kaygılandırıyor. Tahmin ediyorum Türkiye'nin her yerinde gerek sivil toplum örgütleri gerek meslek odaları gerek belediyeler, yerel yönetimler bunlara itiraz etmekte. Umarım bu itirazlarda toprağın, insanın, çevrenin, tüm canlıların yararına kararlar çıkar. Biz bu konuda mücadelemizi tabii ki, devam ettireceğiz, devam ettirmek zorundayız da.

Yine, mesela bu ruhsatlar arasında, işte ihaleler arasında çok sayıda altın madeni arama izni bulunmakta. Bakıyoruz şimdi, devletin -TMSF'de şu anda- kendi şirketi durumundaki Koza Altın, bizim Eskişehir'in Sivrihisar ilçesinin Kaymaz Mahallesi'nde mahallenin çıkışına koca, devasa bir siyanürlü atık barajı inşa etmekte, yani mahallenin çıkışına baktığımızda o barajı görüyorsunuz. Üstü açık, ne kuş bırakacak... Zaten ilk atık göleti dolduğu için ikincisi inşa edilecek ama ilki biraz daha uzaktaydı, şimdiki tamamen yerleşim alanının dibinde ve bunu, tamam, burada özel şirketlere kızıyoruz mızıyoruz ama devletin kendi elindeki, TMSF'nin elindeki şirket yapıyor. Doğayı, insan sağlığını, çevre sağlığını tamamen bir kenara bırakarak yapılması... E tabii bundan sonra devlet böyle yaptıktan sonra verdiği izinlerle, ruhsatlarla çalışan diğer firmalar da doğal olarak bunun daha da vahimini yapmakta.

Değerli arkadaşlarım, ekonominin ana üretim sektörlerinden olan tarım ve hayvancılığın en temel sermayesi olan toprağın sürdürülebilir kullanımı özel önem taşımakta hepimiz için. O yüzden verimli toprakların, sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde maden arama faaliyetlerinde kullanılmaması gerekir. Ama bu kanunun maddelerinin ruhuna baktığımızda, tam tersine, daha fazla ruhsat, daha fazla onların yaşaması için orada da yapmazsa bu imtiyazı da sağlayalım, bunu da getirelim gibi kolaylaştırıcı işlemler görülmekte.

Değerli arkadaşlarım, benim kanunun geneline ilişkin ikinci vurgulamak istediğim konu da, teklifin 7'nci maddesinde Doğal Gaz Piyasası Kanunu'na ilave edilen fıkralarla özellikle imar geçmemiş yerleşim birimleri ile büyükşehirlere yeni bağlanan köy statüsündeki -çoğu eskiden köy statüsündeki- yerleşim birimlerine doğal gaz bağlanması durumunda bu altyapı maliyetlerinin belediyelerce karşılanması hususu. Şimdi, şuna dikkat çekmek istiyorum ben bu maddeden yola çıkarak: İlginç bir şekilde her gelen torbada bir ya da iki tane yerel yönetimleri, belediyeleri ilgilendiren madde görüyoruz. Ama bu maddelerin bir ortak özelliği var, farklı farklı konularda olsa da, o da şu: Ya belediyelerin -büyükşehir belediyelerin özellikle- yetkilerini azaltmaktasınız ya da onların gelirlerine el koymaktasınız. Şimdi, tüm bu maddelerin özellikle bu dönemde, özellikle de bunu belirtmek zorundayım ki Türkiye'nin büyükşehirlerinin önemli bir bölümünün Millet İttifakı tarafından kazanılmasından sonra -yani on sekiz yıllık iktidar döneminde değil de- bu dönem art arda her kanun, her torbanın içine bir tane konularak getiriliyor olması dikkat çekmekte. Belediyelerin gelirlerini arttıracak bir kalem bulamazken olabildiğince belediyelerin -yani kamu yararına onlara verilen ve pandemi döneminde daha da azalmış olan- gelirlerini kısacak ya da onların başka alanlara yatırımını engelleyecek adımlar atılmakta.

Bu düzenlemede de özelleştirme aşamasında korunup kollanan doğal gaz dağıtım şirketleri yine korunmakta, onların yapması gereken altyapıların maliyeti belediyelere -aslına bakarsanız da belediyenin bütçesi her birimizin bütçesi demek- halkın omzuna yüklenmektedir. Büyükşehir belediyelerine bağlanan birçok yerleşim biriminde yaşayan yurttaşlarımızın doğal gaz kullanımı gibi

medeni ihtiyaçlarının karşılanması ancak ilgili belediyenin altyapı maliyetlerini karşılaması durumunda mümkün hâle getirilmekte. Eğer belediyeler bütçe bulamazsa yurttaşlar doğal gaz gibi çağın gerektirdiği kolaylıklardan yararlanamayacak anlamı çıkmaktadır. Kamunun, halkın parasını -doğal gaz dağıtım şirketleri lehine- gereksiz bir şekilde zarara uğratmış olacağız biz, bu madde bu şekilde çıkarsa.

Dediğim gibi, belediyelerin üzerine bu kadar yüklenmenin doğru olmadığını, mesela, şu anda Genel Kurulda görüşülmekte olan Tarım Kanunu'nda da yine bir başka madde var. Orada da bu hobi bahçelerinde -ki bunlar da kontrolden çıkmış durumda şehirlerimizde, ben de biliyorum, hepinizin şehirlerinde- biz görüyoruz yine hobi bahçelerinde, işte, yıkım kararı alındığında ya da Bakanlığın bunu belediyelerin yapması, belediye yapamazsa işte, ilgili bakanlık yapacak, parasını belediyeden tahsil edecek gibi... Bundan önce gelen birçok kanunda da bir madde, iki madde konuluyor, ama gözlemediğimiz, bunların genel özelliği, maalesef özellikle büyükşehir belediyelerinin kaynaklarını kısıtlayan, yetkilerini azaltan öneriler olması. Bunun doğru olmadığını yani işte, bugün belediyeler bir başka partide diye bu şekilde yetkilerini azaltan, kaynaklarını azaltan maddeler getirmenin doğru bir siyaset anlayışı, devlet adamlığına yakışan bir tutum olmadığını dikkatinize getirmek istiyorum. Bir kere daha madencilik mutlak surette insan sağlığını, çevre sağlığını ve sürdürülebilir yaşamı mümkün kıldığı sürece ülkeye faydalı olacağı düşüncemi sizinle paylaşıyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Çakırözer, teşekkür ediyorum.

Geneli üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Görüşmelerde Alt Komisyon metninin esas alınmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1'inci maddeyi okutuyorum:

ELEKTRİK PİYASASI KANUNU İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 41- 18/4/2001 tarihli ve 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanununun ek 1 inci maddesi kapsamındaki devirler katma değer vergisinden müstesnadır. Bu kapsamda yapılan işlemler için yüklenen vergiler, vergiye tabi işlemler nedeniyle hesaplanan vergiden indirilir. İndirim yoluyla giderilemeyen vergiler iade edilmez. Hazine ve Maliye Bakanlığı istisna uygulamasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.”

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Madde üzerinde 1 adet önerge vardır, önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3116) esas numaralı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin çerçeve 1'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Tahsin Tarhan

Kocaeli

Gerekçe:

Teklif edilen maddeyle, 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu'na eklenmesi öngörülen ek 1'inci madde kapsamındaki devirlerin katma değer vergisinden istisna tutulması öngörülmektedir. Devletin doğal gaz iştiraklerinin devir işlemlerini vergiden muaf tutan bu düzenleme ciddi bir vergi kaybını beraberinde getirecektir. Önerge, bu sorunu gidermeyi amaçlamaktadır.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Gerekçesini dinlediğiniz önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

1'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Başkanım, söz istiyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Madde üzerinde konuşmak istiyoruz Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Hayır, madde üzerindeki konuşmada yoktunuz, önergeye geçtim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Buradaydım efendim, ne demek “Yoktunuz.”

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Hayır, burada yanmadı ışık.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Nasıl yanmadı Başkanım? Lütfen, sizden istirham ediyorum...

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – İstirham ediyorum Sayın Tanal, ben bu konuda çok hassasım biliyorsunuz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Lütfen, yani...

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Hayır, bakın, burada şu anda masa 34 yanıyor. “Görüşmeler tamamlanmıştır.” dedim...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Başkanım, buradaydım, kendiniz de görüyorsunuz şu anda.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Tanal, gözümden kaçmış olabilir ama benim burada yanmadı.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sizden istirham ediyorum, ben bu söyleyeceklerimin kayıtlara geçmesi açısından süre istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Yarın devam edeceğiz, yarın gelebilirsiniz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sizden istirham ediyorum çünkü bu maddeyle ilgili söyleyeceklerim önemli.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Beş dakika uygun mu?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Fazla bile efendim.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – O zaman, dört dakika süre veriyorum.

Buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim Değerli Başkan.

Değerli milletvekilleri, Değerli Bakan Yardımcısı, bürokratlar; hepinizi saygıyla, hürmetle selamlıyorum, basın mensubu ve diğer arkadaşlarımız da dâhil olmak üzere. Burada eğer araya sıkıştıramadıysam özür diliyorum, herhangi bir kasıt yok.

Değerli Başkanım, 1'inci maddede “4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanununun ek 1 inci maddesi kapsamındaki devirler katma değer vergisinden müstesnadır.” diyor; güzel. Bu, kişiye özgü anlamında, Anayasa'mızın 10'uncu maddesindeki “eşitlik” ilkesine aykırılık teşkil eder, Anayasa'mızın 2'nci maddesindeki “hukuk devleti” ilkesine aykırılık eder. Bu madde bu kısmıyla birlikte bu Anayasa'ya aykırı. Ya, biz sakızdan vergi alıyoruz, sakızdan, sakızdan; sudan vergi alıyoruz, burada vergiden bir

istisna getiriyoruz. Aynı şekilde “Bu kapsamda yapılan işlemler için yüklenilen vergiler, vergiye tabi işlemler nedeniyle hesaplanan vergiden indirilir. İndirim yoluyla giderilemeyen vergiler iade edilmez. Hazine ve Maliye Bakanlığı istisna uygulamasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.” Bu madde, mevcut olan Anayasa’mızın, herkesi yani yönetilenler gibi, devleti idare edenleri, yönetenleri de bağlayacağı için Anayasa’nın eşitlik maddesi olan 10’uncu maddesine ve vergi adaleti ilkesine aykırılık teşkil etmektedir; hem 2’nci maddeye hem 10’uncu maddeye. Bunun Anayasa’ya aykırı olması nedeniyle geri alınmasını istirham ediyorum. Biz sakızdan vergi alıyoruz, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumundan, maalesef, vergi almıyoruz, bunu istisna yapıyoruz; bu, Anayasa’ya aykırıdır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA ELİTAŞ – Sayın Tanal, çok teşekkür ediyorum, bir buçuk dakikada bitirdiniz.

Sayın Çakırözer, tutanaklara bakarsanız, Cumhuriyet Halk Partisinden bir milletvekili arkadaşımız, belediyelerle ilgili düzenlemenin çok uygun olduğunu söylemişti. Aslında, metni okursanız, burada öyle bir hüküm yok; sadece şöyle bir hüküm var: Yapı kullanma izin belgesi verilen yerlerde belediye meclisi karar aldığı takdirde, bu yerlere verilen doğal gaz dağıtımını yarın imar planı geçtiği takdirde... Biliyorsunuz, yapı kayıt belgesi ilanihaye geçerli değil. Yapı kayıt belgesi olan yerlerde belediye meclisi karar alırsa “Buraya yatırım yap.” diyor, şirket de diyor ki: “Bana yatırım yaptırıyorsun ama deplase işlerini de sen yaparsın.” Razi olursam belediye meclisi “Tamam.” diyecek.

İkinci konu da: Doğal gaz dağıtım şirketlerinin bölgelerine ilave edilecek yeni genişleme bölgelerini belediye isterse diyor ki: “Ben Gölbaşı’nın şurasında bunu istiyorum.” “Eğer bunu istersen belediye kazı belgesi, toprak döküm parası vesaire gibi ücretleri benden alma -çünkü olağanüstü derecede yüksek paralar bunlar- ben bunları yapayım.” diyor. Yani belediyenin gelirinden herhangi bir kısıtlama yok, belediye arzu ederse “Çankaya’nın şu bölgesine bunu istiyorum, Polatlı’nın bu bölgesine bunu istiyorum.” dediği takdirde “Benden şu harçları vesaire alma, ben yapayım o zaman.” Sen benden hem istekte bulunup hem de bu paraları istersen maliyetim de yükselir, benim programıma da girmiyor.” diyor. Alt komisyonda arkadaşlarımız bunu ilave edip anlatmışlardı. Bunu izah etmek istedim çünkü kendi içinizde de bir çelişki olmasın diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlar, bugünkü görüşmemizi tamamladık. Siyasi parti grubu arkadaşlarımızla böyle bir değerlendirmede bulunduk.

10’uncu Birleşimin İkinci Oturumunu yarın saat on birde buluşmak üzere kapatıyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum, hayırlı akşamlar diliyorum.

Kapanma Saati: 21.57

